T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Onaltıncı İçtima

19 . 3 . 1340 Çarşamba

Münderecat

	Sayfa
1. — Zaptı sabık hülâsası	**713:714**
2. — Evrakı varide	**714**
Lâyihalar	**714**
1. — Mahsulât ve mamulâtı dâhiliyemiz için istimaline zaruret ve lüzum görülen veya Türkiye'de şimdilik şeraiti matlube dairesinde imal ve istihsali mümkün olmıyan mevaddı iptidaiye ile zurufun aynı miktarının gerek mamul ve gerek ithal olunduğu şekilde ihracolunmak üzere teminata raptan ve kabulü muvakkat usulüne tevfikan bilâresim ithaline dair kanun lâyihası (1/462)	714
2. — Askerî Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesinin 1340 senesi Mart ayına mahsus olmak üzere Muvazenei Maliye Encümenince tesbit olunan tahsisata mahsuben 781 866 liranın sarfı hakkında kanun lâyihası (1/463)	714
Teklifler	**714**
1. — Aksaray Mebusu Besim Atalay Beyin, kanunların sade ve açık yazılmasını temin için Meclisteki bir (Dil Encümeni) teşkil edilmesi hakkında teklifi kanunisi (2/324)	714
2. — Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Bey ve rüfekasının, usat tarafından şehidedilen Akdağ Kaymakamı Tahir Bey ailelesine hidematı vataniye tertibinden muhassas maaşın üç bin kuruşa iblâğı hakkında teklifi (2/325)	714
Mazbatalar	**714**
1. — Diyarbekir Mebusu Feyzi Bey ve ellialtı refikinin, Arada - Diyarbekir - Ergani veyahut Mardin - Diyarbekir - Ergani arasında şimendifer hattı inşası için Nafıa Vekâletinin 1340 bütçesine 4 milyon lira ve Ergani madeninin işletilmesi için Ticaret Vekâletinin keza 1340 bütçesine bir milyon lira ilâvesine dair 2/257 numaralı teklifi kanunisi ve Nafıa, İktisat ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları	714
2. — Cebelibereket Mebusu İhsan Beyin, harekâtı milliyenin mürevvici olmasından dolayı idam edilen Tevfik Sükûti Bey	

Sayfa

valide ve hemşiresine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında 2/143 numaralı teklifi kanunisi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası 714

3. — Damat Ferid tarafından idam edilen çarkçı yüzbaşı Halil Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair mevrut 1/132 numaralı kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası 714

4. — Cebelibereket Mebusu Avni Beyin, muhtelif suretlerle ifade edilen saatlerin tevhidi ve yirmi dörde iblâğı hakkında 4/87 numaralı takriri ve reddine dair Ticaret Encümeni mazbatası 714:715

5. — Edirne Mebusu Hüseyin Rıfkı Beyin, Maadin Müdüriyeti Umumiyesinin İktisat Vekâletinden Nafıa Vekâletine devrolunmasına dair 2/286 numaralı teklifi kanunisi ve reddine dair Ticaret Encümeni mazbatası, 715

6. — Sabık Kars Mebusu Cavid Beyin inşaat malzemesinin demir yollariyle naklinde yalnız tarifei asliye üzerinden ücret alınması hakkında 2/68 numaralı teklifi kanunisi ve reddine dair ticaret encümeni mazbatası, 715:716

Tezkereler 716

1. — Belediye Vergi ve resimleri Kanunundan fevaidi matlubenin istihsali için derdesti tetkik bulunan Belediye Kanununun ceza maddeleri faslının müstacelen müzakere ve intacı hakkında Başvekâletten mevrut tezkere (3/240) 716

Takrirler 716

1. — Mersin Mebusu Niyazi Bey ve refiklerinin, Mersin limanı hakkındaki Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasının müstaceliyetle müzakeresi hakkında takriri. 716:717

Rey istihsali 717

1. — Şair Abdülhak Hâmid Beye hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkındaki Kanunun tâyini Esami ile ikinci defa reye vaz'ı. 717:756

3. — İntihaplar 717

1. — Divanı Muhasebat âzalarının bakıyei intihabı. 717

4. — Müzakere edilen maddeler 717

1. — Ziraat Bankasının 1340 senesi varidat ve masarifatı hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/404) 717:729,757

2. — Türkiye Seyrisefain idaresinin 1340 senesi bütçe lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/416) 729:740, 755,758:793

3. — 1340 senesi Muvazenei Umumiye Kanunu lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/296) 740:793

A) Hariciye Vekâleti Bütçesi. 740:754

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat, saat : 1,57

REİS — Fethi Bey

KÂTİPLER : Talât Bey (Kângırı), Kâzım Vehbi Bey (Ergani)

REİS — Celseyi açıyorum, zaptı sabık hulâsası okunacak :

1. — ZAPTI SABIK HÜLÂSASI

Birinci Celse

Fethi Beyin tahtı Riyasetlerinde bilinikat zaptı sabık hülâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Evrakı varide, aidoldukları mahallere havale edildikten sonra Şair Abdülhak Hâmid Beye hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair teklifi kanuninin müstacelen ve tercihan müzakeresi karargir oldu. Badehu Divanı Muhasebatın noksan kalan âzaları için intihabat icra edildi. Abdülhak Hâmid Beye maaş tahsisine dair teklifi kanuni ledelmüzakere birinci maddesi tadilen ikinci, üçüncü maddeleri aynen kabul ve heyeti umumiyesi tâyini esami ile reye vaz'olundu. Müteakiben köy kanun lâyihasının müzakeresine geçildi. 54 ncü maddeden 74 ncü maddeye kadar cereyan eden müzakere neticesinde 59 ve 63 ncü maddeler tadilen ve encümenin 64 ncü maddesi olarak tesbit ettiği madde ile mevaddı mütebakiye aynen ve 65 nci maddenin fıkaratı ayrı ayrı hükmü muhtevi bulunması dolayısiyle maddeye tahvil olunarak keza aynen kabul ve teneffüs için celse tatil edildi.

İkinci Celse

Fethi Beyin Riyasetleriyle küşadolunarak köy kanun lâyihasının müzakeresine devam edildi. 74 ncü maddesi tadil, 77 nci maddesi ikiye tefrik, 83 ncü madde sekseninci maddeye ilâve olunarak tay ve 86 ncı maddesi keza tadil olundu. Lâyihanın mevaddı mütebakıyesi ile encümenden gelen 3, 4, 5, 6, 7, ve 39 ncu maddeler aynen kabul olundu. Kanunun heyeti umumiyesi kabul edildikten sonra maddelerin tashih ve tesbiti zımmında encümene iade edildi. Abdülhak Hâmid Beye maaş tahsisine dair teklifi kanuninin tâyini esami ile reye vaz'ı neticesinde nisabolmadığı ve Divanı Muhasebatın âzalığı için Nafıa Muhasebecisi Yusuf Ziya Beyin (100) reyle ihrazı ekseriyet eylediği tebliğ olundu. Köy Kanununun hitamı müzakeresine mebni Salı günlerinin bütçe müzakeresine tahsisi karargir olarak Sıhhiye ve Muaveneti İçtimaiye Bütçesinin müzakeresine geçildi. Heyeti umumiyesi hakkında cereyan eden müzakere kâfi görüldükten sonra Muvazenei Maliye Encümeninin tashihatı veçhile fasıllar aynen kabul ve Çarşamba günü içtima edilmek üzere celseye nihayet verildi.

Reis	Kâtip
Fethi Bey	Kângırı
	Talât Bey

Kâtip
Ergani
Kâzım Vehbi Bey

REİS — Zaptı sabık hakkında bir itiraz var mı?

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim zaptı sabık hakkında sözümüz yok, çünkü zaptı sabık hakkında söz söylemek için zaptın elimizde bulunması lâzımdır. Bu okunan hulâsadır. Onun için rica ediyoruz Divanı Riyasetten. Geçen sene temin buyurdukları zaptın intizamını ve zaptın süratle tabı ve tevziini bu sene de temin buyursun. Bugün ayın ondokuzudur. Elimizde ancak bir zabıt vardır. Binaenaleyh ancak zaptı kadîm hakkında söz söyliyebiliriz. Zaptı sabık hakkında sözümüz yoktur. Her gün zaptın tabı ve çıkması neye mütevakkıf ise bunun teminini rica ediyoruz.

REİS — Efendim bir taraftan bütçelerin tabı dolayısiyle ve diğer taraftan her gün içti-

ma olmak hasebiyle zabıtlar biraz teahhur ediyor. Mamafih zabıtların günü gününe çıkması için - şimdi bütçeler de bitmiştir. - çalışırız ve muntazaman tevzi olunur. Zaptı sabık hulâsası hakkında bir itiraz var mı? (Hayır sesleri) Zaptı sabık aynen kabul edilmiştir.

2. — EVRAKI VARİDE

Lâyihalar

1. — Mahsulât ve mamulâtı dahiliyemiz için istimaline zaruret ve lüzum görülen veya Türkiye'de şimdilik şeraiti matlube dairesinde imal ve istihsali mümkün olamıyan mevaddı iptidaiye ile zurufun aynı miktarının gerek mamul ve gerek ithal olunduğu şekilde ihracolunmak üzere teminata rapten ve kabulü muvakkat usulüne tevfikan bilâresim ithaline dair kanun lâyihası (Ticaret ve Muvazenei Maliye Encümenine) (1/462)

2. — Askerî Fabrikalar Müdüriyeti Umumiyesinin 1340 senesi Mart ayına mahsus olmak üzere Muvazenei Maliye Encümenince tesbit olunan tahsisata mahsuben (781 866) liranın sarfı hakkında Başvekâletten mevrut kanun lâyihası (Muvazenei Maliye Encümenine) (1/463)

Teklifler

1. — Aksaray Mebusu Besim Atalay Beyin, kanunların sade ve açık yazılmasını temin için Mecliste bir (Dil Encümeni) teşkil edilmesi hakkında teklifi kanunisi (Lâyiha Encümenine) (2/324)

2. — Bozok Mebusu Ahmed Hamdi Bey ve rüfekasının, Usat tarafından şehidedilen Akdağ Kaymakamı Tahir Bey ailesine hidematı vataniye tertibinden muhassas maaşın üç bin kuruşa iblâğı hakkında teklifi (Lâyiha Encümenine) (2/325)

Mazbatalar

1. — Diyarbekir Mebusu Feyzi Bey ve elli altı refikinin, Arade - Diyarbekir - Ergani veyahut Mardin - Diyarbekir - Ergani arasında şimendifer hattı inşası için Nafıa Vekâletinin 1340 Bütçesine (4) milyon lira ve Ergani madeninin işletilmesi için Ticaret Vekâletinin keza 1340 Bütçesine bir milyon lira ilâvesine dair 2/257 numaralı teklifi kanunisi ve Nafıa ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları (Ruznameye)

İHSAN HÂMİD B. (Ergani) — Reis Beyefendi bunun bütçe ile alâkası vardır. Müstacelen müzakeresini teklif ediyorum.

REİS — Efendim bu kanunun müstacelen müzakeresini teklif ediyorlar. Reyinize koyacağım. Müstacelen müzakeresini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

2. — Cebelibereket Mebusu İhsan Beyin, Harekâtı milliyenin mürevvici olmasından dolayı idam edilen Tevfik Sükûti Beyin valide ve hemşiresine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkında (2/143) numaralı teklifi kanunisi ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (Ruznameye)

3. — Damat Ferid tarafından idam edilen çarkçı yüzbaşı Halil Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair (1/132) numaralı kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (Ruznameye)

4. — Cebelibereket Mebusu Avni Beyin, saatlerin tevhidi ve yirmidörde iblâğı hakkında (4/87) numaralı takriri ve reddine dair Ticaret Encümeni mazbatası.

REİS — Okunacaktır.

Riyaseti Celileye

Devairi resmiye istisna edildiği halde hemen bütün müessesatımızda henüz zevali saat tamamiyle taammüm edememiş ve halkın kısmı âzamı ezanî saati istimal etmekte olduğundan esası zevalî olan saatin yirmidörde taksimi suretiyle tatbikine sâî olmak memleketimizin bugünkü mesai sahasında hiçbir faidei ameliye temin edemiyeceğinden encümenimiz işbu teklifin reddi ile Heyeti Umumiyeye arzına karar vermiştir.

18 . 3 . 1340

Ticaret Encümeni Reisi Mustafa Rahmi — Mazbata Muharriri İsmail

Kâtip

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim arkadaşların birisi teklif etse ve dese ki, vahidi kıyasisini 24 saat yerine yüze çıkaralım. Yani şemsin devri vasatisine göre yüzü kabul edelim dese ve biz de kabul veya reddetsek zannederim mantıksız

olur. Bunu Ticaret Encümenimizin reddetmesi muvafık değildir. İlim ve fen şubesiyle alâkadar olduğu için Maarif Vekâletinin Darülfününda aidolduğu şubesinde, Rasathanede tetkikat icra edilir ve ne suretle istimal edilmesi daha muvafık ise orası kararını verir, taksimatı yapar. Büyük Millet Meclisi namına bunu reddetmek, bu olamaz demek zannederim bizim salâhiyetimiz dâhilinde olmıyan bir şeydir. Bunu Maarif Vekâletine veririz. Orası karar verir. Binaenaleyh redd değil Maarif Vekâletine tevdii lâzımgelir.

REİS — Efendim işbu mazbatanın, yani saatlerin yirmidörde iblâğına aidolan teklifin Maarif Vekâletine havale olunması teklif olunuyor. Diğer taraftan Ticaret Encümeni mazbatası bu teklifin reddini teklif ediyor. Evvelâ : Maarif Vekâletine havalesini reye koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın. Kabul edilmedi. Mazbatayı reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reya koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

5. — Edirne Mebusu Hüseyin Rıfkı Beyin, Maadin Müdüriyei Umumiyesinin İktisat Vekâletinden Nafıa Vekâletine devrolmasına dair 2/286 numaralı teklifi kanunisi ve reddine dair Ticaret Encümeni mazbatası.

REİS — Okunacak :

Riyaseti Celileye

Maadin Müdüriyeti Umumiyesinin Nafıa Vekâletine devri hakkında Edirne Mebusu Hüseyin Rıfkı Bey tarafından yapılan teklif Encümenimizce tetkik ve müzakere olundu.

İktisat Vekâletinin Ticaret ve Ziraat Vekâletleri namiyle iki vekâlete tefriki hususunda âhiren kabul edilen kanunla Meclisi Âli. Maadin Müdüriyetinin Ticaret Vekâleti emrinde kalmasını tasvibetmiş ve bu suretle sahibi teklifin dermeyan ettiği esbabı mucibeden birincisi olan İktisat Vekâleti vazaifinin kesretinden mütevellit mahzur bertaraf olmuştur. Saniyen sahibi teklif, mühendislik ve nakliyat noktai nazarından Nafıa ile Maadin umuru arasında bir münasebet olduğu kanaatini ihzar ediyor. Halbuki bugün maden mühendisliği amelî sahada nafıa mühendisliğinden çok ayrı bir ihtisas meselesi olduğu gibi nazariyatta dahi nafıacılıktan külliyen ayrılmış ve başlıbaşına bir şubei fen halini iktisabetmiştir.

Nakliyat hususuna gelince : Bu hususta vesaiti nakliye ile münasebeti olmıyan hiçbir şubei idare gösterilemez. Bu takdirde bütün şuabatı idareyi nafıaya raptetmek gibi bir gayeye varmak icabedecektir. Bu mütalâattan sarfınazar maadin umuru her şeyden evvel bir amale ve iktisat meselesidir ki, bu da Ticaret Vekâletinin akdemi umur ve vazaifinden bulunduğundan ezher cihet şayanı kabul olmıyan işbu teklifin encümenimizce reddine karar verildiği arz olunur.

18 . 3 . 1340

Ticaret Encümeni Reisi Mustafa Rahmi

Mazbata Muharriri İsmail

Kâtip

HAYDAR RÜŞDÜ B. (Denizli) — Reis Beyefendi! Bu taraftaki Kâtip Bey de okusun bez de işitelim.

REİS — Ticaret Encümeni mazbatasını kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyen el kaldırsın. (Neyi sesleri)

Efendim Maadin Müdüriyeti Umumiyesinin Nafıa Vekâletine devrine dair bir teklif var. Ticaret Encümeni esbabı mucibe serd ederek bunun muvafık olmadığını bamazbata Heyeti Celilenize arz etmiştir. Ticaret Encümeni mazbatasını kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

6. — Sabık Kars Mebusu Cavid Beyin, inşaat malzemesinin demiryollariyle naklinde yalnız tarifei asliye üzerinden ücret alınması hakkında (2/68) numaralı teklifi kanunisi ve reddine dair Ticaret Encümeni mazbatası

REİS — Okunacak :

Riyaseti Celileye

Şehirlerin imar ve terakkisinde levazımı inşaiye fiyatlarının ehemmiyetli bir surette icrayı tesir ettiği şüphesizdir. Bu noktai nazardan levazımı inşaiyenin asgari bir tarife ile naklini temin etmek; memleketimizin terakkiyatı namına şayanı arzu ve temennidir.

Memleketimizdeki hatlar Hükümet malı olsa tarifeyi her an tenzil edebilmek imkânı mevcut ise de şimendiferlerimiz hemen tamamiyle imtiyazlı kumpanyalara ait bulunmuş ve işbu tesbit ve kabul edilmiş olduğundan halihazır tarifelerinin tebdiline imkân görülememektedir. Aynı zamanda işbu hatlar, kilometre teminatiyle işlemekte bulunduğundan tarifenin tenzili neticesi husulü melhuz açığı Hükümet kapamak mecburiyetinde kalacaktır. Mevzuubahis inşaat ise hususi mahiyette olmakla tarifenin levazımı inşaiye naklinde dört misli tenzili gayrimümkün görülmüş olduğundan encümenimiz işbu teklifin reddine karar vermiştir.

18 . 3 . 1340

Ticaret Encümeni Reisi	Mazbata Muharriri
İzmi	Şarki Karahisar
Mustafa Rahmi	İsmail

Kâtip

(Encümen izahat versin, sesleri)

TİCARET ENCÜMENİ REİSİ MUSTAFA RAHMİ B. (İzmir) — Efendim, geçen devre mebuslarından bir zat, memleketin son ahvali dolayısiyle... (İşitemiyoruz, sesleri)

REİS — Efendim, hâtibin sözü iştilimiyor. Rica ederim, konuşanlar konuşmaktan vazgeçsinler.

MUSTAFA RAHMİ B. (Devamla) — Efendim geçen devrede sabık arkadaşlardan birisi, inşaat malzemesinin demiryollariyle naklinde tarifei asliyeye tabi olarak naklini teklif ediyor. Bu teklif, bu defa Ticaret Encümenine geldi. Arkadaşlarla tetkik ettik. Vâkıa memleketin hali harabisi itibariyle malzemei inşaiyenin memlekete ucuz nakli, ithali, inşaat ve imar itibariyle memleketin gayet nef'ine muvafık bir tekliftir. Fakat şimendiferler, Devlet müessesesi olmadığı için onlarla Devlet arasında resmî mukaveleler vardır. Mukavelât haricinde iş yapmak mümkün değildir ve mukavelelerin hilâfında hareket edemeyiz. Binaenaleyh tarifeleri tenzil bizim hakkımız değildir. Hukukan bu hak bizim olmadığı için tabiî biz de bu teklifi kabul edemedik. Esas bundan ibarettir.

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim esasen ortada teklif yok. Sahibi teklifin sıfatı mebusiyeti yok ki, teklif mevzuubahsolsun. Encümen bunu ve bu kaidei esasiyeye riayet etmeliydi veyahut arkadaşlardan birisi ben bu teklifi kabul ettim demeliydi.

MUSTAFA RAHMİ B. (İzmir) — Müsaade buyurunuz, Lâyiha Encümeni kabul etmiş, İktisat Encümenine göndermiş. Tabiî Meclisin malı olan bir teklifi kanuninin müzakere edilmesi mecburidir.

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Bunu behemahal bir mebusun takabbül etmesi lâzımdır.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Hayır.

REİS — Efendim Ticaret Encümeni mazbatasını reyi âlinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu.

Tezkereler

1. — Belediye Vergi ve resimleri Kanunundan vefaidi matlubenin istihsali için derdesti tetkik bulunan Belediye Kanununun ceza maddeleri faslının müstacelen müzakere ve intacı hakkında Başvekâletten mevrut tezkere (3/240) (Dahiliye Encümenine)

Takrirler

1. — Mersin Mebusu Niyazi Bey ve refiklerinin, Mersin limanı hakkındaki Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasının müstaceliyetle müzakeresi hakkında takriri.

REİS — Okunacaktır :

Riyaseti Celileye

Ruznamede bulunan Mersin Limanı hakkındaki Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasının, mezkûr mazbatada arz edildiği veçhile müstaceliyetle müzakeresini arz ve teklif eyleriz.

Muvazene Encümeni namına

Mazbata Muharriri

Mersin	İzmir
Niyazi	Mehmed Şükrü

Giresun

Musa Kâzım

NİYAZİ B. (Mersin) — Efendim, esasen bunu encümen teklif etti. Mazbatası tabedilerek nazarı âlilerinize vaz'edilmiştir. Müstacelen müzakeresini arz ve teklif ederiz.

REİS — Efendim Muvazenei Maliye Encümeni mazbatasının müstaceliyetle müzakeresini Mersin Mebusu Niyazi Bey teklif ediyor ve ilâve ediyor ki, encümen zaten bunun müstaceliyetle müzakeresini Heyeti Celilenize teklif etmiştir. Bunu reyi âlinize vaz'ediyorum. Müstaceliyetle müzakeresini kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Rey istihsali

1. — Şair Abdülhak Hâmid Beye hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkındaki Kanun ikinci defa olarak tâyini esami ile reye vaz'olunacaktır. Kanunu kabul edenler beyaz, etmiyenler kırmızı rey varakası vereceklerdir.

3. — İNTİHABAT

1. — Divanı Muhasebat âzalarının bakıyei intihabı

REİS — Efendim bugün Divanı Muhasebat âzalarının bakıyei intihabı vardır. Bundan evvel de yapılmış olan intihabatta yalnız üç âza nisabı ekseriyeti ihraz etmiştir. İntihabedilen âzalardan Zeki Namık Bey bâzı esbap serd ederek Heyeti Celilenize istifasını arz etmiştir. Bu istifa dolayısiyle tekrar altı âza intihabedilmek lâzımgelir. Nizamnamenin maddei mahsusası bu altı âza, en çok rey almış olan 12 âza meyanından tefrik olunacak ve ekseriyeti izafiye ile intihap katî olacaktır. Binaenaleyh en çok rey almış olan 12 âzanın hepsinin bir arada isimleri Heyeti Celilenize tevzi olunmuştur. Bu 12 âza arasında 6 âza intihap buyuracaksınız. Arzu buyurursanız dağılmış olan cetvelden intihabolunmıyacak âzanın isimlerini çizersiniz. Bu suretle intihabata mübaşeret ederiz.

(Divanı Muhasebat âzaları intihabatına başlanmıştır.)

Efendim Şair Abdülhak Hâmid Beye hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkındaki reyini henüz istimal etmemiş rüfeka varsa lûtfen istimal etsin. Rey istihsali muamelesi hitam bulmuştur.

REİS — Efendim Divanı Muhasebat âzaları intihabatı için reyini henüz istimal etmiyen rüfeka varsa lûtfen istimal etsinler. Divanı Muhasebatın âzalığı için istihsali âra muamelesi hitam bulmuştur.

Nuh Naci Bey (Kayseri), Muammer Bey (Sivas), Necib Bey (Mardin) tasnifi âraya memur edilmişlerdir.

4. — MÜZAKERE EDİLEN MEVAD

1. — Ziraat Bankasının 1340 senesi varidat masarifatı hakkında kanun lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/404)

REİS — Efendim bugünkü ruznamemizde Ziraat Bankası bütçesinin ve ona merbut olan mevaddı kanuniyenin bakıyei müzakeresi vardır. Meclisi Âlinin hatırındadır ki geçen sekizinci madde kabul edilmiştir. Şimdi 9 ncu madde müzakere olunacaktır. Maddeler tab'ı ve tevzi olunmuştur.

Madde 9. — Banka sermayesi otuz milyon liraya baliğ oluncaya kadar hissei menafiin istifasına devam edilecektir. 1339 senesi gayesinde mevcudolan sermaye her mahallin hissei menafii nisbetinde ora zürraının gayrikabili bey ve ferağ malı müştereki olmak, merkez veya mahalleri sandıklarında hıfzedilmek üzere eshama taksim olunacaktır. 1340 senesinden itibaren alınacak hissei ianeden mütehassıl sermaye her ferdin teslimatı nisbetinde nama muharrer ve sahibine mevdu eshama ayrılacaktır. Bu eshamın sureti tertip ve âhara ifrağı Banka Meclisi İdaresince tanzim ve Hükümetçe tasdik edilecek bir nizamnameye tabi olacaktır.

İSMET B. (Çorum) — Ziraat Encümeni dokuzuncu maddeyi Muvazenei Maliye Encümeninin teklif ettiği maddeden çok farklı tertip ve tesbit etmiştir. Dokuzuncu madde esaslı tadilâtı ihtiva etmektedir. Ziraat Encümeni bankayı, birinci madde ile, sermayesi eshama münkasem bir anonim şirkettir diye tarif ediyor, ki bu tarifin de bir taksimini bu madde ile yapmış oluyor. Kanunun heyeti umumiyesinin müzakeresi esnasında eshamın sureti taksiminde kabiliyeti tatbikıye olup olmadığı

hakkında birçok münakaşat ve müzakerat cereyan etti.

Bu müzakerat üzerine Ziraat Bankası eshamın taksimi esasında tekrar tetkikat icra etti. Bu tetkikat neticesinde maddede kabiliyeti tatbikiyeyi işgal eden iki mühim noksana ve bir de zaide tesadüf etti. Bu iki noksan ile zaidin anlaşılması için banka şekli idaresi hakkında heyeti idaresinin takibettiği meslekle Ziraat Encümeninin takibettiği meslek arasındaki farkı görülmek lâzımdır. Bu farkı kısaca izah etmek lâzımgelir. Ziraat Bankası heyeti idaresi bankayı devlet şahsiyetinden ayırarak ihtiyacat ve menafii için teşkil olunduğu zürraın bankası yapmayı ve müdahele, murakabe, rey hakkının bu eşhası mâneviyeye intikali esasını kabul etmişti. Yani onların rey ve mütalâasına terk etmek istemişti. Bu teklif edilen lâyiha tetkik edilirse görülür ki Ziraat Bankası Meclisi İdaresi İtibâri Zirai cemiyetlerinin haizi salâhiyet murahhaslarının intihabedeceği zevattan müteşekkil olacaktı. Ziraat Bankası Heyeti idaresi, İtibârı Zirai cemiyetlerinin mecburi olarak teşkili hakkında bir kanun teklif etmişti. Şu halde İtibarı Zirai cemiyetleri o kanunun tesbitiyle teşekkül etmeye başlıyacak. Ancak ve badetteşekkül sahibi salâhiyet murahhaslarını intihabedecek ve Meclis idaresini bilintihap müstakillen idaresine başlıyacaktır. Bittabi bu iki kanunun kesbi kanuniyet etmesi, uzun zamana mütevakkıf bulunuyordu.

Bütçenin Heyeti Umumiye müzakeresinde âriz ve âmik arz ettiğim esbaba binaen Muvazenei Maliye Encümeni her halde bankanın istiklâli idarisi üzerinde takibedilen bu mesleke vâsıl olabilmek için Bütçe Kanununa bâzı intikal esasları koymak arzusunu izhar etti ve ısrar eyledi. Evvelce tabedilen Bütçe Kanununun bâzı mevaddı - ki Muvazenei Maliye Encümeni tarafından tesbit edilmiştir - Ziraat Bankası dahi kendi şekli istiklâli için takibettiği esasa muvafık gördüğü için mutabık kalmıştı. Ziraan Encümeni tetkikatı neticesinde gerek banka heyeti idaresinin teklif ettiği lâyihada ve gerekse Muvazene Encümenince tesbit edilen mevadda bankanın istiklâli tammı ve lâzımı için icabeden hukukî, ilmî esası mevzu olmadığını, binaenaleyh kitaba uydurmak şeklinde bir şey olduğunu iddia ederek bankanın doğrudan doğruya zürra bankası, ferdî banka olması esasını kabul ederek eshamının eşhasa taksimi suretinde bu mevaddı tadil etti ve bu esasta karar kıldı. Ziraat Encümeninin takibettiği esas, bankanın her halde istiklâli, Devlet şehsiyetinden ayrılması olmakla beraber gayritabiî, suni bâzı eşhası hükmiyeye ve saireye intikal ettirmek ve onların rey ve mütalâası ile idare ettirmek muvafık olamıyacağından banka için her halde tam ve millî bir esas vermek lüzumunu ileri sürerek o lüzuma binaen bu esasları yaptı. Görülüyor ki, Ziraat Encümeninin Ziraat Bankası hakkındaki noktai nazarı çok esaslı ve çok farklıdır. Ziraat Encümeni Muvazenei Maliye Encümeninin kabul ettiği intikal esaslarını tamamen kaldırarak eşhası hükmiyeye rey ve müdahale hakkı verilmesi meslekini dahi tamamen reddederek eshamın efrada taksimi esası üzerinden maddeleri tanzim etti ve işte bu kadar cezrî ve bu kadar esaslı bir hareket tarzı ihtiyar eyledi. Binaenaleyh bu maksat ve esasa göre mevaddı tanzim etti. Birinci madde ile, bankanın sermayesi eshama münkasem bir anonim şirketi olduğunu tesbit etti ve Heyeti Celileniz kabul buyurdu. Bu madde de eshamın taksimini gösteriyordu. Taksimini gösteren bu cezrî eshamın birden bire efrada intikali şeklindeki bu esası muhtevi olan dokuzuncsu maddede kabiliyeti tatbikiyesi olup olmadığı uzun uzadıya münakaşa edildi. Ziraat Bankası bu münakaşadan mülhem olarak demin arz ettiğim gibi bu maddeyi tekrar tetkik etti. Her halde kendi meslekine vusul için dahi bir intikal görmesini istiyen Ziraat Bankası, doğrudan doğruya intikal esasında müşkülât olduğuna kaani oldu. Bu madde 1339 senesi gayesinde mevcut sermayeyi, her mahallin hissei menafii nisbetinde ora zürraının gayrikabili bey' ve ferağ malı müştereki olmak üzere merkez veya mahallî sandıklarında hıfzedilecek eshama taksim ediyor.

1340 senesinden sonra alınacak hissei ianeden mütehassıl sermaye her ferdin teslimatı nisbetinde nama muharrer ve sahibine mevdu eshama ayrılır. Âşarın usulü cibayeti, envaı ve eşkâlini tetkik ettiğiniz zaman görürsünüz ki âşarı müteferrika namiyle ashabı malûm olmıyan ve tesbit edilemiyen bir âşar usulü cibayeti vardır. Ondan alınan hissei ianenin sa-

hiplerini bulmaya, tesbit etmeye imkân yoktur. Sonra, mahsulün hini ihracında alınan âşar usulü cibayeti vardır. Ve hattâ mahsul sahipleri tarafından satılarak elden ele geçtikten sonra âşarın ticaretten alınması şeklinde nihayetleniyor ve bittabi bunda da âşar hissei ianesi veren sahibi mahsul ve zürraı tesbit etmek imkânı bulunmuyor. Bâzı vilâyetlerimizde köy teşkilâtı tamamen muntazam olmadığı için mahsulün hini istihsalinde istifa edilen âşar hissei ianesinin müfredat teslimatını tesbit etmeye imkân olmıyan pek çok köy ve vilâyetlerimiz bulunur. Bu müşkülât kabili iktiham görülmedi. Çünkü hissei ianenin sahibini tesbite imkân olmayınca efradın teslimatı namına esham vermeye imkân olmaz. Köylerden âşarın müfredatını sahihan almaya imkân olmayınca bittabi köylülerin şahısları namına, nama muharrer esham vermek mümkün olamazdı. Bu nevakısı Ziraat Encümeni Reisi ve Mazbata Muharririyle Muvazenei Maliye Encümeni Reisi ve Mazbata Muharriri Ali Cenani Bey de olduuğ halde tetkik ettik. Hakikaten bu iki noksanı izale etmeyince bu maddenin kabiliyeti tatbikıyesi pek zayıf ve çok müşkülâtı daîdir. Bu iki noksanı ikmal edeceğiz. 1339 gayesinde mevcut sermayenin, her mahallin hissei menafii nisbetinde o mahal zürraının gayrikabili bey ve ferağ malı müştereki olması esası birinci fıkrada kabul ediliyordu. Şu halde âşarı müteferrikadan ve hini ihraçta alınıp ashabını tesbite imkân olmıyan âşar hissei ianesinden hâsıl olan sermayeyi dahi bu birinci fıkraya ilâve ederek, «mahalli zürraın malı müşterki olmak üzere merkez veya mahalleri sandıklarında hıfzedilmek üzere eshama takdim edilir.» denildi. Bu suretle âşarı müteferrika hissei ianesiyle hini ihraçta alınan hissei ianenin sahibini aramaya lüzum kalmadı. Burada «1340 senesnden itibaren alınacak hissei ianeden mütehassıl sermaye her ferdin» denilmişti. Memleket dâhilinde ziraat şirketleri de bulunabilirdi. Onun için oraya (eşhası hükmiye) kaydını koymak lâzımgelirdi. «Efradın ve eşhası hükmiyenin» diye bir cümle ilâve etmek suretiyle teslimatın müfredatını almaya imkân olmıyan köylere dahi Köy Kanunu mucibince haiz oldukları şahsiyeti mâneviye namına tevzi etmek imkânı hâsıl oldu. Bu suretle eshamın sureti tertip ve tevzii için banka meclisi idaresince tanzim ve Hükümetçe bir nizamname ile tâyin edileceği esası maddeye ilâve edildi. Şu halde maddeyi tahlil ettiğimiz zaman eshamın doğrudan doğruya taksimi, efrada doğru gitmiyor. Muvazenei Maliye Encümeninin kabul ettiği veçhile 1339 senesine kadar olan sermaye, âşarı müteferrika ve saire gibi eshamı tesbite imkân olmıyan sermaye doğrudan doğruya mahallî zürraın malı olmak üzere merkez ve mahallî sandıklarında hıfzediliyor. 1340 senesinden itibaren alınacak hissei ianeden mütehassıl sermaye dahi müfredatını tesbit eden, teslim eden efrat mevcutsa, yani tamamen mevcutsa bunlar da efrat namına esham etmek imkânı hâsıl oluyor. Eğer değilse, meselâ Şarkî - Anadolu'da bâzı köylerde buna imkân yoktur. O zaman köylerin şahsiyeti hükmiyeleri namına eshabına tevdi etmek imkânı tamamen hâsıl oluyor. Böyle mutavassıt bir şekil ile maddenin kabiliyeti tatbikıyesi temin ediliyor. Bu suretle Ziraat Encümeninin istihdaf ettiği gaye oldukça hukukî ve tabiî olarak tahassul ediyor. Daha ziyade gayritabiî ve hukukî olmaktan kurtuluyor.

Evvelâ banka sermayesi, eshama münkasem bir anonim şirketi oluyor. Bu sermayenin taksimine imkân hâsıl oluyor. Sermayenin taksimi imkânı esası kabul edilince bittabi sermayeyi temsil edecek bir heyeti umumiyenin de vücut bulması, tabiî ve zaruri oluyor. Bu esas dâhilinde maddeler aşağıda tertibedilmiştir. Meclisi idare bittabi heyeti umumiyenin teşekkülüne kadar kalacaktır. Meclisi idarenin murakabesi için ayrıca bir heyet teşkil ediliyor, o heyet bir müfettiş vasıtasiyle bankanın muamelâtı umumiyesini ve hesabat ve muvazenei umumiyesini tetkik ediyor ve bilânçosunu tasdik ediyor. Bu suretle banka bir anonim şirketi esasatını ihtiva etmiş oluyor. Ziraat Encümeni Heyeti Umumiyeye aidolan bu maddeyi bırakmıştır. Kendileriyle ahiren görüşerek, muvafakatleri istihsal edilerek onuncu madde olarak ayrıca bir madde teklif ediyoruz. Onuncu madde onbirinci madde olacaktır. Binaenaleyh izah ettiğim tadil teklifatını Heyeti Celileye arz ediyorum. Encümen de kabul etmiştir. Heyeti Celilece de kabul buyurulmasını rica ederim.

ZİRAAT ENCÜMENİ REİSİ MUSTAFA RAHMİ B. (İzmir) — Ziraat Encümeni de iştirak eder efendim. Bu müştereken olmuştur.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendiler Heyeti Celilenize şunu arz etmek isterim ki, bir banka teşkil ettiğimiz vakit her halde bankacılıkla ihtısas peyda etmiş zevatın huzuriyle bunun bir nizamnamesi muntazam surette yapılır, tanzim edilir ve Meclisi Âliye getirilir ve Meclisi Âliniz de o maddeleri tetkik ederek ona göre bir kanaat edinmiş olur. Bendeniz görüyorum ki, biz her şeyde o kadar muktesit değiliz. Bir köylünün kendi cebinden vermiş olduğu para korkuyorum ki, bu dokuzuncu maddeyi kabul ettiğimiz takdirde eşrafın yani bizim elimize geçecektir. Bundan çok korkuyorum.

İSMET B. (Çorum) — Hayır hayır.

ZEKİ B. (Devamla) — Müsaade buyurunuz, kaş yaparken göz çıkaracağız. Bundan korkuyorum.

1339 senesine kadar mevcudolan meblâğ, bir şahsiyeti mâneviye namına, hissei menafi nisbetinde bankada kalacaktır. Güzel, fakat niçin? 1339 senesine kadar yani bu senenin nihayetine kadar mevcudolan parayı, köylünün vermiş olduğu parayı köylüye iade etmek, yani onlara esham suretiyle iade etmek kabiliyeti yok mudur? (Yoktur sesleri) Vardır, efendim, arz edeyim : Bugün şahsiyeti mâneviye dolayısiyle köylü ondan ne istifade edecektir? Meselâ şurada bir köyü alsak, Armutlu desek. Ankara kuyudunda Armutlu, hissei iane olarak bu ana kadar, defatiri esasiyesine nazaran ne para vermiştir? Faraza ikibin lira vermiştir veyahut bin lira vermiştir. Bugün o köyde mevcudolan - olmuş gitmişleri bırakırsınız, Hükümet tasfiyei hesabat yapıyor. Ziraat Bankası mükemmel bir banka haline geliyor. - oradaki ikibin lirayı mevcudolan zürraa taksim edersiniz ve köylünün hakkını köylüye vermiş olursunuz. Bu paranın şahsa verilmesinden tahassul edecek fazla birtakım kırtasiyeciliği düşünenlere olvakit bendeniz diyeceğim ki, 1340 senesinden itibaren başlanılan hesabatta köylünün vermiş olduğu paraya mukabil ayrı ayrı ilmühaber verilmesi nasıl kabil oluyor da beri taraftan toptan olan parayı köylüye tevzi ve taksim etmek ciheti kabil olamıyor? Rica ederim bugün iki milyon hane zürra vardır. Bankanın teşkilâtı hazırası ve bundan sonraki teşkilâtı bu ikibin lirayı vermek için esham açmak kabiliyet ve kudretine malik olacak mıdır? Efendiler bendenizin noktai nazarım; evet esas itibariyle bankanın ıslahına ve daha ziyade zürraın ihtiyacatı umumiyesine kâfi gelecek bir yolda züraa teshilât ifa edilmesine taraftarım. Fakat bugün bu madde ile 1340 senesinden itibaren verilecek olan meblâğ gerek eshama münkasem olsun, gerek nama muharrer olsun bütün memleketlerde eşrafın ve zenginlerin eline geçecektir. Köylü bundan katiyen istifade edemiyecektir. Bu maddenin Ticaret Encümenine gönderilerek orada yeniden müzakeresiyle tedvinini teklif ediyorum.

RAGIB B. (Kütahya) — Efendim, Ziraat Bankasiyle Ziraat Encümeninin son yaptıkları tadilât eskisine nisbetle kabiliyeti tatbikiye itibariyle çok muvafıktır. Geçende arz etmiştim. Bu eshamın eşhas namına tahriri çok müşkül ve muazzam bir şeydir ve tahakkuk ettirilemiyeceği cihetle kabiliyeti tatbikiyesi yoktur demiştim. Fakat şimdi tahakkuk ettirilmesi mümkün olan eşhasa esham vermek, tahakkuk ettirilmesi mümkün olmıyan köylere köyün şahsiyeti mânaviyesi namına hise senetleri vermek yalnız kabiliyeti tatbikiyesi itibariyle değil köy zümrelerinin müşterek ve mütesanit bir menfaati itibariyle dahi çok muvafık olduğu kanaatindeyim. Yani köylüler şahısları namına aldıkları eshamdan her halde lâyikiyle istifade edemezler. Fakat köy namına aldıkları eshamdan bütün köy halkı müstefidolacakları itibariyle daha çok istifade temin edecekleri kanaatindeyim. İnşallah bu âtiyi pek yakın bir zamanda görürüz. Yalnız 1340 senesine kadar olan sermayenin dahi taksimi meselesi vardır ki, bilmem encümen ve banka bu mütalâai âcizanemi kabul buyururlar mı? Köy namına olduktan sonra kabili tahakkuktur. Mevcut sermayeyi 1340 a kadar yine eshama taksim etmek kabilidir. Şimdiye kadar köylerden hissei menafi alındığı Ziraat Bankasınca mukayyettir. Onun için bugüne kadar, 1340 senesine kadar istihsal edilmiş olan sermayeyi dahi eshama taksim ederek köylü namına vermek ümkündür. Bankanın şahsiyeti mâneviyesinde veyahut mahallî şubelerde kalması ne mâna ifade eder anlıyamadım. Fakat köylere verilirse bu hisseyi köylü elinde sermaye olarak muhafaza edebilir. İcabında o eshamdan istifade eder. Onun için 1340 senesinden sonra olacağı gibi 1340 senesine kadar elyevm mevcudolan sermayeyi dahi köylülerin üzerine taksim ederek esham vermek ve bu parayı ban-

kalar üzerinde bırakmamak daha muvafık olacağı kanaatindeyim.

ZİRAAT BANKASI MÜDÜRÜ UMUMİ MUAVNİ CEMAL HÜSNÜ B. — Efendim, İsmet Beyefendi, bankanın teklifiyle encümenin teklifi arasındaki farkları izah buyurdular, Banka Meclisi idaresinin ilk teklifi, Bulgaristan Ziraat Bankasının sermayesinin taksimi gibi mahallerinin gayrikabili bey' ve ferağ malı müştereki hükmündedir. Ziraat Encümeninin teklifi de doğrudan doğruya eshama taksim edilsin ve bunlar eşhasın malları olsun. Bu da Romanya sistemidir. Orada sosyete anonimdir ve şirketin anonim olması itibariyle hissedarları vardır. Ziraat Encümeninin teklif ettiği dün de evvelisi gün de müzakere edildiği veçhile Heyeti Celileleri tarafından bâzı itirazata hedef olmuştur. Bendeniz Banka namına izahatta bulunurken bunun tatbikat zamanında müşkülâtı daî olacağını arz etmiştim? Fakat bu müşkülâtın gayrikabili iktiham olmıyacağını da tekrar etmiştim. Müşkülât, gayrikabili iktiham değildir. Banka heyeti idaresince en muvafık şekildir. Evvelki sermayenin de taksimi cihetine gelince: Zeyi Beyefendinin buyurdukları gibi evvelki sermayenin taksimi bir defa ne heyeti idare tarafından ne de Ziraat Encümeni tarafından teklif edilmemiş değildir. Bunlar uzun zaman müzakere edildikten sonra kabiliyeti tatbikıyesi olmıyacağı tamamen tezahür etmiştir. Çünkü her köyün verdiği hissei iane her halde tahakkuk ettirilebilir. Fakat o köy ahalisinin efradının, onda bir hakkı olmamak lâzımgelir. Köyden köye intikaller vâkı olmuştur. Ondan sonra evvelce bu vergiyi verenler bugün mevcut dahi değillerdir. Birçokları şehidolmuşlardır. Birçokları vefat etmişlerdir. Onlar üzerinde hakkı yoktur. Orada ecdadın da hakkı vardır.

AHMED HAMDİ B. (Bozok) — Evlât onların yerine kaimdir.

CEMAL HÜSNÜ B. (Devamla) — Yalnız şurasını da tekrar izah etmekliğim lâzımgelecektir ki, köylerin bu sermayesi yalnız eşhas sermayesi değildir. Köyün toprağının da orada bir hissesi vardır. Çünkü köyün hissesini ayırmak lâzımgelir. Köy toprağı da oraya iştirak etmiştir. Bir köylü köyünden kalkar da diğer bir köye giderse orada da o köyün haiz olduğu salâhiyete malik olacaktır. Kendi köyünün istihsal etmiş olduğu mahsulât mukabilinde alınan vergi hiç şüphesiz o köyün malı müştekidir ve Ziraat Bankası 1340 senesine kadar elde ettiği sermayeyi bu tarzda taksim ederek köylülerin mal müştereki olmak üzere yaparsa köylüler bundan köyleri namına müteneffi olacaklardır. Binaenaleyh en muvafık şekil ve banka heyeti idaresince kabiliyeti tatbikıyesi bulunan şekil budur. Tamamen tercih edilmiş bir şekildir. Bundan sonraki kısma gelince: Şurasını arz etmek lâzımgelir ki, eşhası hükmiyelere de doğrudan doğruya esham tevzi edilecektir. Fakat bu esham tevzi edilirken ilk kabiliyeti tatbikıyesi olan şekil bulunmuş olacaktır. Bu şekil bizi ileride doğrudan doğruya efrada esham taksimine kadar götürecektir. Bütün efradını tâyin edeceğimiz köyler 3 - 5 olur da onlara doğrudan doğruya efradına esham taksim edersek diğer köylerin efradından âşarların cibayeti noktai nazarından alınan bu vergi taksim edilemezse onlar da kendi aralarında birleşecekler ve mütesavi bir taksim kabul edeceklerdir. Kendi aralarında taksim edecekleri kısım bankaca muvafık ve muteber olacaktır ve buradan yürünerek yavaş yavaş bu esham doğrudan doğruya köylülerin nam ve hesabına devir ve ferağ olunacaktır. Bunlar da gayrikabili bey' ve ferağ bulunduğu için Zeki Beyefendinin korktukları gibi eşrafın, mütahayyizanın eline geçecek değillerdir. Çünkü gayrikabili bey' ve ferağdır. Ondan daha mühim noktası bunların sureti taksim ve tevzileri de ayrı bir nizamname ile tesbit edilecek ve nizamname Hükümetçe tasdik edildikten sonra tatbik edilecektir. Hiç şüphesiz Hükümet istemez ki doğrudan doğruya demokratik bir banka olan Ziraat Bankası otokratik bir banka olsun.

REİS — Efendim Muvazenei Maliye Encümeni ve banka heyeti idaresi ve Ziraat Encümeni müştereken daha ziyade kabili tatbik bir madde kaleme almışlardır ki, gerek İsmet Beyefendi gerek Banka Müdür Muavini Cemal Hüsnü Bey izah etmişlerdir ki madde şudur efendim. (Yazalım sesleri)

Madde 9. — Banka sermayesi otuz milyon liraya bâliğ oluncaya kadar hissei menafiinin istîfasına devam eder. 1339 senesi gayesinde mevcut sermaye ile 1340 senesinden itibaren âşarı müteferrika ve ihracında alınıp ashabını tesbite imkân olmıyan âşar hissei ianesinden mütehassıl sermaye ve her mahallin hissei me-

nafii nisbetinde ora zürraının gayrikabili bey' ve ferağ malî müştereki olmak, merkez veya mahalleri sandıklarında hıfzedilmek üzere eshama taksim edilir. 1340 senesinden itibaren ikinci fıkrada zikrolunan hissei ianeden başka şehir, kasaba, köy zürraından alınacak iane hissesinden mütehassıl sermaye ve efradın ve eşhası hükmiyenin teslimatı nisbetinde namına muharrer ve kendilerine mevdu eshama ayrılır. İşbu eshamın usulü tertip ve tevzii Ziraat Bankası Meclisi idaresince tanzim ve Hükümetçe tasdik edilecek bir nizamname ile tâyin olunur.

REİS — Muaddel şekli budur. Başka söz istiyen arkadaş da yoktur. Bu muaddel şekli reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu.

Şimdi efendim, onuncu madde makamına kaim olmak üzere gerek Muvazenei Maliye ve gerek banka heyeti idaresi ve gerekse Ziraat Encümeni tarafından teklif edilen bir madde vardır. Onu da okuyacağım yazar mısınız efendim?

Madde 10. — Eshama sahibolan hükmi şahsiyetler mümessilleriyle eshamı efradına mevdu şehir, kasaba, köy zürraının intihabedeceği mümessiller kaza merkezlerinde toplanarak vilâyetin haizi salâhiyet murahhaslarını intihap ve bu murahhaslar banka heyeti umumiyesini teşkil ederler. Her vilâyet dairesinin malik olduğu esham nisbetinde intihabolunacak mümessil ve haizi salâhiyet murahhaslarının adedi ve usulü intihabı banka meclisi idaresince tanzim ve Hükümetçe tasdik olunacak bir nizamname ile tâyin edilir.

18 . 3 . 1340

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Efendim şahsi hükmiyetler dinilir, hükmiyet olmaz.

İSMET NEDİM B. (Çorum) — Hükmi şahıslar.

NECMEDDİN MOLLA B. (Kastamonu) — Yahut eşhası hükmiye denilsin efendim.

REİS — Hükmi şahsiyetler dedik efendim.

SÜLEYMAN SIRRI B. (Bozok) — Şahsi hükmiyetler dediniz.

REİS — Hükmi şahsiyetler dedik efendim. Yanlış anlaşılmasın. Esas hükmi şahsiyetlerdir.

İSMET B. (Çorum) — Reis Beyefendi hükmi şahsiyetler yerine hükmi şahıslar demek daha doğrudur.

NECMEDDİN MOLLA B. (Kastamonu) — En doğrusu eşhası hükmiyedir. Bütün kanunlarımızda eşhası hükmiye tâbir vardır.

REİS — Efendim hükmi şahıslar demek daha doğru olduğunu söylüyorlar. Buna bir itiraz var mı efendim? (Hayır sesleri) Öyle ise hükmi şahıslar olacak. Başka söz istiyen var mı efendim? Maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim. 11 nci maddenin müzakeresine başlıyoruz. Bu on birinci madde ki, matbuunda onuncu maddedir.

Madde 11. — Banka on beş milyon liraya kadar tahvilât ihracına mezundur. Bunun beş milyonunu re'sen, mütebakisini Hükümetin muvafakatiyle ihraceder.

REİS — Söz istiyen var mı efendim; (Hayır sesleri) maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

Madde 12. — Banka Kanununun Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdikine kadar idare meclisi bankanın müdürü umumisiyle müdürü umumi muavininden ve Hükümetçe mebus ve memur olmıyan erbabı vukuf ve ihtısastan tâyin olunacak iki ve büyük Millet Meclisince umuru maliye ve iktisadiyeye vâkıf âzası arasından veya hariçten intihabolunacak üç zattan ve bu suretle teşekkül edecek heyet tarafından gösterilecek mütehassıs altı namzet meyanından mezkûr heyetçe reyi hafi ile intihabedilecek üç zattan ki, ceman on âzadan teşekkül eder. İşbu meclise her sene ibtidasında âzası arasından reyi hafi ile bir reis ve bir reisvekili intihabolunur. Memur ve mebus olmıyan ve banka merkezinde mütemekkin bulunmıyan âzaya üç yüz liraya kadar tahsisat verilir.

İSMET B. (Çorum) — Efendim buradaki birinci fıkra yanlıştır. «Banka heyeti umumiyesinin içtimaına kadar» denecektir. «Banka Kanununun Büyük Millet Meclisince kabul ve tasdikine kadar» Bu Muvazenei Maliye Encümeninde yazılmış bir şeydi. Ziraat Encüme-

ninin yapmış olduğu tadilâta göre «Banka heyeti umumiyesinin içtimaına kadar muvakkat bir meclisi idare» Banka heyeti umumiyesinin erbabı ihtısastan olmak üzere kuvvetli bir surette teşkilini bu madde göstermektedir.

REİS — Bu madde hakkında tadilât var mı efendim?

İSMET B. (Çorum) — Hayır âzaya üçyüz lira tahsisat denilir. (Bu üç yüz lira senevi mi sesleri)

REİS — Senevi mi olacak.

İSMET B. (Çorum) — Şehrî efendim. Mebus veya memur olmıyan ve bankanın merkezinde mütemekkin bulunmıyan âzaya verilecek ki, bu yedi kişilik heyet içinden hariçten üç mütehassıs zat getirilecek ki, bu para onlara aittir. Binaenaleyh şehrî kelimesini ilâve edebilirsiniz.

REİS — Şehrî kelimesinin ilâvesini teklif ediyorlar, bu kelimeyi ilâve ederek maddeyi reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Madde 13. — Bütçenin tesbit ve tatbiki, mizanı umumi ve masarifatın tetkiki ve bankanın ifa edeceği muamelâtın nevi ve sureti ifası ve müdürü umumi muavini dâhil olduğu halde bilûmum memurinin tâyin ve azli Meclisi idarenin salâhiyeti cümlesindendir. Muamelâtı umumiye ve mukarreratı müttehizenin tatbik ve icrasiyle müdiriyeti umumiye mükelleftir. Bankanın usulü dairesinde tesbit edeceği bütçeyi heyeti umumiye teşekkül edinceye kadar Büyük Millet Meclisi Muvazenei Maliye ve Ziraat encümenlerinden mürekkep bir heyet tasdik eder.

REİS — Söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

Madde 14. — 13 ncü maddenin son fıkrası mucibince banka heyeti umumiyesi makamına muvakkaten kaim olan heyet, bankanın muamelâtını tetkik etmek üzere her sene ibtidasında iki müfettiş intihabeder. Bankanın varidat ve masarifatı umumiyesiyle banka mizanı umumisinin kuyut ve vezaifine istinaden tetkiki ve bilânço münderecatı sıhhatinin tasdik zikrolunan heyete aittir. İşbu tasdik muamelâtı bankanın bilânçoyu heyete arzı tarihinden itibaren bir ay zarfında ikmal edilir.

HAKKI TARIK B. (Giresun) — Efendim, maddede yanlışlık vardır. 12 nci maddenin son fıkrası mucibince diyor. Halbuki 12 nci maddenin son fıkrasında böyle bir şey yok.

İSMET B. (Çorum) — Vardır. 12 nci madde on üçüncü madde olmuştur.

REİS — Evet, 12 nci madde on üçüncü madde olmuştur. Maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

Madde 15 — Hükümet muamelâtı cariyeye halel gelmemek üzrere banka umuru idaresiyle meclisi idare mukarreratını tetkik etmek hakkını haizdir.

REİS — Söz istiyen var mı efendim?

EYUB SABRİ Ef. (Konya) — Bu hakka karşı Hükümete terettübeden vazife nedir? Hükümete bir hak veriliyor. Bir de vazife verilmelidir. Her hak mukabilinde bir de vazife olur.

İSMET B. (Çorum) — Efendim bankanın maksadı teessüsü muayyendir. Banka bu maksadı teessüse mugayir bir vaziyet alırsa tabiî hükümet müdahale eder.

EMİN B. (Eskişehir) — Efendim müsaade buyurunuz. Yalnız bir şey var. Bâzı müessesatı sınaiyeye yardım eder. Bankanın asıl maksadı zürraa yardım etmesi idi. Zürraa muavenetten usulü dairesinde murakabesine bir esas koymalı deniyor.

İSMET B. (Çorum) — Efendim burada hükümetin mücerret bir hakkı murakabesi vardır. Hükümetin her müessesei maliyede hakkı murakabesi olduğu gibi bunda da vardır.

REİS — Başka söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

Madde 16. — Bankanın bilûmum muhaberat ve müraselâtı telgraf ve posta ve telefon ücretinden muaftır.

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Maddeyi aynen reyi âlinize caz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Ak-

sini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

Madde 17. — Ziraat Bankası şimdiye kadar kanunen ve teamülen haiz olduğu hukuk ve imtiyazatından müstefidolacağı gibi Banka Kanununun kabul ve tasdikine kadar memurini hakkında dahi Devlet memurini hakkındaki ahkâm ve müsaadat caridir.

İSMET B. (Çorum) — Efendim banka devairi devletten madut idi. Devairi devletin haiz olduğu müsaadat ve imtiyazatı haizdir. Sermayesinden ve sairesinden dolayı tekâliften muafiyetleri lâzımdır ve fakat şimdi anonim şirketi olmuştur. Bunun için diğer bankalara, itibarı millî bankasına ve saireye verdiğimiz ahkâm ve müsaadatı buna da vermek lâzımgelir. Bu maddeyi onun için tasdik ettik, muhassasatı zatiyenin tasfiyesine kadar memurinin hukuku müktesebesi tabiî bâki kalacaktır.

REİS — Efendim İsmet Beyefendi izahat verdiler. Başka söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Madde kabul edilmiştir efendim.

Madde 18. — 1340 senesi için mer'i olan işbu bütçenin murakabe ve sair hususatı 13 ncü madde mucibince banka meclisi idaresine aittir.

İSMET B. (Çorum) — Efendim bu madde murakabe ve sair meseleler için banka bütçesinin Divanı Muhasebata gitmiyeceğine dairdir, Divanı Muhasebattan müstağni olduğuna dairdir.

REİS — Söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Maddeyi aynen reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Madde kabul edilmiştir.

Madde 19. — Ziraat Bankasının 12 Mart 1332 tarihli Kanun ile 12 Mayıs 1333 tarihli Nizamnamenin işbu kanuna mugayir olan ahkâmı mülgadır.

İSMET B. (Çorum) — Efendim Ziraat Bankasının 12 Mart 1332 tarihli Kanununun işbu kanuna mugayir olan ahkâmı ile 12 Mayıs 1333 tarihli nizamnamesi mülgadır.

REİS — Yazalım efendim.

İSMET B. (Çorum) — Ziraat Bankasının 12 Mart 1332 tarihli Kanununun işbu kanuna mugayir olan ahkâmiyle 12 Mayıs 1333 tarihli nizamnamesi mülgadır.

REİS — Maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu.

Madde 20. — İşbu kanun tarihi neşrinden itibaren merciyül icradır.

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu efendim.

Madde 21. — İşbu kanunun icrayı ahkâmına İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Maddeyi reyi âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Madde kabul edilmiştir. efendim.

REİS — Kanunun heyeti umumiyesi hakkında...

İSMET B. (Çorum) — Kanunun heyeti umumiyesini tâyini esami ile reye koymak lâzımdır.

REİS — Bütçe Kanunu ile efendim.

İSMET B. (Çorum) — Hayır efendim, bütçeye müteferri olan kanundur.

REİS — Efendim bütçeye müteferri olan mevaddı kanuniyeyi tâyini esami ile reye vaz'ediyorum. Kabul edenler beyaz, kabul etmiyenler kırmızı rey varakası vereceklerdir. (Yoklama suretiyle sesleri) O halde teneffüsten sonra yapalım. On dakika teneffüs etmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı celse; saat : 3,30

İKİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 4,00

REİS — Fethi Bey

KÂTİPLER : Hakkı Bey (Van), Kâzım Bey (Ergani)

REİS — Celseyi çıyorum efendiler, bundan evvel Ziraat Bankası Bütçesiyle ona müteferri mevat müzakere ediliyordu. (53) imzalı bir takrir vardı. 19 ncu madde makamına kaim olmak üzere bir madde teklif ediliyordu. Bendeniz nasılsa bu takriri o zaman reyi âlinize vaz'etmemiştim. Mamafih kanunun heyeti umumiyesi reye vaz ve kabul olunmamıştır. Müsaade buyurursanız bunu da müzakere edelim.

Riyaseti Celileye

Madde 19. — Umumi ve İstiklâl Harbinde istilâya uğrıyan mahaller ahalisinin işgalden istihlâsı tarihine kadar Ziraat Bankasına olan borçlarından faiz alınmaz.

Balâda arz olunan maddenin Ziraat Bankası Bütçe Kanununa 19 ncu madde olarak kabulünü rica eyleriz.

Bayezid	Van
Şefik	Hakkı
Erzurum	Erzurum
Ziyaeddin	Cazim
Erzurum	Muş
Rüşdü	Ali Rıza
Erzurum	Gümüşane
Raif	Veysel Rıza
Aydın	Maraş
Tahsin	Hacı Mehmed
Yozgad	Yozgad
Ahmed Hamdi	Süleyman Sırrı
Ardahan	Bolu
Talât	Emin Cemal
Menteşe	Van
Esad	İbrahim
Van	Hakkâri
Münib	Nazmi
Giresun	Antalya
Hacim Muhiddin	Murad
Kars	Trabzon
Ömer	Rahmi
Artvin	Denizli
Hilmi	Kâzım
Denizli	Bozok
Necib Ali	Salih
Ordu	Erzincan
Mehmed Recai	Sabit
Elâziz	Afyon Karahisar
Mustafa	Ruşen Eşref
Saruhan	Ankara
Mehmed Sabri	İhsan
Maraş	Muş
Abdülgani	Osman Kadri
Diyarbekir	Elâziz
Mehmed Nuri	Hüseyin
Dersim	Ertuğrul
Feridun Fikri	İbrahim
Giresun	Elâziz
Hakkı Tarık	Mustafa
Siird	Kozan
Mehmed	Ali Saib
İsparta	Konya
Halil	Tevfik Fikret
Eskişehir	Siverek
Mehmed Emin	Mahmud
Kastamonu	Malatya
M. Fuad	Reşid
Mersin	Elâziz
Niyazi	Muhiddin
Edirne	Çatalca
Faik	Şakir

REİS — Efendim, ondokuzuncu madde makamına kaim olmak üzere böyle bir maddei kanuniye teklif ediliyor. Umumi ve İstiklâl muharebatında istilâya uğrayan mahaller ahalisinin işgalden istihlâs tarihine kadar Ziraat Bankasına olan borçlarından faiz alınmaz. Böyle bir madde teklif ediyorlar.

VEHBİ B. (Karesi) — Yalnız ifadede düşüklük vardır, Umumi ve İstiklâl muharebatında denilirse düşüklük hâsıl oluyor.

REİS — Umumi ve İstiklâl Harbinde demek lâzımdır, değil mi efendim? (Evet sesleri) Böyle diyeceğiz. Böylece 19 ncu madde olmak üzere reye koyacağım.

MUSTAFA FEYZİ Ef. (Konya) — Reis Bey bu harb, umumi mi?

REİS — Evet efendim. (Harblerinde demeli sesleri).

İSMET B. (Çorum) — Efendim İstiklâl harbinde istilâya uğrıyan mahaller ahalisinden olan müstagrizlerin ikrazat bakıyeleri bir kanun ve bir karar ile tecil edilmiştir. Ziraat Bankasının tevzi edilen bilânçosundaki kabili tenmiye sermayesi yedi milyona yakındır. Bunun üç milyonu faizdir. Bilâ tavizdir. İki milyonu tecil edilmiştir. Binaenaleyh beş milyonu faizsizdir. Mütebaki iki milyon lirası kalır ki, bunu da yaparsanız ona banka demeyiniz, yani deminki yaptığınız Banka Kanununu altüst etmek için yaparsanız başka.. Rica ederim bu, çok müşkül bir şeydir. Buna imkân yoktur, yani faizli iki milyon lira kalacaktır. Yedi milyon kabili tenmiye sermayeden banka nasıl işliyebilir? Buna imkân yoktur. Şimdi yeni bir madde ile bir kısım halkın faizini tecil etmek diğer bir kısım halkın ihtiyacını tazyik etmek demektir. Bunda devredilmelidir ki, müsavi suretle herkes ihtiyacını temin edebilsin. Böyle kabil değildir.

HALİD B. (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar istilâ gören yerlerdeki ahalinin Ziraat Bankasına olan borçlarının affedilmesi teklifini esas itibariyle hepimiz kabul etmek isteriz. Yalnız bu istilâ umumi olarak zikrediliyor. Afyon Karahisar'la Eskişehir arasına bir hat uzatırsanız bunun Garbı kâmilen istilâya uğradı. Memleketimize hudut itibariyle bakarsanız memleketimizin en mamur en feyyaz yerleri orasıdır ve sonra bu mıntakanın her köyü, her kasabası da zarar görmedi. Düşmanın umumi güzergâhları ve hat boyu bundan mutazarrır oldu. Sonra arkadaşlar gerçi istilâ gören yerlere şefkat göstermek isteriz. Fakat istilâ görmiyen yerlere bakalım. Bugün merkezi Anadolu'ya bakarsanız bütün efradını verdi, daha ziyade zarar verdi. Ve esasen de buraları daha az feyyazdır. Buralarda arazi yüzde iki üç mahsul verir. Oralarda bire yirmi verir. Oraların üzümü var, inciri var. Ben arzu etmem, yani alelıtlak istilâ görmüş diye affedilmesini bendeniz doğru bulmuyorum. Bütün yükü bir tarafa yükliyelim, sonra bir tarafını mütemadiyen affedelim. Onun için bunun reddini talebederim.

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Efendim, memleketimizin istilâ görmüş ve düşman istilâsından masun kalmış olan halkın vaziyeti aşağı - yukarı büyük bir fark irae etmez. Şimdi esasen gerek Harbı Umumi ve gerek İstiklâl mücadelesinden evvel istikraz olunan paraların faizleri affolunsun deniyor. Bu nokta üzerine Heyeti Âliyenizin enzarı dikkat ve gayretini celbetmek isterim. Bu faiz affolunmak istenilen paralar altın olarak istikraz edilmiş paralardır. Meselâ yüz lira istikraz etmiş olan zatın bugün 700 - 800 lira vermesi lâzımgelir. Çünkü kudret ve kıymeti iştiraiye itibariyle öyledir.. Bunlar bugün yüz lira ile o borcu ödüyor. Zaten kudret ve kıymeti iştira itibariyle esasen yüz altına mukabil 600 vermesi lâzımdır. Bir de üzerine faizi affedecek olursak zannederim ki, bankanın sermayesini meflûç bir hale getiriz. Yoksa böyle atıfet mahiyetinde olan bir şeyi zannederim ki, Heyeti Âliyenizden kabul etmiyecek kimse yoktur. Yalnız bir taraftan tenmiye ve takviye edelim. Memleketimizin iktisadi umran, servetine hadim olması esasını kabul ettiğimiz bir zamanda diğer taraftan da topallatmak, aksatmak muvafık değildir. Tecili muvafıktır. Fakat affı doğru değildir, zannındayım. Bankanın inkişafına büyük bir baltadır. Tabiî hepimiz arzu ederiz. Fakat düşünerek karar verelim.

HAKKI B. (Van) — Efendim bankanın sermayesine, varidatına bir nakisa getirecek değil, esasen Şark'ta istilâya uğrıyan mahaller çırılçıplaktır. Esasen faiz değil resülmali bile ödiyecek bir halde değildir. İstilâya maruz kaldığı zamanlardaki borcunun faizinin alınmamasını rica ediyoruz. Oralarını görenler bilirler ki, faiz değil, resülmali bile alınacak bir şeyleri yoktur. Rica ederiz, bu ahalinin vaziyetini nazarı dikkate alınız, niçin İstanbul'da İtalyan Bankasına verilen altınları almıyorlar? Niçin bu çıplâk ahaliden alınması için istical gösteriyorlar? Rica ederim, bunu kabul buyurunuz.

ZİRAAT BANKASI MÜDÜRÜ UMUMİ MUAVİNİ CEMAL HÜSNÜ B. — Efendim, işgal gören yerler ahalisinin Ziraat Bankasına borçlu olanlarının borçlarının tahsili Heyeti Celileniz tarafından iki sene müddetle tecil edilmişti. Bu tecil müddeti bu sene bitiyor. Ziraat Bankası Maliyeden alacaklarına mahsuben üç milyon lirayı da yine bu ahaliye bilâfaiz ikrazatta bulunmuştur. Binaenaleyh Ziraat Bankası kendi omuzuna yüklenen vazifeyi beleğan mabelâğ ifa etmiştir yine ifa etmektedir.

HAKKI B. (Van) — Memleketin bir kısmı tecilden istifade etmemiştir beyefendi.

CEMAL HÜSNÜ B. (Devamla) — Bundan sonra da Ziraat Bankası bütün sermayesini yine işgal gören yerlerde daha fazla ikrazatta bulunmaya hasretmiştir. Sonra Heyeti Celilenizin mühim, bilhassa mühim bir noktaya nazarı dikkatlerini celbetmekliğime müsaade buyurulmasını istirham eylerim. Burada iki, üç saat evvel kabul edilen maddeler mucibince Ziraat Bankası bir anonim şirkettir, Ziraat Bankasının bir heyeti idaresi vardır, denmişti. Binaenaleyh Ziraat Bankası bu şekli iktisabettikten sonra Kanunun artık Ziraat Bankasının esasatını takarrür ettiren her hangi bir maddesi tadil ve tebdil edilirse esasat tamamen mahvedilmiştir. (O o o sesleri) Zaten bunun içindir ki, bu kanun teklif edilmiştir. Ve bu kanun Ziraat Bankasını asri bir banka esasatiyle yürütebilmek için Heyeti Âliyelerine takdim edildi. Ve bu kanunun heyeti umumiyesi kabul edildi. (Edilmedi sesleri) Maddeler kabul edildi Heyeti umumiyesi de reyi âlilerine menuttur. Fakat bankanın bir heyeti umumiyesi vardır ve o heyeti umumiye işgale dûçar olan ahalinin murahhaslarından da mürekkeptir. Gelecek sene heyeti umumiye inikadedecektir. Bu heyeti umumiye isterse kendi kendinin faizini affeder. Çünkü kendi malıdır. İsterse hepsini affeder. Binaenaleyh Heyeti Âliyenizden istirham ediyoruz : Ziraat Bankasına taallûk eden bu nevi işleri artık Ziraat Bankasının heyeti umumiyesine ve meclisi idaresine bıraksın.

MUSA KÂZIM Ef. (Konya) — Muhterem arkadaşlar, böyle bir takrir ile yekûn ve miktarı malûm olmıyan bir şeyin affını iltizam etmek doğru bir şey olmaz. Banka müstakil oldu. Bankanın hissedarları köylülerden mürekkeptir. İstilâ gören yerler şayanı eseftir. Fakat arkadaşlar düşününüz ki, memleket hemen âmmeten, kâffeten istilâ görmüş derecesindedir; vakaa bugün istilâ görmemiş yerler vardır. Fakat köylülük itibariyle üç sene devam eden mücaahedei milliyede yüz yirmi milyon liranın nerelerden tahsil edildiğini düşünürseniz köylülerin ne vaziyete düşmüş olduğunu pek iyi takdir ederseniz. Bugün en zengin addettiğimiz vilâyetlerin kazalarında kepek yenmektedir efendiler. Binaenaleyh af mevzuubahsolmaz. Af mevzuubahsolursa âmmeten olmak lâzımdır. Buna da imkân yoktur, şu halde bunu bankanın heyeti idaresine bırakalım. Kabili tahsil olan yerlerle olmıyan yerleri ve yapılacak muameleyi banka heyeti umumiyesi ve banka heyeti idaresi düşünsün ve yapsın. Yoksa böyle bir takrirle umumi bir yekûnu kabul etmek doğru değildir.

YAHYA GALİB B. (Kırşehir) — Büyük Millet Meclisi her şeye hâkimdir.

MUSA KÂZIM Ef. (Devamla) — İstilâ görmüyen yerler, temin ederim, istilâ gören yerlerden daha çok çabuk kadit haline gelmiştir.

EMİN B. (Eskişehir) — Efendim bu teklif edilen madde, bankanın sebebi teşekkülüne ve hikmetine veyahut muvaffakiyet veyahut istiklâline hiçbir sebeple mani bir şekil değildir. Bankanın sebep ve hikmeti, zürraın muhtacolanlarının elinden tutmaktır. Biz böyle ticaret bankası yapmıyoruz. Gerçi Meclisi Âli çok himmet etti, yedi âtifetini yedi şefkatini böyle istilâ gören yerlere uzattı. Fakat azizim insanın başına gelmeyince bilinemiyor. İstilâ ne demek, muhaceret ne demek bilmezler. Böyle istilâ görmemiş, yuvası bozulmamış aşağı - yukarı meskeni yerinde, yatacağı yatağı var, bunlarla istilâ görmüş yerler kabili kıyas değildir. İstilâ gören yerlerde borcu olan insanlar az çok fukarayı ahalidir. Az çok vakti olanlar vermiştir. Eğer bunları yaşatmak istiyorsak az çok muavenet etmeliyiz. Hiç olmazsa bin üç yüz kırka kadar olan faizleri affetmek gayet musiptir. Ve bankanın sebebi hikmetine ve teşkiline de muvafıktır. (Doğru sesleri). Rica ederim, çok görmeyin, kabul ediniz. (Müzakere kâfi sesleri).

VEHBİ B. (Karesi) — Efendim, meşhur darbı meseldir. (Ya sen sayı bilmiyorsun veya dayak yememişsin) derler. İşgal görmiyen ve işgal harabisi çekmiyen arkadaşlarımıza ilelebet tatmamalarını temenni ederim. (Amin sesleri). Yalnız taban yerlerin dertlerini düşünmek ve görmek lâzımdır. Burada bankayı da düşünmek lâzımdır. Çünkü, banka da o milletindir ve kendilerine bankanın iyi hizmet etmesini isteriz. Burada bir kanun kabul edildi. 1338 senesi gayesine kadar âşar faizleri mültezimlere bağışlandı. Bu gayet doğru idi. Belki noksanı da var ikmal, edilir. Çiftçinin bankadan istikraz akdedip de ev, barkı, çifti, çubuğu kâmilen yunan tarafından yağma edilmiş olursa bunu bir kere göz önüne getiriniz. Onlara hayvan alalım diye düşünüyoruz. Onlara tohumluk bulalım diye uğraşıyoruz. Bir de bunlardan faiz beklemek doğru değildir zannederim. Yalnız bunlara munhasır olmak şartiyle - yani harabolmıyan, zarar görmiyen yer tabiî hariçtir, fakat kâmilen yanmış, harabolmuş köyler, kasabalar vardır. Onlara henüz birer kulübe yaptıramadık ve yaptırmanın, müspet suretle hizmet etmenin de ihtimali yoktur. Lozan Konferansında bir milyar altı yüz küsur milyon lira zarar tahmin ve hesabetmiştik. Memleketin selâmeti umumiyesi namına bunu bağışladık. Şimdi bağışlıyacağınız milyonu bulmıyacak bir faizdir ve bu da.

MUSTAFA FEYZİ Ef. (Konya) — Hukuku şahsiye oldu şimdi..

VEHBİ B. (Devamla) — Ne dediğinizi anlamıyorum hocam, binaenaleyh böyle kâmilen harabolmuş, perişan olmuş köylüler için bu faizi affetmek lâzımedendir ve muvafıkı nasfettir.

ESAD Ef. (Menteşe) — Konyalı istilânın ateşten gömlek olduğunu bilmez. Allah bildirmesin.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetine dair takrirler var. (Kâfi sesleri)

İSMET B. (Çorum) — Efendim, müzakere kâfi değil, yani bir noktayı arz edeceğim. (Kâfi sesleri). Rica ederim, şu noktayı kemali ehemmiyetle nazarı dikkati âlinize arz ederim, bankayı müstakil yaparak bütün bunun faaliyetini, mesaisini zürraın ihtiyacatına hasrettirmek için bu kanunu kabul ettik ve anonim şirkettir dedik. Şimdi istilâ gören mahaller ahalisinin istikraz eylediği paraların bakıyelerinden tecil edilen faizleri Devletin Muvazenei Umumiyesinde bir karşılık koymak suretiyle affedilebilir. Yoksa bankaya müdahale etmek suretiyle bir af muamelesi yapılamaz. (Gürültüler). Müsaade buyurunuz efendiler. Şunu kemali samimiyetle Heyeti Celilenize arz ederim ki, bu arkadaşınız, banka meclis idaresinde âzadır - Naci Beyefendiyi de işhadederim - Banka parasının en çoğunu istilâ gören yerler zürraına hasır ve tahsis etti ve hattâ şu noktai nazardan hasır ve tahsis ediyoruz.

Muvazenei ticariyemizde hâsıl olan eksiklik için en müessir mıntaka, Paşaili Garbi - Anadolu'dur. İstilâdan en fazla zarar gören mıntakada Şarki - Anadolu'dur. Buralara istenilen mebaliği hasır ve tahsis lâzımdır. Eğer bankanın bankacılık hususunda yegâne hakkı olan esası da ihlâl edecek olursanız banka işliyemez. (Hayır sesleri) Rica ederim, yani Devlet bütçesinden karşılığını koymak suretiyle af muamelesi yapılabilir. Af ve Devlet yapar ve bütçesinden tediye eder. (Kâfi sesleri).

REİS — Efendim müzakerenin kifayetini reye koyacağım. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Müzakerenin kifayetini kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın Müzakere kâfi görülmüştür efendim.

İsmet Beyefendi zatıâliniz muvazenei umumiyeden karşılığı konmak suretiyle buyuruyorsunuz?

İSMET B. (Çorum) — Ben teklif yapmıyorum. Af yapılacaksa Devlet düşünür, yapar.

REİS — Efendim, Vehbi Bey, affedilen faizlerin yanan ve yıkılan mahallere hasredilmesini teklif ediyorlar. Evvelemirde affedilip edilmiyeceğini ondan sonra da Karesi Mebusu Vehbi Beyin teklifini reye koyacağım.

Şimdi «İstiklâl Harbinde ve Umumi Harbte istilâya uğrıyan mahallerin istihlâsı tarihine kadar olan borçlarından faiz alınmaz» deniyor. Esas itibariyle istilâya uğrıyan mahallerde faizin affını reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. (Ret sesleri).

HAKKI B. (Van) — Ali Cenani Bey, Gaziantep için olurken böyle ret demiyordunuz.

REİS — Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul edilmemiştir efendim.

Binaenaleyh efendim, kanunun heyeti umumiyesini tâyini esami ile reyinize vaz'edeceğim. Kabul edenler beyaz, etmiyenler kırmızı rey puslası verecektir.

Efendim, Şair Abdülhak Hâmid Beye hidematı vataniye tertibinden maaş itasına dair olan kanuna iştirak eden zevatın adedi 150 dir. 132 kabul, 16 ret, iki müstenkif vardır. Dört âza da rey istihsalinin sonunda rey verdiklerinden reyleri ihracedilmiştir. Binaenaleyh kanun ekseriyetle kabul edilmiştir.

Efendim, Divanı Muhasebat âzalığı için icra kılınan intihabatın neticesini arz ediyorum. Reye iştirak eden âzanın adedi 183 dir. Nısabı ekseriyet 95 dir. İki zat müstenkif kalmıştır.

Halil Bey 128, Hacı Ziya Bey 112, Abidin Bey 111, Hasan Zeki Bey 108, Ali Kemal Bey 100, Hüseyin Âlim Bey 99 reyle Divanı Muhasebat âzalığına intihabolunmuşlardır. Evkaf Muhasebecisi Ahmed Hamdi Bey 93, Müeyyet Bey 62, İsmail Bey 50 rey almışlarsa da tabiî ekseriyeti ihraz edememişlerdir.

2. — Türkiye Seyri sefain İdaresinin 1340 senesi bütçe lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/416)

REİS — Efendim, bugünkü ruznamemizde Seyri Sefain bütçesinin müzakeresi vardır. (1) Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Seyri Sefain bütçesinin fasıllarına geçilmesini reyi âlinize koyacağım. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Kabul olundu efendim. (A) cetveline geçiyoruz :

(A) Cetveli

Fasıl		Lira
1	Savahili baide hasılatı	2 580 000

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Birinci faslı reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın... Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın... Birinci fasıl kabul olunarak ikinci fasla geçilmiştir efendim.

Fasıl		Lira
2	Marmara havzası hasılatı yekûnu	698 000

(1) Bütçe, 16 ncı içtima zabıt ceridesinin nihayetine merbuttur.

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri). İkinci faslın yekûnunu reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Aksini reye koyacağım. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul olundu.

Fasıl		Lira
3	Savahili mütecavire hasılatı yekûnu	1 040 000

REİS — Üçüncü fasıl hakkında söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Üçüncü faslın yekûnunu reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Aksini reye koyacağım. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edilmiştir efendim.

Fasıl		Lira
4	Nakliyat ve sevkiyatı askerîye hasılatı yekûnu	150 000

REİS — Dördüncü fasıl hakkında söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) O halde dördüncü faslın yekûnunu reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Aksini reye koyacağım. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edilmiştir efendim.

Fasıl		Lira
5	Limanda mecburi ve boğazlarda ihtiyari kılavuzluk ve römorkörcülük hasılatı	250 000

REİS — Beşinci fasıl hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Beşinci faslın yekûnunu reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kaksini reye koyacağım. Kabul etmiyenler ellerini kaldırsınlar... Kabul olunmuştur efendim.

Fasıl		Lira
6	Hâsılâtı muhtelife	121 000

REİS — Altıncı fasıl hakkında söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) O halde altıncı faslın yekûnunu reyi âlilerini koyuyorum. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar. Aksini reyi âlilerine koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul olunmuştur efendim.

(B) Cetveli

Fasıl		Lira K.
1	Maaşat	293 074,40

REİS — Birinci fasıl hakkında söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) O halde birinci faslın yekûnunu reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Aksini reye koyacağım. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edilmiştir efendim.

Fasıl		Lira
2	Masarifat	2 460 000

REİS — İkinci fasıl hakkında söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) İkinci faslın yekûnunu reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Aksini reye koyacağım. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edilmiştir efendim.

Fasıl		Lira
3	İskele ve mebani, fabrika inşaat ve tamirat masarifi	150 000

REİS — Üçüncü fasıl hakkında söz istiyen var mı efendim?

ZEKİ B. (Gümüşane) — Müsaade buyurulur mu efendim?

REİS — Buyurunuz Zeki Bey.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Efendim burada, üçüncü fasılda iskele ve mebani tamiratı için birbuçuk milyon lira gösteriliyor. (150 bin sesleri)

ZEKİ B. (Gümüşane) — Bendeniz elimdeki cetvele göre söylüyorum.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Matbaa yanlış basmış efendim.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Her ne ise efendim, bu iskele masrafları meyanında bir şey geçmiştir ki, o da acentalara ücret veriliyor. Halbuki hiçbir yerde acantalara ücreti şehriye verilmez. Acantalara verilecek ücreti şehriye o Seyri sefain İdaresinin menfatine değil, bilâkis mazarratınadır. Acenta memuru bir maaş aldıktan sonra hiçbir vakit vapurun hamulesini lâzımgelen miktarda koymak için hariçte çalışmak mecburiyetinde kalmaz. Bunun için acentalar faslındaki ücurat faslını kabul etmiyorum ve tayyını teklif ediyorum. Bunu aidatı şehriye versin ve yapacağı hizmete göre % nisbetinde de bir para versin. Bu öteden beri böyledir.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Böyle bir takrir veriniz Zeki Bey.

REİS — Efendim iskeleler ve mebani, fabrikalar inşaat ve tamirat masarifi faslını müzakere ediyoruz. Başka söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) O halde faslın yekûnunu reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Aksini reyi âlilerine koyacağım. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edilmiştir.

Fasıl		Lira
4	Tahsisatı fevkalâde	830 000

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) Dördüncü faslın yekûnunu reyi âlilerine koyacağım. Kabul edenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Aksini reye koyacağım. Kabul etmiyenler lûtfen ellerini kaldırsınlar... Kabul edilmiştir.

Fasıl		Lira K.
5	Merakib ve sefaini bahriye mubayaatı ve isticar esman ve masarifi	1 101 925,60

REİS — Beşinci fasıl hakkında söz istiyen var mı?

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) Reis Bey, müsaade buyurulur mu efendim?

REİS — Buyurunuz efendim.

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Efendim, burada beşinci fasla merakip ve sefaini bahriye mubayaatı ve isticar masarifi diye «1 101 925» lira olarak bir karşılık konmuştur. Vâridat ve masarifi karşılaştırdığımız zaman ticaret ve menfaat namına hemen hemen hiçbir şey görünmüyor. Aşağı - yukarı büyük, küçük ikinci sınıf, üçüncü sınıf ve daha ufak çapta yetmiş, seksen parça geminin hasılatı zannediyorum ki, pek dündur. Lâş mesabesindedir. Son iki ay zarfında birkaç parça gemi alınmış olduğunu işitiyoruz. Aynı maksatla iki vapur - evvelce taşdıkları isimlerini söyliyemiyeceğim - alınıyor. Mesmuatım, oldukça şayanı itimat zevatın verdiği malûmattır. Bu gemiler bizim yev-

mi mubayaamızdan bir ay evvelisi her iki gemi (16 000) İngiliz lirasına mubayaa olunmak üzere hemen pazarlık yapılmak üzere iken müşteri kabul etmemiştir. Bilâhara bu iki gemi «26 000» liraya alınıyor.

KÂZIM Pş. (Karesi) — «20 000» liraya efendim.

HASAN FEHMİ Ef. (Devamla) — Hayır efendim, benim işittiğim, bildiğim budur. Piyasaya çıktığı zaman 16 bin liraya satılmak üzere iken iki müşteri zuhur ediyor. Fakat pahalıdır diye almıyorlar. İki ay sonra 16 bin liraya pahalı olduğu görülmüş ve zuhur eden iki talibin almadığı bu iki gemiyi, Seyrisefain İdaresi, benim işittiğime göre, «26 000» İngiliz lirasına satınalmıştır. Hûlâsa: 16 bin liraya satılırken «26 bin» liraya Seyrisefain satınalıyor. Bundan bir şey anlamıyorum. Yani bir ay, birbuçuk ay zarfında kapotaj hakkının memleketimize temin eylediği menfaat dolayısiyle ve sevahilimizde işlemekte bulunan ecnebi kumpanyaları gemilerini elden çıkarmak mecburiyetinde kaldıkları bir zamanda - fiyatlar düşmek icabederken - nasıl olmuş da bu gemiler yüksek fiyatla alınmıştır. Bu birinci mesele beyler.

İkincisi : Bu seyri sefain idaresi 15 seneden beri doğrudan doğruya ve dolayısiyle Millet Meclisi Kürsüsüne çıkmıştır. İrtibatlarını birçok defalar değiştirmiş nafıaya, harbiyeye, bahriyeye hulâsa birçok makamlara raptedilmiş. Fakat şikâyatın arkası kesilmemiştir. Benim nâkıs ve kaasır tahkikatıma nazaran elde mevcut irili ufaklı 70 - 80 parça gemimiz mebani, liman ve sairede hukuk itibariyle ve memleketteki son vaziyet itibariyle diyorlar ki: Bu eldeki maddi ve mânevi servetin kıymeti «20» milyon liradır. Şimdi bu 20 milyon lira öyle bir 20 milyon lira ki tarla veyahut ev gibi değil, beher sene kıymetten çok zayiat veren bir sermayedir. Yani beher sene kıymeti asliyesinden büyük bir zayiat veren bir sermayedir. Her sene kıymetinden büyük zayiat veren gemilerimiz bize oldukça hatırı sayılacak derecede bir menfaat temin etmesi lâzımgelmez mi? Şimdi biz şayanı şükran nazarlarla görüyoruz ki son vaziyeti mesude üzerine borç ile bir iki parça - kıymeti pek dûn - iki gemi elde eden zevat iki üç ay zarfında memnuniyetle arz ediyorum ki iki üç ay zarfında borcunu ödüyor. Yani borcunu ödemiş bulunuyor. Hulâsa aşağı yukarı. Şimdi yirmi milyon liralık bir sermaye üzerine işliyen bu müessese Devletimize, milletimize zannediyorum bizi memnun edecek bir menfaat temin etmiyor.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Pek doğru.

HASAN FEHMİ Ef. (Devamla) — Öyle zannediyorum ki doğrudan doğruya merbut bulunduğu Vekâleti Celile dahi tahkikata istinadetmiş olan beyanatında bu noktada bizimle muvafık düşecektir. Heyeti Celileniz Ziraat Bankasına, bu millî müesseseye daha yarım saat evvel istiklâlini niçin verdi? Sebep ve âmil ne idi? Baktık, ölçtük, ilerisini gerisini gördük, Tecrübe yapamadığımızı, yani arzu ettiğimiz eşkâl ve şeraitte memlekette hadim olamıyacağını gördük ve bunun için bir kanunla istiklâlini verdik. Sermayesi ise «7» milyon diyoruz. Halbuki bu müessesenin benim tahminime göre «20 milyon» liradır. Bu gemicilik ile alâkadar olan zevatın vermiş olduğu malûmat, gerek denizde seyir ve hareket eden ve gerek sevahilde mevcudolan mebani ve sair, demirbaş, gedik ve kapotaj ve saire ile yirmi milyon liradır. Şimdi yirmi milyon liradan ceman yekûn hasılat yani sefain ve merakibi bahriyenin bütün hasılatı gelecek sene için bir milyon yüz bin liradır diyoruz. Vakıa bugüne kadar bendenizin şu söylediğim sözlerden daha kuvvetli, daha müessir esbap ve avamili ile söylenmiş birçok sözler vardır. Fakat hiç sermayesi iktitaf olunmamıştır.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Olacağı da yok.

HASAN FEHMİ Ef. (Devamla) — Söylenen netice : Yarına, öbür güne İnşallah iyi olur sigortasına verilmiş, eller kalkmış kabul edilmiştir.

Geçenlerde arz ettiğim gibi aşağı yukarı fark ile ferden ferda temaslar neticesinde seyrisefain idaresini bugünkü şerait altında işletmek imkânsızlığında müttefik bulunuyoruz. Acaba bugün bizim elimizi kolumuzu bağlıyan nedir? Bunu bir kanun ile evsaf, şeraiti tamme ve kâmileyi haiz bir mütehassısın idaresine tevdi edersek gerek seyri seferi tanzim ve gerek nakliyat ve sevkiyat temin hususun-

da daha iyi iş görmüş olmaz mıyız? Nafıa Vekâletinin idaresinde bir müddet kalıyor. Bahriye Vekâletinde kalıyor. İstiklâlini tecrübe etmedik. Yirmi milyon liralık bir sermayenin, her sene kıymetinden yarım milyon lira kaybeden bir müessesenin bir milyon birbuçuk milyon lirasına tamahetmek, kazanıyoruz demek hiç doğru bir şey değil zannederim. (Doğru sesleri) Ve sadalar teyit ve tasdik ediyor. Fakat on dakika sonra eller kalkacak kabul edilecek, gelecek sene de aynı olacak (Alkışlar) Onun için derdimize bir çare bulalım. Vekil Paşa Hazretleri bugüne kadar edindiği katî ve seri malûmata, tahkikata, istatistiğe müstenidolarak bizi ikna edecek, kanaat bahşolacak surette Heyeti Aliyenize beyanatta bulunmasını rica ediyorum, gemilerin kıymeti arz ettiğim şekildedir. Fakat Paşa Hazretleri tereddüdediyorlar.

FERİDUN FİKRİ B. — Tenevvür edeceğiz.

MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ KÂZIM Pş. (Karesi) — Efendim mubayaa edilmiş olan gemilerin mubayaa edildiği tarihten evvel başkaları tarafından daha ucuz alınması hakkındaki Efendi Hazretlerinin beyanatını yalnız burada işittim ve şimdiye kadar başka yerden işitmemiştim ve pek ziyade nazarı dikkatimi celbetti. Bu hususta ayrıca malûmatlarına müracaat edeceğim. Seyri sefain idaresi malûmunuz olduğu veçhile mukaddema Bahriye Nezaretine merbut iken 1325 senesinde Ticaret Nezaretine raptetmişler. Ticaret Nezaretinde bir müddet durmuş tekrar Bahriye Nezaretine iade etmişler. Oradan oraya, oradan buraya böyle mercii tebdil edilmiş. İstanbul bizim idaremize intikal ettiği zaman bahriye Umuru Müdafaai Milliye Vekâletinde olduğu için bittabi Müdafaai Milliye Vekâleti alâkadar olmuştur. Ve o zamandan beri biz idare ediyoruz. Ve bunu tedrici bir surette tekemmüle doğru götürüyoruz. Münasip düştükçe ve bazan Meclisi Âliden vâki olan suallere cevap verdiğim zaman arz edeceğim veçhile bunu en mükemmel bir müessese haline getirmek ve ahten kaldırmış olduğumuz kapotajı memleketimiz dâhilinde kendi vesaiti bahriyemizle, kendi vesaitimizle temin etmek neye mütevakkıf ise ona çalışıyoruz ve bunu daha ziyade tekemmül ettirmeye çalışıyoruz. En son bütçe ile yapılan teşkilâtta kuvvetli bir merkez teşkil edilmiştir. Malûmu devletinizdir ki merkez teşkilâtı ne kadar kuvetli olursa o müessesenin tekemmülü daha seri ve daha muntazamdır. Merkez teşkilâtı zayıf olan devairin her şeyi batî ve intizamsız olur.

TALÂT B. (Ardahan) — Daha doğrusu müstakil olması elzemdir.

KÂZIM Pş. (Devamla) — Birtakım arkadaşlarımız bunun müstakil olmasını, bâzıları ticari bir merkez halinde olmasını istiyorlar. Bu hususta bendeniz biraz tamiki mütalâa ettim. Efendim filhakika bu gibi müessesatın en tabiî inkişaf şekli, usulü müstakil ve şirketler halinde çalışmasıdır. Hükümet ticaret işleriyle para alan ve para veren işlerle sıkı bir surette alâkadar olursa başka vazaifini ihmal edebilecek derecede kendisini meşgul eder. Halbuki en esaslı vazaifi ifa edeceği için belki bu noksan kalır. Binaenaleyh bu gibi ticari şeyler, şirketler tarafından daha güzel idare edilir. Biz bu müesseseyi derhal bu sene zarfında bir ilân yapıp şirket halinde idaresini isteseydik daha iyi olmaz mı denecektir. Şimdi bu müesseseyi 1340 senesi için bunu doğrudan doğruya bir şirket halinde ortaya atmak, lâalattayin bir şirket halinde işlenmesini istemek ne gibi bir mülâhazaya mebnidir? Bu gemiler hini hacette askerî nakliyata da tahsis olunmuştur. Ve son kapotajı - kaldıracağımızı ve kendi nakliyatımızı kendi vapurlarımızla temin edeceğimizi ahden beyan etmiş olduğumuz için şayet bunu deruhde edecek olan şirket muvaffak olamazsa bu muvaffakiyetsizliğimiz halinde duçar olabileceğimiz zarar ve zayiat son derecede karanlık ve mucibi endişe olacaktı. Binaenaleyh Hükümet şimdiden bundan tamamiyle nezaretini ve müdahalesini ref'etmekten korkmuştur, çekinmiştir. Tabiî tekemmülü için şirket halinde idaresi lâzım olmakla beraber bu endişe ve mülâhazalar doğrudan doğruya bu idareyi bir şirketin eline bırakmaktan menetmiştir. Çünkü nakliyatı askeriye için başka vesaitimiz yoktu ve sonra kapotajı ref'etmek hakkındaki kararı katimizi müsmir kılabilecek her hangi bir şirketin muvaffakıyetsizliği ihtimali vardı. Binaenaleyh bu mülâhazalar ile buraya kadar gitmedik. Mamafih gidilecek merci ve is-

tikamet orasıdır. Bahriyenin merci keyfiyeti, öteden beri memleketimizde bahriyeye ait limanlar bulunmasıdır. Halbuki Müdafaai Milliye Vekâletini alâkadar edecek bir şey yoktur. Liman reisi para alır. Maliye kasasına gider zâbitanın maaşını veririz. Adetâ vergi cibayet eder gibi bir şeydir. Dolayısiyle bahriyeye aidolduğu için, bahriyede kalmış ve dolayısiyle Müdafaai Milliye Vekâletinde de kalmıştır, daha bunun gibi yani bahriyeye ait işler öteden beri Devletin teşkilâtında bahriye işleriyle iştigal edecek bir şube mevcudolmadığından dolayı burada teksif edilmiş bu da dolayısiyle buraya gelmiştir. Mamafih merci ciheti mülâhazaya şayan bir noktadır. Bugün için bunu Ticaret Vekâletine mi, yoksa her hangi bir vekâlete mi vermek daha iyi olur veyahut müstakillen mi idaresi daha muvafık olur? Herhalde Hükümetin nezaretinden, Hükümetin müdahalesinden dûr tutmak bugün için muvafık değildir. Çünkü şirketin muvaffakiyetsizliği halinde bir memleket için mucibi endişe bir hal olabilir. Herhalde Hükümetin müdahalesi lâzımdır. Az kâr getirse dahi Hükümetin müdahalesi zaruridir ve lâzımdır, merci ciheti buraya mı merbudolsun, oraya mı merbudolsun? Bu cihet, Meclisi Âlinizce nasıl takarrür ederse öyle hallolunur ve o şekil muta olur.

ŞÜKRÜ B. (Çanakkale) — Varidat yalnız tahminimidir, yoksa geçen sene hasılatının vasatisi midir? Çünkü varidat faslında gösterilen bâzı hatlarda geçen senede sefer icra edilmiştir. Geçen senedeki hasılat nazarı dikkate alınmış mıdır, yoksa varidat yalnız memul olan bir rakam olarak mı kabul edilmiştir?

MÜDAFAAİ MİLLİYE VEKİLİ KÂZIM Pş. — Efendim, o mukayeseye göre bir tahmindir. Fakat aynı olamaz, bu sene için falan kadar sefer yaparsa o nisbette olur. Mamafih encümen, bu teferruat ile daha ziyade alâkadar olacaktır.

ŞÜKRÜ B. (Biga) — Eğer bu varidat hakiki bir rakam ise şayanı şükrandır.

MAZHAR MÜFİD B. (Aydın) — Efendim, evvelemirde şurasını arz edeyim ki, bir muhterem arkadaşımız, varidat hakiki midir, tahminî midir diye bir sual sormuştur. Efendiler, meselâ matbuamızda, esbabı mucibe lâyihamızda bertafsil arz ettiğimiz veçhile Trabzon hattının 1339 senesi altı aylık hasılatının, yani tahakkuk eden hasılatının 1340 senesinde yeni alınmakta olan gemilerle yeniden tesis edilecek seyri seferlerin husule getireceği mebaliğ derpiş edilerek ona göre vücuda getirilmiştir.

TİCARET VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Hangi altı aylık, birinci altı aylık mı, ikinci altı aylık mı?

MAZHAR MÜFİD B. (Aydın) — İkinci altı aylık.

HASAN B. (Trabzon) — İkinci altı aylık, varidatı seneviye için esas olamaz.

MAZHAR MÜFİD B. (Aydın) — Beyefendi, zatıâliniz benden daha iyi bilirsiniz. Bütün devair bütçeleri ve bilhassa kendi varidat bütçenizde tutarsınız, birkaç senelik varidatın vasatisini alırsınız, hiç tahmine karibolmaksızın korsunuz. Şimdi burada bu hasılatı varidattır diye gösterirsek nasıl kabul etmezsiniz? Binaenaleyh altı aylık hasılatın varidat diye gösterilemiyeceğini anlamıştım efendim. Binaenaleyh altı aylık tahakkuk eden varidatın senelik miktarı hesabedilmiş ve onun üzerine de yeni alınacak vapurlardan elde edilecek hasılat ilâve olunmuştur, buna da hacet yok. Seyri Sefain vapurları bugün sefer yapmaktadır. 1339 tahakkukatı böyledir. 1339 senesinde seferler yapmıştır. Malûmuâliniz, bir Trabzon seferinin avdetinde o vapurun husule getirdiği hasılat tahakkuk eder. Meydandadır. Hattâ bendeniz Seyri Sefain İdaresinde bizzat bulundum. Orada birer birer tetkikatta bulunduğumuz zaman 1339 senesindeki her seferin husule getirdiği varidat hakkındaki istatistikleri önümüze koyduk. Bunun tahassul eden paralarını anladık. O paralardan bu varidatı tahakkuk ettirdik.

Sonra, Muhterem Kastamonu Mebusu Efendi Hazretleri, bir iki meseleden bahis buyurdular. Başlıca ve mükerreren buyurdular ki; (20) milyon lira bir sermayesi olan bu müessese nihayet böyle bir milyon lira bir kâr mı getirmeliydi? Efendim, evvelemirde husule gelen kâr bir milyon raddesinde değildir. Müfredat cetvelinde ve hattâ bütçe dâhilinde, maddelerde de bertafsil zikredildiği veçhile bir kere (250) bin lira gemilerin tamiri bedeli vardır. Dâhil değildir. Saniyen (100) bin lira düyunu atika vardır. Bu bir milyon da dâhil

değildir. Salisen (110) bin lira sigorta ücreti vardır. O da bunlar da dâhil değildir. Şu halde bunlar da varidattan tesviye olunuyor. İskele inşaatı vardır. İskeleler, mebani ve fabrikalar inşaatı (150) bin lira vardır. O da burada dâhil değildir. Binaenaleyh onlar bu bir milyonu cemedersek zannederim ki, yüzde yedi, sekiz bir kâr getirir ki, az bir para değildir. (Neye nazaran? Sadaları) Seyri Sefainin geçen seneki hali perişanisini nazarı dikkate almanızı rica ederim. Malûmu ihsanınız muharebeden sonra ne gemimiz kalmıştı, ne de iskelemiz kalmıştı. Fabrikalar ne halde idi, gemi işletebiliyor mu idik? Böyle tamir görmiyen gemiler ne hale girmişti? Bunları nazarı dikkate alırsak senei âtiyede yani bir sene zarfında böyle bir buçuk, iki milyon derecesinde bir varidat getirecek bir vüsat ve inkişafına memnun olmamak kabil olamaz. Mamafih bugün seyri sefain devrei inkişafındadır. Tabiî Heyeti Aliyeniz de bu fikirdedir. Bu inkişafı tesri ve sahillerimizde gemilerimizi işletmek ve hakikaten sermayesine göre matlûp kârı husule getirmek için gemiler almak ve ne yapmak lâzımgelirse peyderpey yapılmaktadır. Efendi Hazretleri, bir mühim meseleden daha bahis buyurdular. Acaba bu müessesenin bu sekilde yani Hükümetin tahtı idaresinde olarak gitmesi mi iyidir, yoksa bir müessesei ticariye şekline ifrağ etmek mi iyidir. Efendiler, ben sahsi kanaatimi arz edecek değilim. Fakat Muvazenei Maliye Encümeninde Seyri sefain hakkında bir kanun vardır. Derdesti müzakeredir. Hic şüphesizdir ki Muvazenei Maliye Encümeni arkadaşlarımız, bunu müzakere esnasında «Anonim» şirketi haline ifrağ etmek mi daha hayırlıdır, yoksa buyurduğunuz gibi Ziraat Bankalarındaki şekle ifrağ mı daha muvafıktır, yoksa yine şu veya bu daireye merbut olarak biraz istiklâl vererek o suretle idare etmek mi hayırlıdır? Bu cihetleri yeni kanun tesbit ve tâyin edecektir. Sonra buyuruldu ki kapotajın ref'inden dolayı gemilerin fiyatı tenakus etmek lâzımgelirken iki ay evvel on altı bin liraya teklif olunup da bir müşterinin kabul etmediği gemiler Seyri Sefain idaresince 21 bin İngiliz lirasına alınmış buyurdular.

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — 26 bin lira.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Efendi Hazretlerinin müsaadeleri ile diyeceğim ki kapotaj, vapurların fiyatını tenkis etmemiştir, Tezyidetmiştir.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Niçin?

MAZHAR MÜFİD B. — Zeki Bey sen tüccarsın anlaman lâzım a birader. Beyefendiler, kapotaj meselesi huzur edince İstanbul'da gemi alan sizsiniz. Seyri Sefain idaresi mi idi, baska talip yok muydu Bilâkis pek çok talipler vardı. Allah'a bin şükrolsun ki, İslâm tüccarlarımız, her gün gemi almakta, gemi almak için uğraşmakta ve yine gemi almak için birbirleriyle kontra gitmektedirler. Gemi bulmak öyle kolay değildir beyefendiler. İstanbul'a teşrif ederseniz görürsünüz. Her idare gemi almak için uğraşmaktadır ve sonra yine buyuruldu ki bu gemiler pahalıdır. Bu gemilerden maksadı âlileri, biri Mersin, diğeri de Antalya gemileridir. Efendi Hazretleri, zatıâlinizi temin ederim, alınan vapur 26 bin liraya pahalı ise bugün satınız. 26 bin liraya müsteri vardır. Aldanılmamıstır. Emin olun ki aldanılmamıstır. Hattâ sahsi bir mütalâa da arz edeyim. Keşke biraz daha aldansak da elimizde o aldığımız gemiden 20 - 30 tane bulunsa. Keşke biraz daha aldansak. Fakat elimizde vapur bulunsa...

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Bahis aldanmak değildir efendim.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Arkadaslar bugün aldanmadan iş görmenin imkânı voktur.

RÜŞDÜ Pş. (Erzurum) — Arkadaşlar bütün tüccarlarımız bu seyri sefainden sikâyet ediyor ve bu şikâyetler her sene tevali ediyor. Mecliste mevzuubahsoluyor. Bu seyri sefain işi değil, bir tüccar işi. (Bravo sesleri) Binaenaleyh ben Müdafai Milliye Vekilinin bu işle uğraşması taraftarı değilim. Heyeti Celilenin, bu dedikodunun önünü almak için, derhal seyri sefaini bir ticaret müessesesi haline kalbetmesi lâzımdır. Şekli tabiîsini bulmak üzere Ticaret Vekâletine raptedelim. Bunun şekli tabiîsini memleket için hangi şekil daha nafi ise o şekli de tesbit etmek üzere mütehassıs bir encümene havale edelim. Müzakere ve tes-

bit etsinler. Biz de o şekli kabul edelim, bu şekil taayyün etsin ve bir daha Meclisi Âliyi işgal etmesin.

REİS — Efendim şimdi mevzuubahsolan beşinci fasıldır.. Seyri sefain idaresinin Müdafai Milliye Vekâletinden fekki irtibatiyle Ticaret Vekâletine raptı hakkında ayrıca teklifler vardır. Onu da maddeler geldiği zaman müzakere ederiz. Şimdi müsaade buyurursanız müzakeremizi beşinci fasla hasredelim. Buyurun Ali Cenani Bey.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Vazgeçtim.

İSMAİL HAKKI B. (Karahisarı Şarki) — Efendim malûmuâliniz bütün bu münakaşalara sebebolan seyri sefainin tekâmülüdür.. Paşa Hazretleri, seyri sefain hakkında . beyanatta bulunurken bunun Müdafai Milliyeye ciheti mecburiyetini müdafaa sadedinde askerî nakliyattan bahis buyurdular.

REİS — Beşinci fasıl hakkında sözünüz varsa söyleyiniz. İrtibat meselesi hakkında ayrıca maddei mahsusa halinde teklif vardır Ayrıca müzakere olunacaktır. Bu noktayı şimdi arz ettim. Ve hattâ bu fasıl hakkında mı söyliyeceksiniz diye sordum. Buyurduğunuz irtibat meselesi hakkında ayrıca teklif vardır. Bunu ayrıca mevzuubahis edeceğiz.

İSMAİL B. — Bu faslın muhteviyatı dâhiline girebilir.

REİS — Hayır efendim. Beşinci fasıl, merakibi bahriyeye mubayaat esman ve masarifidir.

İSMAİL B. — Ehemmiyeti itibariyle bu fasıl hepsini alâkadar eder.

REİS — Beyefendi. Bunu sonra müzakere edeceğiz. Niçin tekrar müzakere edelim. Buyurun Hasan Fehmi Efendi.

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Şimdilik sarfınazar ediyorum.

REİS — Buyurun Zeki Bey. Beşinci fasıl hakkında değil mi?

ZEKİ B. (Gümüşane) — Evet.... Efendim Lozan Muahedenamesiyle kapotaj hakkından Mahrum olan kampanyalar bugün vapurlarını satıyorlar. Bu, gayrikabili inkârdır. Sonra arkadaşlar buyurdular ki «temenni olunur ki almış olduğumuz vapurlar gibi elimizde daha birçok vapurlar bulunsun» Arkadaşlar o, bahsi diğerdir. Vapur ucuz alınmış, pahalı alınmış mevzuubahis değildir. Bugün kabili inkar olmıyan bir şey varsa o da eskisine nisbetle vapurlar daha ucuzdur. Bunu demek istiyorum.

REİS — Efendim başka söz isteyen var mı?

RAİF Ef. (Erzurum) — Efendim varidat kısmına mütaallik olmak dolayısiyle arz ediyorum ki Karadenizdeki seferlerin en mühim varidat getiren ciheti, hayvanat nakliyatı meselesidir. Bugün vilâyatı şarkiye içerisinden, Anadolu'nun içerisinden külliyetli hayvanat nakledilliyor. Karadenizde seyri sefer eden vapurlar bütün iskelelere uğramak dolayısiyle hayvanat vapurda çok kalıyor. Beher koyun 2 - 3 okka etinden kaybediyor, fire veriyor, tüccar; bunun neticesinde diğer vapurlara, hattâ ecnebi vapurlara koyunlarını vermeye mecbur oluyorlar. Çünkü onlar doğrudan doğruya sefer yapıyorlar, Trabzon - İstanbul, Trabzon - Samsun - İstanbul arasında doğrudan doğruya seyri sefer yapıyorlar. Acaba Seyri sefain idaresinin bu alacağı vapurlara oralar için bir, iki iskeleye uğramak şartiyle doğrudan doğruya İstanbul ile münakale temin etmek için bir tasavvurları var mıdır? Varsa çok nafidir. Bunu yapsınlar. Aksi takdirde bu cihetten çok varidat kayboluyor ve tüccar mecburen başka vapurlara, hattâ ecnebi kumpanyalara verirken bizim vapurlarımız dururken ne için diğer vapurlara veriyoruz diye millî hisleri rencide oluyor. Bir de bu defa Seyri Sefain idaresinde reyülayn müşahede ettim ki gerek çarkçıların gerek tayfanın maaşları pek dûn imiş ve kendilerinin maişetleri de temin edilemiyormuş. Kendileri orada hem yemeğini yapıyor, hem vazifesini görüyor. Bunlar da her halde zannediyorum ki vapurların intizamını ihlâl eder. Bu cihetler temin edilse de yani, tayfalar ikdar edilse de iyi tayfalar bulunarak istihdam edilse vapurların sürati, içerisindeki intizamı, tüccarın menfaati temin edilse çok iyi olacaktır.

REİS — Sual mi soruyorsunuz?

RAİF Ef (Erzurum) — Evet efendim.

MUHTAR B. (Trabzon) — Birinci fasılda vardır. Haftada, on beş günde bir defa doğrudan doğruya Karadenizde sefer icra edilecektir.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim esbabı mucibe lâyihamızda birinci fasıl hakkındaki mâruzatımızda, Trabzon hattına iki vapur tahsis edileceği ve bunun iki haftada doğrudan doğruya bir posta olacağı ve diğerinin haftada bir, bütün iskelelere uğrıyacağı musarrahtır. Yani buyurduğunuz kabul edilmiştir. Sonra kaptanların, tayfaların maaşatı hakkındaki temennii âlileri de idarece nazarı dikkate alınmış ve encümen kabul etmiştir. Bu sene mehmaemken zamaim icra edilmiştir.

REİS — Efendim beşinci fasıl hakkındaki müzakerenin kifayetini reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın. Kâfi görüldü. Beşinci fasıl yekûnunu reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Fasıl	Lira
6 Telgraf ücuratı	4 000

REİS — Söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Faslı kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın. Kabul olundu.

Yekûnu umumi 4 839 000 lira

REİS — Mazhar Müfid Beyefendi yekûnu umumi nedir?

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — 4 839 000 lira

REİS — Yekûnu umumiyi reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın. Kabul olundu efendim. Mevaddı Kanuniyenin müzakeresine geçiyoruz.

1340 senesi Seyri Sefain İdaresi Bütçe Kanunu

Madde 1. — Seyri Sefain idaresinin 1340 senesi varidatı umumiyesi merbut (A) cetvelinde muharrer bulunduğu veçhile 4 839 000 lira tahmin edilmiştir.

REİS — Maddeyi reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın. Kabul edildi.

Madde 2. — İdarei mezkûrenin binüçyüz kırk senei maliyesi masarifatı umumiyesi (B) cetvelinde yazıldığı veçhile 4 839 000 lira olarak tahsis edilmiştir.

REİS — Maddeyi reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler el kaldırsın. Kabul olundu.

Madde 3. — Fasıldan fasla nakli tahsisat kanunu mahsusa yapılır. Aynı fasıl dâhilindeki mevad beynindeki münakalât meclisi idare kararıyle icra edilir.

REİS — Söz istiyen var mı efendim?

ŞÜKRÜ B. (Biga) — Efendiler Seyri Sefain idaresinin bütçesi müzakere edilirken muhtelif surette söz söylendi ve birtakım fikirler dermeyan olundu. Ezcümle «Seyfi Sefain eğer hükümet müessesesi halinden çıkacak olursa daha iyi idare olunur veyahut Müdafaai Milliye Vekâletinden alınıp Nafıa Vekâletine, yahut Ticaret Vekâletine raptedilse daha iyi olur.»

Biz burada ayağına büyük bir bağ bağlamış oluyoruz. Fasıldan fasla nakil, kanunu mahsusla yapılır deniliyor. Halbuki malûmuâliniz kanunu çıkarmak zamana mütevafkıftır ve belki müstacel bir zamanda bu müessesenin rekabet etmesi için bir fasıldan diğer fasla nakli nukut yapması icabeder. Bendenizce bu fasıldan fasla nakletmesini Heyeti Vekileye verirsek daha iyi olur. Kanunu mahsusa ihtiyaç kalmasın.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim Şükrü Bey haklıdır. Bu ciheti Hükümet de yani bütçeyi tanzim eden de düşünmüş, encümen de düşünmüştür. Buna mukabil - lûtfen fasıllara bakarsanız - şimdiye kadar görülmiyen bir vüsat ile bu meydana çıkmıştır. 40 kadar madde vardır. İşte bu fasılların böyle 35 - 40 madde oluşu fasıldan fasla nakle belki ihtiyaç bile bırakmıyacaktır. Maddeden maddeye nakle belki ihtiyaç görülecektir. Bunu da biz zaten kendilerine verdik. Bakın görürsünüz fasıllara ne kadar mevaddı camidir. Halbuki diğer bütçelerde, diğer fasıllarda bu kadar vüsat yoktu. Belki fasıldan fasla - tekrar ediyorum - belki hiç ihtiyacolmıyacaktır. Maddeden maddeye nakledilecek ancak beş fasıl vardır. Fakat belki (100) madde vardır. Maddeden maddeye istediğini nakledecektir.

REİS — Efendim başka söz istiyen yoktur. 3 ncü maddeyi reyinize koyuyorum. Kabul

edenler lûtfen el kaldırsın. Akisni reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu.

Madde 4. — Sinini sabıkadan müdevver düyun senetleri bütçelerinin fusul ve mevaddı aidesinde bakıyei muhassasat olup olmadığı aranılmaksızın ikinci faslın on beşinci maddesinden sarf ve tesviye olunacaktır.

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) 4 ncü maddeyi aynen reyinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olunmuştur.

Madde 5. — Bir sene zarfında bir şahsa âzami olarak yüz elli liraya kadar verilecek ikramiyenin takdir ve itası salâhiyeti müdürü umumiye ve ondan yukarısı meclisi idariye aittir.

REİS — Söz istiyen var mı efendim? (Hayır sesleri) 5 nci maddeyi aynen reyi âlinize koyuyorum. Kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyuyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsn. Kabul edilmiştir.

Şimdi efendim, 6 ncı madde makamına kaim olmak üzere bir madde teklif olunuyor. «Seyri Sefain Müdüriyeti Umumiyesi bademe Ticaret Müdüriyeti Umumiyesine merbuttur.» tarzında teklif vardır. Çorum Mebusu İsmail Kemal ve Kastamonu Mebusu Halid beylerin de aynı mealde teklifleri vardır.

TİCARET VEKİLİ HASAN B. (Trabzon) — Efendim Heyeti Celilece malûmdur ki, Seyri Sefain İdaresi, sermayesi tamamen Devlete aidolan bir müessesei milliyemizdir ve memleketimizin ticareti bahriyesini bu müessese temin edecektir. Bu müessese günden güne ikdar edilmektedir. Diğer millî şirketler teessüs etmekle beraber en büyük hizmet bundan hâsl olacaktır. Devletin bir ticareti bahriye siyaseti vardır. Sonra bu siyaseti temin ve tevsi etmek için bâzı programları vardır. Bu programları ihzar etmek, tetkik etmek kavanini nizamiyesini yapmak, ileride murakip ve sefain üzerine banka muamelâtı yapmak için lâzımgelen hususatı vücuda getirmek tesis buyurduğunuz Ticaret Vekâletinin vazaifi asliyesi meyanındadır. Bu itibarla Seyri Sefain İdaresinin takibedeceği gaye ve istikâmetin, mülhem olacağı prensiplere ve sairenin doğrudan doğruya Ticaret Vekâleti tarafından tesbit edilmesi lâzımdır. Aramızda gayet tabiî münasebet vardır. Bu irtibatın veçhi mâkulü zannediyorum ki, Seyri Sefainin Ticaret Vekâletine merbudolması şeklindedir. Bunu Heyeti Celilenizden istirham ediyorum. Aynı zamanda bir madde daha teklif ediyoruz. Bunu Başvekil Paşa Hazretlerine Maliye Vekili Beyefendiye, hepsine gösterdim. Elyevm elinde mevcudolan vapurlarla bu müesseseye arzu edilen istikameti vermek imkânı yoktur. Bendeniz Karadenizli olmak ve denizli bulunmak itibariyle bu işin bütün teferruatını biliriz. Heyeti Celilenizi yormak istemiyorum. Böyle Gülcemal gibi seyri seferde yaktığı kömür masarifi; yapacağı hasılattan fazla olan gemilerle Seyri Sefain İdaresi sırf ticari bir zihniyetle arzu ettiğiniz istikameti alamaz. Bunun için yapacağı işe göre vapurlar temin etmek, küçük iskeleler arasında nakliyatı temin edecek surette merakibi sağıre mubayaa etmek gibi birçok ihtiyaçlarımız vardır. Seyri Sefain İdaresinin hâsılatı umumiyesinden artıracağı senevi cüzi bir fazlai varidatla arazu ettiğimiz teşkilât ve tesisatı az bir zaman zarfında vücuda getirilemez. Düşündüğümüz şey, hasılatı umumiyesinden hissei itfaiyesini tesviye etmek şartiyle bu müesseseye para bulmaktır. Onun için de bir madde teklif ediyoruz.

«Faiz ve hissei itfaiyesi Seyri Sefain hasılatından tesviye edilmek üzere sefain mubayaası için beş milyon liraya kadar istikraz akdine Hükümet mezundur.» Başka çaremiz yoktur. Bunun mevaddı saireye ilâveten kabulünü istirham ederim.

İHSAN HÂMİD B. (Ergani) — Hasan Bey, beyanatınız Hükümet namına mıdır?

TİCARET VEKİLİ HASAN B. — Evet Hükümet namınadır.

HASAN FEHMİ B. (Kastamonu) — Efendim denenmiş mi diyenlerin eli böğründe kalır. Efendiler yani bu işi ticaret zihniyetiyle düşünmek, yürütmek lüzumunu Ticaret Vekili Beyefendi Hazretleri söylediler. Biz, böyle ticaret zihniyeti ile düşünür, düşünecek ümidiyle bunu vaktiyle Ticaret Nezaetine de bağladık. Eğer Heyeti Âliyeniz bu müesseseyi yine bir Vekâlete merbudolarak bırakmak istiyorsa kanaati aşağı yukarı o merkezde ise,

halen merbudolduğu vekâlette kalmak daha iyidir. Onun kuvveti, canı, kudreti daha ziyadedir. (Hayır sesleri) Artık hepimizin kavuyyen ümideylediğimiz veçhile ticareti bahriyemizde diğer şuabatı ticariyemiz gibi terakki ve inkişaf edecektir. Bu müesseseyi, bu millî sermayeyi - Benim şahsi kanaatim - bir anonim şirketi haline kalbedersek hisse senadatının yarısını, meselâ sermayesini 20 milyon dersek ve hisse senedatının yarısını piyasaya çıkarırsak müşterisi bulunacaktır. Hazine bir sene zarfında 7, 8, 10 milyon lira kadar bir para alacaktır. Mütebaki nısıf hisse Hükümet elinde kalır diye şirket halinde, müstakil bir anonim şirketi halinde idare etmek yoluna doğru adımlarımızı atalım. Bakınız beyefendiler, Müdafaai Milliye Vekâleti, milletimizi, Devletimizi böyle zaferden zafere götüren kuvvetli ve kudretli bir ordunun başında bulunan Müdafaai Millîye Vekili Paşa Hazretleri, işlerinin çokluğu, muamelâtının kesreti dolayısiyle bir geminin yirmi bin liraya mı, yoksa 26 bin liraya mı alındığı hakkında katı malûmat beyan edemiyorlar. Ve bunda da mazurdurlar. Çünkü o daire böyle âzim işler arasında bu tâli işleri göremez. Fakat eğer bir vekâlete merbut kalacaksa yine halen merbut olduğu vekâlette kalsın ki, bu bence yarım tedbirdir gelecek sene yine muvafık bulmıyacaksınız. İyisi mi esaslı olarak düşünmeli ve bunu bir şirket haline kalbetmelidir. Nısıf hisse senedatını - ki, kaç hisse ise her halde pekçok talibi bulunacaktır- satalım. Mütebaki nısfı Hükümette kalır. Yoksa her hangi bir vekâlete merbut kalacaksa yine oraya merbut kalmasına taraftarım.

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim şirket haline kalbedilmesi müeddasındayız. Fakat Seyri Sefain idaresi kimindir, kime aittir, bir sınıf halkın mıdır veyahut bir meslekî mahsusun mudur veyahut Hükümete yani bütün Türklere ait bir müessese midir? Bir kere vaziyet ve mahiyetini tahlil edersek, bir şirket haline kalbedilmesine bugün için imkân var mı, yok mu? Bunu anlarsak neticeye çabuk vâsıl oluruz. Bu emvali devlettir. Ne tüccar sınıfına aittir, ne zürra sınıfına aittir, ne de şu veya bu daireye aittir, emvali devlettir. Bunu en güzel hangi darie idare edebilir. Düşünülecek olan budur. «Mevcut bulunan vapurları, imtiyazını sermaye olarak vaz'edelim de ona mukabil bir misli daha hisse senedatı ihracadelim. Bir anonim şirketi haline inkılâbetsin» diyorlar. Bu çıkacak hisse senedatı hâmiline mi, yoksa nama mı muharrer olacak?

HASAN FEHMİ EF. (Kastamonu) — Nama muharrer olacak?

HASAN FEHMİ Ef. (Gümüşane) — Nama muharrer olacaksa Türkiye'de buna yetişecek sermaye bulamazsınız. Efendi Hazretleri 20 milyon liradan bahsettiler. Eğer maksatları firması ise hangi 20 milyon lira? 50 milyon liradır. Bugün Seyrisefainin yalnız firması. Binaenalehy bu müesseseyi şirket haline kalbetmek için bir sebep yoktur. Eğer hisse senedatı hâmiline aidolursa 24 saat zarfında bu senedat büyük sermayedarların, ecnebi sermayedarlarının eline geçecektir. Millî bir müessesemize başkalarını, istemiyerek, hâkim edeceğiz. Binaenaelyh doğru bir mesele değildir. Seyri Sefainin kendi varidatı ile memleketin vapura olan ihtiyacını bertaraf edebilir miyiz? İşte bunu da yapamadığımız içindir ki, şimdi Ticaret Vekili Hasan Beyefendi Meclisi Âlinizden, bir maddei kanuniye arz ederek müsaade istedi. İcabederse Hükümetçe Seyri Sefain idaresi hesabına istikraz için müsaade talebetti. Aynen vapur alır, para alır. Veyahut vapurları satınalır. On senede, beş senede ödenmek üzere vapur mübayaa ederse bendeniz eminim ki bundan evvelki muvakkat bütçelerle verilen paralarla ve bütçede mübayaaya tahsis edilen bir milyon küsur lira ile alınacak vapurların ne mühim bir ticaret filosu olacağını takdir buyurursunuz. Yapacağımız iş Hasan Beyefendinin teklifine, yani beş milyon liralık bir istikraz akdine mezuniyet itasına muvafakat etmekten ibarettir. Yoksa bugün anonim şirketi haline kalbedip de Devlete aidolan bir müesseseyi yarın tehlikeye düşüremeyiz.

HASAN FEHMİ Ef. (Kastamonu) — Nama muharrer olacak dedik. Neden tehlikeye düşsün?

HASAN FEHMİ B. (Devamla) — Türkiye'de bugün en ufak işler için para bulmakta memleket halkının müşkülât çektiğini unutmıyalım. Böyle büyük bir parayı bugünün şeraiti iktisadiyesine göre sermaye olarak toplıyabileceğimize bendeniz kaani değilim ve bunun

gayrimümkün olduğuna kailim. Böyle 10 milyon, 20 milyon lira nakden bu işe tahsis edilecek ve bu senedat da nama muharrer olacak ve piyasaya çıkmıyacak. Türkiye'de bu kadar işlememiş, işten, ticaretten hariç kalmış sermayenin mevcudolduğuna kaani değilim. Türkiye'de değil böyle on milyon, yirmi milyon lira, hattâ ticaretten hariç kalmış iki milyon lira sermaye mevcut değildir. Eğer böyle büyük sermaye olsaydı memlekette kambiyo muamelâtı bu şekli almazdı. Binaenaleyh istikraz hakkında istenilen müsaade doğrudur, muvafıktır, masruftur. Buna muvafakat etmemiz lâzımdır. Ciheti irtibata gelince: Bunun en tabiî mercii Ticaret Vekâletidir. Ticaret Vekâletine raptetmek en doğrudur. Zaten Müdafaai Milliye Vekili de buna muvafakat buyuruyorlar. Şimdi hali harbte değiliz. Hali sulhta bulunuyoruz. Nakliyatı askeriye icabettikçe yine nakleder, ücretini Müdafaai Milliye bütçesinden alır. Müdafaai Milliyeye merbut olduğu zaman dahi yine nakliyatı askeriye için Müdafaai Milliye bütçesinden Seyri Sefain bütçesine bu ücretler tediye edilirdi. Bunda fark yoktur. Bendenizce, teklif edilen bu şeklin kabulü bugün için en doğru, en muvafık bir yoldur. Öyle şirket teşkili gibi tehlikeli çareleri düşünmek muvafık değildir. (Müzakere kâfi sesleri)

REİS — Müzakerenin kifayetini teklif ediyorlar. Müzakereyi kâfi görenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'edeceğim. Kâfi görmiyenler el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür efendim. Evvelemirde Seyfi Sefain idaresinin Ticaret Vekâletine raptına dair maddeyi revinize koyacağım.

Madde 6. — Badema Seyri Sefain Müdüriyeti Umumiyesi Ticaret Vekâletine merbuttur.

REİS — Bu suretle altıncı madde makamına kaim olmak üzere....

HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Reis Bey müsaade buyurur musunuz? Efendim son maddeye işbu kanunun icrasına Ticaret Vekili memurdur dense. Yani Müdafaai Milliye Vekili yerine Ticaret Vekili..

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Olmaz, olmaz. Sarih olsun. (Sarih olsun sesleri)

REİS — Efendim altıncı madde makamına kaim olmak üzere «Seyri Sefain Müdüriyeti Umumiyesi badema Ticaret Vekâletine merbuttur.» Suretinde...

REFİK B. (Konya) — «Badema» fazladır Reis Beyefendi.

REİS — Teklif öyle efendim. (Fazladır sesleri) Öyle ise bademayı kaldırıyoruz. «Seyri Sefain Müdüriyeti Umumiyesi Ticaret Vekâletine merbuttur.» Bu maddeyi kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye koyacağım. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Madde kabul edilmiştir efendim.

Efendim, bir madde daha teklif ediyorlar. «İşbu maddeye muhalif olan ahkâm mülgadır.» diyor. Hasan Beyefendi, böyle bir maddeye lüzum var mıdır?

TİCARET VEKİLİ HASAN B. — Yok efendim.

REİS — Yedinci madde ahkâmına kaim olmak üzere, «Faiz ve hissei itfaiyesi Seyri Sefain hâsılatından tesviye edilmek üzere sefain mubayaası için beş milyon liraya kadar istikraz akdine Hükümet mezundur.» Muvazenei Maliye Encümeninden soruyorum. Beş milyon lira istikraz akdi hakkındaki madde tabı ve tevzi olunmadan, Muvazenei Maliyeye gitmeden şimdi bu maddeyi burada müzakere etmek muvafık mıdır

MUVAZENEİ MALİYE ENCÜMENİ REİSİ HASAN FEHMİ B. (Gümüşane) — Efendim, beş milyon liranın istikrazını burada görüştük. Madde o kadar basittir ki bu da üzerinde inkılâp yapacak şekil ve mahiyette esaslı bir şeyi ihtiva etmiyor. Seyri Sefain beş milyon lira istikraza salâhiyet vermekten ibarettir.

TİCARET VEKİLİ HASAN B. — Efendim, şunu hatırlatmak isterim. Seyri Sefain Müdüriyeti Umumiyesi muvazenei umumiyeye dâhil değildir. Mülhak bütçe halinde kendi masrafını kendi hâsılatiyle kapatır. İstikraz şekli de faiz ve hissei itfaiyesi ödenmek şartiyle, dedik. Onun için muvazenei maliyeyi, muvazenei umumiyeyi zerre kadar ihlâl edecek hiçbir mahiyet yoktur bunda. Onun için Heyeti Celilenizce derhal kabulünde bir mahzur yoktur.

ÖMER Ef. (Kars) — Bir sual soracağım. Beş milyon kâfi gelir mi sefain almak için?

TİCARET VEKİLİ HASAN B. — Efendim, şimdiye kadar iskele inşaatı ve sair masraflar

dolayısiyle Seyri Sefain Müdüriyeti Umumimiyesi, mühim masraflar yapmaktadır. Gelecek sene açıkta kalacak olan hâsılata bakacak olursanız iki milyon liraya yakın bir hâsılat vardır. Hâsılatı umumiyeden sefain mubayaasına mezundur. Beş milyon lira koymak istiyoruz. Bunu korsak zaten milyon lira derhal kolay kolay vapura kalbedilemez. Bununla mubayaa edeceğimiz vapur bizim ihtiyacımızın yüzde dokuzunu tamamen temin eder.

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim, bu beş milyon liralık istikrazın sarfiyatı, idarei hazıra ile mi olacak, yoksa mütehassıs geldikten sonra mı sarf edilecek?

TİCARET VEKİLİ HASAN B. — Ticaret Vekâletinin Bütçesinde ticareti bahriye için mütehassıs konmuştur, celbediliyor.

SABRİ B. — Celbedilen mütehassıs, ancak memleketin ticareti bahriyesi hakkındaki esasatı tesbit etmek ve Hükümete yol göstermek içindir. Halbuki idarei mahsusa için celbedilecek mütehassısın vazifesi büsbütün başkadır. Mevzuubahsettiğimiz mütehassıs eğer bu işle de meşgul olacak olursa vazifesini tecavüz etmiş olmakla beraber idarede lâzımgelen tekâmüle gitmiyecek demektir. Aslolan, idarenin ıslahı için, doğrudan doğruya idarenin mesuliyeti maddiye ve mâneviyesi ile alâkadar bir mütehassıs. Bu sarfiyat idarei hâzıra ile mi olacaktır? Yoksa mütehassıs celbi ile mi olacaktır? Lûtfen bunu izah ediniz.

TİCARET VEKİLİ HASAN B. — Efendim Seyri Sefain idaresi şimdiye kadar vekâleti âçiziye merbut olmadığı için esaslı bir şey düşünmedim. Bendeniz de teklifinize iştirak ederim ve getirilmesine taraftarım. Bendeniz bu işi üzerime aldıktan sonra düşüneceğim ve teşebbüs edeceğim işlerden biri de budur.

SABRİ B. (Saruhan) — O halde sözünüzü senet ittihaz ederim ve âtide de bunu görmek isterim.

REİS — Efendim yedinci madde olmak üzede teklif olunan maddeyi bir defa daha okuyacağım.

Madde 7. — Faiz ve hissei itfaiyesi Seyri Sefain hasılatından tesviye edilmek üzere sefain mubayaası için beş milyon liraya kadar istikraz akdine hükümet mezundur.

REİS — Efendim bu maddeyi kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olundu.

Madde 8. — İşbu kanunun icrasına Ticaret Vekili memurdur.

REİS — Sekizinci maddeyi kabul edenler lûtfen el kaldırsın. Aksini reye vaz'ediyorum. Kabul etmiyenler lûtfen el kaldırsın. Kabul olunmuştur.

MÜKERREM B. (İsparta) — Efendim 1 Mart 1340 tarihinden muteber desek doğru olmaz mı?

İSMET B. (Çorum) — Bütçedir, hacet yok.

REİS — Efendim bundan evvel reyi âlinize vaz'ettiğim Ziraat Bankası Bütçesi için reyini istimal etmemiş rüfeka varsa istimal etsin. Ziraat Bankası için rey istihsali muamelesi hitam bulmuştur. Şimdi Seyri Sefain bütçesini ve Kanununu tâyini esami ile reyinize vaz'ediyorum. Kabul edenler beyaz, etmiyenler kırmızı rey puslası verecektir.

3. — 1340 senesi Muvazenei Umumiye kanunu lâyihası ve Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası (1/296)

A) Hariciye Vekâleti Bütçesi (1)

REİS — Efendim Hariciye Bütçesinin müzakeresine geçiyoruz. Heyeti umumiyesi hakkında söz istiyen varsa lûtfen ismini kaydettirsin.

ESAD Ef. (Menteşe) — Efendim Hariciye Bütçesi münasebetiyle müsaadei âlinizle yine kalbizim acılarını dökeceğim. Garbi - Trakya'da ve mübadele manatıkındaki din kardeşlerimizin çekmekte oldukları zulümden bahsedeceğim. Hariciyemizin Garbi - Trakya'ya ve Selânik'e göndermiş olduğu şehbender ve maslahatgüzarlarına müteşekkiriz. Lâkin arkadaşlar Yunan zulmünde yine berdevam. Riyo zındanlarında inliyen (fotoğrafı göstererek) bu kardeşler bizden medet bekliyor. Garbi - Trakya'nın kırk münevveranı bu zındanlarda

---

(1) Hariciye Vekâleti Bütçesi 18 nci ilâve zabıt ceridesine merbuttur.

inliyen kardeşler bunu (fotoğrafı göstererek) huzuru hamiyetinize göndererek muhafazai hayatlarını sizden istiyor. Elinizi vicdanınıza koyarak bu kardeşlere karşı ne yapılmak lâzımsa icra edelim. İşte bunların sönmek üzere bulunduğunu bildiriyorum. Lâkin şu tarihî kürsüden, bütün cihana karşı huzuru hamiyetinizde hitabediyorum. Eğer benim kardeşlerim, kan kardeşlerim bir aya kadar salınmıyacak olursa bunun üç misli İstanbul Rumlarının, Ştranca Balkanlarında soluk alacağını arz ederim. Hiçbir kuvvet, bunu icradan bizi menedemiyecektir. Mademki devletlerin imzaları altında muahedename mucibince bunların hayatları; Garbî - Trakya'daki Müslümanların hayatlarına bedeldir. Neden bizim vatanımızdaki Rumların burunları bile kanamasın da, mübadele manatıkında, Garbî - Trakya'daki Müslümanlar mahvolsun, öldürülsün? Buna hangi bir Türkün vicdanı razı ve kail olur? Bakınız (fotoğrafı göstererek) ismi, cismi, resmi mahfuzum. Bu zevat Riyo zindanlarında inim inim inlemektedir. Arkadaşlar, resimler birçok isimler size kesbi katiyet etmiş mesaili riyaziye gibi mezalimi anlatmaya kâfi vesaiktir. Tevfik Rüşdü Beyimin de kulakları çınlasın. Bununla Gümülcüne mekteplerinde beraber okumuştum. İşte Gümülcüne'ye gidiyor da o beraberce oturduğumuz, okuduğumuz mektebin istiklâline ve Yunan elinden kurtulmasına muvaffak olamıyor. Ben, Rumeli'nin muhiti mazlumanesinden ilham alıyorum. Her gün binlerce mektup alıyorum, feryatnameler alıyorum. Dünyaya geldiğime nefret ederek, ben ne hadim ve ne mahdum olaydım, keşke gelmiyeydim. Âleme mâdum olaydım keşke, demekten kendimi alamıyorum. Gece gündüz ağlıyorum.

Arkadaşlar, sizi uzun uzadıya rahatsız etmiyeyim. Garbî - Trakya'da yüzbinlerce dönüm çiftliklere bugün Yunan vazıulyeddir. Süleyman Beyin, Niyazi Beyin, Vâsıf Beyin, Topuzlu Tahsin Beyin büyük çiftlikleri, hepsi Yunan elindedir. Gümülcüne'de, Canbaz, Osmanlı, Anaköy, İmaret, Cerliağaç, Rumbeyli, Kırçiftlikleri gibi yüzbinlerce dönüm çiftliklere Yunan vazıulyed. Yunan; Anadolu'dan kaçmış olan o hainleri hem toprağımıza, hem o millete musallat ediyor, orada icrayı mezalim ettiriyor. Yarab, Yarab, Yarab, bize bir er bulunur himmet eder mi, yoksa işimiz böyle mezalimle mi gider?

Arkadaşlar, Yunanın orada emeli, hedefi Türklüğü imha, Rumluğu ihyadır. İzmir'in alçak Rumlarını oraya doldurmuş. Cevami ve mesacide varıncaya kadar vazıulyed olmuştur. Hattâ orada bir mescidi şerif vardır. Onu kasap dükkânı yaptırarak domuz eti sattırıyor. Âbai ecdadımın mübarek kabirlerini «park» yaparak - mahza hakaret maksadiyle - üzerlerinde kerhaneler açarak yapmadığı hakaretler kalmıyor. Arkadaşlar, kabul ediniz. Dünyanın bitarafane bakan gözleri de vardır. Onlar görerek halimize merhamet ediyorlar. Hattâ Tevfik Rüşdü Beyle beraber giden zatın ismini hatırlıyamadım. (Hamdi Bey sesleri) Hayır değildir. Giden muhtelit heyet âzasından birisi ağlıyarak Yunanlıların bu mâsumların mazlum babalarını yirmi güne kadar hapisaneden salmazsa ben bu komisyondan istifa edeceğim diye İskeçe'de bütün millete söylemiş. Onların bile kalbi hali mazlumaneye bakıyor da ağlıyor, sızlıyor. Bakınız arkadaşlar, (elindeki evrakı göstererek) bunların hep isim, cisim, hattâ fotoğrafları da vardır. Bunlar birer nüshai mezalimdir. Müsaade buyurunuz da lâalettâyin bunlardan birisini alıp okuyayım.

REFİK B. (Konya) — Hepsini okuyunuz.

ESAD Ef. (Devamla) — Müsaade ediniz, gasbı emvali okumıyayım da, hane söndürmek meselesine aidolanları okuyayım. Benim gibi bir âcizin istihbaratı ne olur arkadaşlar? (Estağfurullah sesleri) Benim gibi vatan cüda, boynu bükük kardeşinizin almış olduğu bu malûmat yüzde bir kabîlindendir. Meselâ: Sarışaban'ın Debrano karyesinden İbrahimoğlu Hasan, biradedi Mehmed, Boyalı karyesinden Molla Hasanoğlu Ahmed, istenilen parayı vermediklerinden şehit, Drama'nın Bokova karyesi ahalisinin erkekleri camie doldurulup darbediliyor, kadınlarının ırzları payimal ediliyor. İçlerinden bir tanesi de şehit, Drama'nın Tâli Komisyon muavinlerinden Hakkı Efendi darbedilerek ölüm derecesinde yatağa seriliyor. Kozona'ya tabi Yeniköylü Raşid'in evine giriliyor, Raşid şehit, refikı Said mecruh, her ikisinin de paraları gasbediliyor. Aynı kazada Sofularlı Hacı Mehmed'in hanesine girilerek ailesi darb ve Hacı Mehmed'in göksüne kızgın yağ akıtmak suretiyle mezalim icrasından son-

ra yüzyirmi altını ve yirmibin drahmi parası gasp, Serfice'nin Taklı karyesinden soğuk dolayısiyle Emirbey namı mahalle odun kesmeye giden Müslümanlar, Jandarma Aleksandros'un kumanda ettiği bir muhacir kafilesi tarafından hücuma duçar olarak Salim Ramazan omuzundan ve kolundan ağır mecruh, Hayreddin ve Ahmed kol ve bacağından, Ali ve Zekeriya dayaktan bitap bir halde kalır. Kezalik Ahmed, mahmud namında Yenice'de Angili'nin fırınında hadım, onaltı yaşındöa mâsumcuk, Angili tarafından cerh ve katledilerek sokağa atılıyor. Karacaova'nın Bezva karyesinden Rıza'nın hanesi kurşuna tutulmuş ve hanenin içerisine girilerek kendisi ve refikası ağır surette mecruh olarak bırakılmıştır. Karacaova'nın Çakun mahallesinden Ali Timur'un hanesine dühul edilerek evlâdı gözü önünde şehit, biraderi Elmas'ı da mecruh edilerek yirmibin drahmisi gasp, Kayalar'ın İğneli karyesinden Hacı Salih'in evine girilerek Hacı Salih şehit, oğlu mecruh, aynı hanede mukim Behlûl Ağanın üçbin drahmisi gasp, Karacaova'dan Hasan Kâhya ve refikleri Selânik'e giderlerken hapis ve darp ve (2 950) drahmisi ve bir sağmal ineği gasbedilmiştir. Karacaova'nın Radmilâd karyesinden Ali ve İsa namındaki kimseler bir saat mesafede yolda giderken şehit, İskeçe'nin Hamidli karyesinden Aşağı mahallesinden Ahmed Ağanın hanesi muhasara ve (14) erkek, (2) kadın başları koparılmak suretiyle şehit, (7) şahıs ölüm derecesinde mecruh, (226) altın ve yirmibin drahmi gasbedilmiştir. Bunlar bu vesaik evvelce gelmiş de çekmecenin içine konulmuş olanlardır. Fakirhanede düne kadar gelmiş olan bir aylık mezalim listesi vardır ki tüyleri ürpertir. Bunlar, birbuçuk ay evvelki vukuattır.

MUSTAFA B. (İzmit) — Efendim bunlardan Hükümetin haberi yok mu?

ESAD Ef. (Devamla) — Efendim teşkilâtı hariciye itibariyle Hükümetin hareketinden cidden müftehiriz. Lâkin arkadaşlar, Yunan demek kâfidir. Alçak Yunan dinliyor mu? Hariciye Vekâleti nezaketi siyasiyede bulunuyor. Dünyaya karşı yüksek bir nezaketi siyasiye ile hareket ediyor. Hariciye iki defadır. «Riyo» zındanlarında inliyen ve bizden - Hali perişanilerini şu fotoğrafla da zâhir olduğu veçhile - (Göstererek) hayat dilenen bu kardeşlerimiz hakkında yazıyor. Lâkin Yunan, Yunan... Mamafih arkadaşlar teşkilâtı hariciyemiz çok noksandır. Meselâ Gümülcine'ye 1 Şubat tarihinde Firuz Bey namında bir şehbender gönderilmiştir. Gönderilen bu şehbender o memleketin hayatı umumiyesine can vermiştir. Gönlüm istiyor ki, Hariciye Garbi - Trakya'da şehbenderimize vâsi kadro bahşetsin. İki yüz bin fedakâr kardaşın, Türk'ün İskece'de muhafazai hayatı için, hazin kalblerine nefhai tesliyet vermek için oracıkta bir şehbender bulunsun. Ben cümlenizden istirham ederim. Teşkilâtı hariciyemizi tevsi edersek düşman ilinde mazlum millete karşı çok nafi olacaktır. Binaenaleyh bu mazlumların sadayı mazlumanelerini huzuru hamiyetinize arz eder ve Hariciye Vekâletinin de himmetini beklerim. O Hariciye Vekili ki, önlerinde, din önlerinde, Sakarya vâdilerinde Yunana haddini bildiren, dünyayı hayrette bırakan bir zatıtr. İsterim ki, yine Yunana haddini bildirsin, benim mahzun ve mazlum kardeşlerimi kurtarsın, benim hazin kalbimi ve hepimizin mahzun kalbimizi memnun etsin.

REİS — Buyurunuz Talât Bey.

TALÂT B. (Ardahan) — Efendim münasebatı hariciyemizin en ziyade alâkadar olduğu bir memleket varsa o da Rusya'dır. Bizim öteden beri Ruslarla ve bilhassa İstiklâl Harbimizde Rus milletinden gördüğümüz fedakârlıkları lisanı sitayişle yâdetmek isterim. Lâkin maatteessüf bizimle hudut teşkil eden ânasır, Ruslarla meskûn olmıyan arazidir. Bilhassa Elviyei Selâsenin hemcivar bulunduğu şehirler, Gürciler ve Ermenilerle meskûndur. Geçenlerde bütçenin heyeti umumiyesi münasebetiyle arz etmiştim. Her nasılsa bu Türklerle, Ermeniler ve Gürcüler hâlâ yekdiğerine bir dost nazariyle bakmamaktadırlar. Bilhassa Gürcüler, Türklere düşman nazariyle bakmakta ve onların memleketine tesadüfen giden bir Türk'e hatır ve hayale gelmiyecek izacatı, tas'ibatı reva görmektedirler. Bunun için karşılarına çıkacak hiçbir mahkeme, hiçbir Hükümet bulamamaktadırlar. Berayı ticaret oraya giden bir Türk, malını sattıktan sonra malının parasını getirmesi lâzım değil mi?. Getiremez, bir kere altın nakledemez, bizim evrakı nakdi-

yemiz orada bulunmadığı için tedarikine de imkân yoktur. Ya ruble getirecektir, yahut Rusya dâhilinde satılamıyan çürük lâstik, işe yaramaz muşamba gibi şeyleri eşyasiyle mübadele ederek getirmek mecburiyetindedir. Kars Muhadenetname veya mukavelenamesinde bir madde vardır. Batum limanından (Transit) suretiyle veya ticaret suretiyle istifade etmemiz için bir madde mevcudolduğu halde bundan da asla istifade edilmemektedir. Bugün nazarı âlilerine arz etmek istediğim Elviyei Selâsenin ise Batum'dan başka nefes alacak hiçbir mahreci ve ticaret kapısı yoktur.

EBUBEKİR HÂMZA B. (Niğde) — Hopa yolunun yapılmasından başka çare yoktur.

TALÂT B. (Devamla) — Hopa yolunun yapılması da belki bir asır sürecek, yine istifade edilmiyecektir. Şimdiye kadar yapılan yerler maattessüf güzergâhı fenni bir surette tâyin edilmediği için iptal edilmiştir. Ben böyle zannediyorum ki bu güzergâh amele taburlariyle yapılacak olursa senelerce bitmiyecektir. Hem de bunun gayrifenni yapılması ve muhkem bir araziye tesadüf etmediği serdedilerek o da terk edilecektir. Orada vaziyet araziyi iyi bilenler, araziyi gezenler bilirler ki oradan sağlam bir şose geçmesi imkânı hemen hemen yok gibidir. Muhtar Beyefendiyi işhadederim. Şimdiye kadar sarf edilen paralar boşa gittiği gibi bundan sonra sarf edilecek paralar da, bu reviçte yol yaptırılacak olursa bu amele taburlariyle de yine hiçbir kıymeti haiz olmıyacak, yazık olacaktır, Orada çalışan birçok neferlerin sefil ve sergerdanı hayat geçirmelerini ve orada hayatlarını nihayete erdirinceye kadar uğraşmalarını intacedecek ve onlar orada ölecektir, fakat yol yapılmıyacaktır. Bunun ne suretle yapılacağını Nafıa Vekâleti tabiî düşünür. Onun için bir şey söylemiyeceğim. Batum limanına muvassal Çoruh nehri vardır. Bu Çoruh nehri üzerinde Atvin'den itibaren binlerce kayık işliyen büyük bir mecradır. Yaz kış her vakit işliyen bir nehirdir. Artvin'in mahsulâtı, sebzeleri Batum'a gidebilir, başka hiçbir yere gidemez ve başka yerde müşteri dahi bulamaz. Hopa'ya gitse nereye götürülecektir? Dayanmaz, yolda meyvalar, sebzeler çürür, mahvolur. Bunun için Hariciye Vekâleti Celilesinin bilhassa Ruslarla münasebatı ticariyemizin sureti katiyede temini ve Gürcülerin herhalde bu ahde riayetkâr olmalarının herhalde temini lâzımdır. Bunun için de Rusya Hükümetinden kuvvetli bir vait alınmasını istirham ederim. Rusya Hükümetiyle biz mukavele yapıyoruz. Gürcistan'ın - vakaa Gürcistan yoktur, hepsi bir konfederasyon olmuştur - memurları verilen emre riayet etmiyorlar. Ardahan'da bulunduğum zaman halk bana kerrat ile müracaat etmişlerdi. Malını orada satan bir tüccarın aleyhine ikâme ediyorlar. İki şahit getiriyorlar. On sene evvel senin pederinin borcu vardır diyorlar. İspat ediyorlar. Elindeki parayı alıyorlar. Hapsanelerde sen casus musun, değil misin? Diye ölen binlerce vatandaşlarımızı zikredebilirim. Binaenaleyh bizim münasebatı hariciye ve ticariyemizin Rusya Hükümeti ile herhalde sağlam bir esasa raptedilmesini Hariciye Vekâleti Celilesinden istirham ederim.

İHSAN HÂMİD B. (Ergani) — Muhterem arkadaşlar yirmi günden beri müzakere edilmekte olan bütçenin en mühim kısmı, bendeniz öyle zannediyorum ki : Bugün mevzuubahsettiğimiz Hariciye bütçesidir. Hariciye bütçesine verdiğim bu ehemmiyet, rakamlara verdiğim manâdan mütevellit değil, taallûk ettiği mesailin ehemmiyetinden münbaistir. Birkaç mesele karşısındayız ki: Onun iyi veya fena bir şekilde halledilmesi bizim malî ve iktisadi istiklâlimiz için fevakalâde haizi tesir olacaktır. O meselelerden birisi: Kuponlar meselesi, diğeri de Musul meselesidir. Lozan Konferansının halledemiyerek bunu sulhün takarrüründen itibaren dokuz ay zarfında halline tâlik ettiği bu meselelerden bilhassa Musul meselesinden bahsetmek istiyorum. Arkadaşlar muahedemizin devletler tarafından tasdik edilmemesinin sebebi nedir? Bendeniz öyle zannediyorum ki bu, muahadenin Türkler için bulunmaz bir fırsat olduğundan ileri gelmiyor. Bu, muahedenin tatbik edilmemesiyle aleyhimize günden güne muvazenenin düşmesi ve haricî siyasetin günden güne üzerimize yüklenmesidir. Bunun en birinci misalini Musul meselesi teşkil eder. Bundan birkaç ay evvel Musul meselesi bir dereceye kadar lehimizde iken, Hükümetin maalesef bu meseleyi lâyıkiyle mühimsememesi yüzünden,

gittikçe aleyhimize dönmekte ve bu yüzden Musul'da bizi istiyen Türkler ve onlarla beraber daima hareket etmiş kürtler aleyhine dehşetli bir tazyik icra edilmektedir.

Arkadaşlar Musul meselesi yalnız Musul meselesi değil, Musul meselesi bir Türkiye meselesidir. Musul meselesinin fena bir şekilde halli bütün Türkiye'yi, bütün Türk istikbalini tehlikeye sokacak bir vaziyettedir. İngilizlerin orada takibettiği siyaset nedir? Bir Kürd hükümeti tesisidir. Kürt hükümetinin tesisine muvaffak olduğu gün arkadaşlar onun aksülâmeli Şimale gidecektir ve Şimalde birtakım ihtilâtat hâsıl edecektir. Bunu o havaliyi iyi bilen arkadaşlarımız pekâlâ takdir ederler. (Doğru sesler) Arkadaşlar, muahedenin tasdik edilmemesi, tasdikine kadar hiçolmazsa statükonun muhafaza edilmesi lâzımgelirken İngilizler Musul vilâyetinde birçok tazyikat yapmaktadırlar. Bu tazyikat neticesi olarak Irak Meclisi Mebusanına yüzbin kişide bir kişi intihabederek bugün göndermektedirler ve intihabedilen mebuslardan birisi kimdir biliyor musunuz efendiler? İstanbul'da birçok namuslu ve vatanperver arkadaşlarımızın idamına hükmetmiş olan Nemrut Mustafa'dır. (Lânet olsun sesleri.) Hükümet buna karşı ne yaptı? Musul'un kalbinden doğan ve intihabedip içimize gönderdiği mebus arkadaşlarımızı biz aramıza almaya tereddüdederken, İngilizler Irak Meclisi Mebusanına âza intihabediyorlar. Musul ahalisinin yüzde ellisini Türkler, yüzde otuzunu Türklerden hiçbir vakit ayrılmak istemiyen ve bütün tazyikata rağmen İstiklâl vermek için İngilizler tarafından vâkı olan mevaide rağmen hiçbir surette İngilizlere boyun eğmiyen kürdler teşkil eder. (Bravo sesleri) Daima ilelebet Türkler ve Kürtler Türkiye'nin istikbali için müttehit ve mütesanidolarak hareket edeceklerdir. (Alkışlar) Hariciye Vekili ve Başvekil İsmet Paşa Hazretlerinden çok rica ederim, Musul meselesi ne safhaya girmiştir? Muahedelerin tehiri, tasdikinin esbabı nedir? Bir de Süleymaniye'nin bombardımanı meselesi vardır. Süleymaniye niçin bombardıman ediliyor? Ve Hükümet buna karşı ne gibi protestoda bulunmuştur? İngilizlerin statükoyu hiçolmazsa sulhün takarrürüne kadar ve Musul meselesinin halline kadar muhafaza etmiyerek yaptıkları hareketleri niçin protesto etmemişlerdir? Bu hususları lûtfen izah buyursunlar.

REİS — Zeki Bey usule dair söz söyliyecek.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Usul hakkında iki kelime söyliyeceğim.

REİS — Söz sırası gelmemiştir. Arkadaşların hakkına tecavüz etmemek şartiyle yalnız usule dair söyliyebilirsiniz.

ZEKİ B. (Gümüşane) — Heyeti Celilenizden şunu istirham edeceğim. Başvekil Paşa Hazretleri bizim izahatımızı dinleyip bize cevap vermezden evvel - ki bu fayda vermez - ilk defa kendileri takibetmiş oldukları siyaseti dâhiliye hakkında vereceği izahatı mütaakip müzakerenin cereyan etmesini teklif ediyorum.

REİS — Efendim Hariciye Bütçesi müzakere ediliyor, söz almış rüfekâ vardır. Birer birer söz vereceğiz. Bittabi dermeyan edilecek mütalâata Başvekil, Hariciye Vekili Paşa Hazretleri cevap vereceklerdir. Buyurun Feridun Fikri Bey.

FERİDUN FİKRİ B. (Dersim) — Arkadaşlar siyaseti hariciyemizin bir noktasına temas edeceğim. Muhterem arkadaşımız İhsan Hâmid Bey cidden şayanı dikkat bir isabetle o noktaya temas ettiler. Buyurdukları gibi hakikaten Musul meselesi bizim için en hayati bir meseledir. Bu bapta Hükümet şimdiye kadar bir murahhas tesbit etmek lâzımgelirken murahhası tesbit etmemiş bulunması gösterir ki, mesele lâyıkı veçhile ehemmiyetle takibedilmemektedir. Halbuki buna mukabil İngiltere (Sör Persi Koks) gibi mühim bir mütehassısı, Musul ahvaline tamamen vâkıf olan bir mütehassısı tâyin etmiştir. Efendiler Musul meselesinin Cenup hududu için ihtiva ettiği ehemmiyet ve meselenin âzameti ve bilhassa hudut meselesi o kadar mühimdir ki, İngiltere ile bu meselede noktainazar farkı o kadar derindir ki, bizim bütün kuvvetimizle nazarı dikkatimizi o cihete tevcih etmemiz ve Hükümetin her türlü mesaisinde bu ciheti nazarı itibara alması lâzimedendir. Efendiler, İngilizlerin Musul'da teşkil etikleri Asuri kıtaatı ve hududu ta (Şemdinan) a kadar memleketimizin içerisine, mühim yerlere kadar temdidettiklerini ve bu ihtirasatı nazarı dikkate alacak olursak efkârı umumiyei milletin ve bilhassa Hükümetin bu mesele ile ne kadar meşgul olmaları lâzımgeldiği takdir edilmelidir. Efendiler zannolunuyor ki: Türkiye efkârı umumiyesi Musul'u unutmuştur. (Hayır sesleri) veya-

hut zannediyorlar ki, bizim efkârı umumiyemizin ve bizlerin Musul meselesine verdiğimiz ehemmiyet soğumuştur. Hayır efendiler (Hayır sesleri). Bizler Musul'un ve Musul kelimesinin hududu Garbiyemiz için İzmir ne demek ise ondan daha büyük ehemmiyetle, binlerce ihtilâtat arz edebilmesi ihtimaliyle Musul'un daha büyük bir ehemmiyeti haiz olduğunu biliyoruz.

Efendiler nazarınızda Musul bir ifadei müphemeden mi ibarettir? (Hayır sesleri) Yoksa bizim için noktai nazar yalnız Musul'dan ibaret değildir, biz Cenubumuzda tabiî ve mükemmel bir hudut sahibi olmak istiyoruz. Efendiler Musul'u ve Musul'un Cenubundan geçen Cebel Hamrini Türkiye efkârı umumiyesi hiçbir zaman unutamaz ve bizim için tabiî hudut Cebeli Hamrin'den geçen huduttur. (Bravo sesleri) Efendiler Cebeli Hamrin demekle Cebeli Hamrin'i münteha olarak göstermek istemiyorum. Şunu söylemek istiyorum ki, her hangi bir fert haritayı açacak olursa Cebeli Hamrin'in bizim için ihtiva etiği ehemmiyeti gördüğü zaman o noktanın lâakalar asgari bizim hududumuz dâhilinde bulunması lâzımgeleceğini takdir eder. Halbuki efendiler, buna mukabil İngilizlerde mevkii iktidara (Ramsey Makdonald) ın gelmesine rağmen lâyetegayyer siyasetleriyle aktarı Şarkiyemizde faaliyette bulunmaktadırlar. Şunu, bunu elde etmek için faaliyetler göstermektedirler. Efendiler, buna mukabil bizim yapacağımız bir şey vardır ki, biz kendilerine hiçbir suretle yardım etmediğimiz halde hiçbir suretle müzahereti maddiyemize mazhar olmadıkları halde bizim için can veren, bizim için kanını döken, insanları müdafaa ve himaye etmektir. Efendiler Musul'da ve Musul havalisinde, Süleymaniye'de, daha Şimalde bizim için, mefkûremiz için, mefkûrei müşterekemiz için mağduriyete uğrıyan kimseleri Hükümetin sıyanet etmesi, himaye etmesi, araması lâzımdır. Bunlar aranmalıdır. Bunlar, aranırsa oradaki kuvvetlerine istinadettiğimiz ânasıra cesaret, cüret gelir. Zaten o cesaret ve o cüret mevcuttur. Fakat efendiler, sıyanet ve himayet isterler. Binaenaleyh bizim için İngilizlerin tatlı sözlerine aldanmak, şuna, buna vâkı tatlı beyanata kapılmak hiçbir veçhile caiz değildir. Efendiler Fransızlarla, İngilizlerle, şununla, bununla hoş geçinmeyi hepimiz isteriz. Türkiye'nin mefkûresi sulhtür ve herkesle güzel yaşamaktır. Fakat efendiler, Musul meselesi bizim için o kadar mühim meseledir ki, icabederse bütün mevcudiyetimizi Musul için tehlikeye atmaya Meclisi Âli, millet tamamen müheyyadır zannederim. (Alkışlar) Arkadaşlar bu memleketin sükkânı sulh istiyor. Fakat şu kanaatle sulh istiyor ki, Anadolu'nun kalbgâhına, mâsum yuvalarına ateş saçabilecek, telifi beyn böyle bir sureti tesviyeye asla ve kat'a bu millet yanaşmaz ve yanaşmamalıdır ve yanaşmıyacaktır. (Alkışlar)

Efendiler, Hükümetten bu hususta en ziyade dikkatle ehemmiyetle rica edeceğim nokta Heyeti Murahhasamızın tarzı terekkübüdür. Heyeti Murahhasamızın karşısındaki heyet hakikaten kuvvetli, aşairin ahvali ruhiyesine vâkıf ve her türlü dermeyan edilecek noktai nazarlara cevap verebilecek kudrette gayet kuvvetli bir reisin riyaseti altında terekkübediyor. Binaenaleyh murahhaslarımız eğer yanlış bir suretde intihabedilirse meselede en sakat ve en tehlikeli bir zemine girmiş oluruz. Arkadaşlar çünkü aradaki fark gayet vâsidir, bizim istediğimizle onların istediğini birleştirmek ve arasını bulmak imkânı yok gibidir. Halbuki bizim için orası asgari bir noktadır ve asgari bir vaziyettir. Binaenaleyh efendiler zannediyorum ki ve eminim ki, bütün Meclisi Âli Musul meselesinin ehemmiyetini takdir ederek Hükümetimizin bu hususta âzami metanet ve celâdetle hareket etmesini istilzam ediyordu. Çünkü efendiler, Musul meselesinde gösterilecek edna bir tereddüt, edna bir zaif memleketimizin istikbalini - Muhterem arkadaşımız Hâmid Beyefendinin maharetle temas buyurdukları gibi - tehlikelere, facialara garkedebilir. Onun için efendiler, Heyeti Celileniz bu Musul meselesini takip buyursun ve cihan duysun ki, Türkiye efkârı umumiyesi bütün efradiyle en küçük bir köyünden en uzak bir aşiretinin bir küçük ferdine kadar bu Musul meselesinin ehemmiyet ve azametini takibetmektedir. Efendiler, bendenizin mâruzatım bu cihete aittir.

Muahedenin tasdiki cihetine gelince: Muhterem Hariciye Encümeni Mazbata Muharriri Saraçoğlu Şükrü Beyefendinin buyurdukları gibi hakikaten biz bu muahedeye âşık değiliz. Millet; bu muahedeyi yırtmasını da bilir ve kuvveti de vardır ve vaziyeti umumiyei cihanı ya-

kından takibettiğimize göre şurası da muhakkaktır ki, Türkiye'nin vaziyeti hazırası kavidir. Avrupa devletlerinin mücadelâtına ve aralarında derin muhasemata binaen ve kendi kuvvetimizden ötürüdür ki, Türkiye'nin bütün bu muahedeye iftikarı yoktur. Fakat şu vardır ki, bugün bizler mümkün olduğu kadar sulh hayatı yaşamak istiyoruz, mümkün olduğu kadar yaralarımızı tedaviye çalışıyoruz. Böyle iken muahedemizin tasdiki hakkında devletlerin teahhuratı vâkıasını kendi hesabıma teessür ve teessüfle karşılamamak elimden gelmiyor.

Efendiler İtalya, muahedeyi her ne ise iradei Kırali ile tasdik etmiştir. Fakat Fransa'nın aylarca, senelerce encümenlerde uyutmasına sebep ne olduğunu bir türlü anlıyamıyorum. Bir mazbata muharriri nihayetünnihaye kemali teemmülle badelistihzarat intihabolunuyor, bendeniz bunu hayret ediyorum. Bu muahededen evvel bizimle Ankara Mukavelesini yapan, Türklerin kadrü kıymetini takdir etmiş bulunan Fransa, Muahedenamemizi, birtakım vâhî ümitlere kapılmıyarak şimdiye kadar tasdik etmedi idi. Bendeniz bu suretle zannediyorum ki, birçok arkadaşlarımın samimî duygusuna tercüman oluyorum. Muahedenamenin tasdiki teahhur etmesi hakikaten mânasızdır. Çünkü Türkiye ile Fransa hakikaten iyi geçinmek istiyen ve aralarında hiçbir suretle ihtilâf husulünü arzu etmiyen iki millettir. Metkepler meselesi hakkında yürütülen noktai nazar da, fikirlerde ne mülâhaza olunuyor? Türkiye dâhilindeki ecnebi mekteplerinin vaziyeti muahede ile tesbit edilmiştir. Binaenaleyh eski kapitülâsyon zihniyetlerini andıran vaziyetlere asla ve kat'a ehemmiyet vermemek lâzımdır. Bize karşı ne kadar itimat, ne kadar emniyetle muamele edilirse şüphesizdir ki, Türkiye efkârı umumiyesi de aynı itimat ve aynı emniyetle mukabele eder. Binaenaleyh her halde muahedemizi tasdik etmemek gibi teahhurat ve bunu gösteren zihniyet henüz bâzı kimselerde eski teemmüllerin, eski muhakemelerin hükümferma olduğunu gösterir ki bu da sulhün inkişafı namına, teessüsü hakikisi namına, münasebatı mütekabilenin hüsnü inkişafı namına her halde arzu edilmiyecek bir vaziyettir.

HALİS TURGUT B. (Sivas) — Türkiye'yi anlamamak itibariyle...

FERİDUN FİKRİ B. (Devamla) — Evet Türkiye'yi anlamamak itibariyle şayanı dikkat bir vaziyettir. Binaenaleyh temenni ederiz ki, Türkiye'nin yapmış olduğu inkılâpların ve vücuda getirmiş olduğu esasatın ve bütün milletin azim ve ittihadının mâna ve mahiyeti anlaşılmalı. Türkiye'nin hiçbir türlü böyle hissiyata kapılmıyacağı ve noktai nazarında kemali metanet ve tecellütle sebat edeceğini ve bütün milletin efradına şâmil ve bütün noktai nazarlara hâkim bir noktai mutlaka olduğunu takdir etmeleri lâzımgelir.

Arkadaşlar, Muhterem Esad Efendi Hazretleri teşkilâtı hariciye meselesine temas buyurdular, cidden teşkilâtı hariciyemiz mühimdir. Gönderilecek sefirler, gönderilecek şehbenderler hakikaten itina ve dikkatle ve cihan efkârı umumiyesini takibedebilecek ve uhdelerine mevdu vazaifi azîmei siyasiyeyi ifaya kabiliyetli ânasırdan terkibedilmek lâzımgelir.

Efendiler, memleketin bütün menafii mukadderatı hariciyenin hüsnü tedvinine tâbidir. Hükümeti, Heyeti Vekileyi tenvir edecek, Avrupa'daki mümessillerimizdir ve bu mümesillerin biran evvel intihabı ve intihabolunurken mutlak surette hizmet edebilecek ânasırdan intihabedilmeleri lâzımedendir.

Efendiler şehbenderlerimizin bilhassa oradaki Avrupa memleketlerinin içtimai, iktisadi ve her türlü ihtiyacatını takdir edecek ve iktisadi açığımızı telâfiye hâdim mahreçleri temin edebilecek kimselerden intihabedilmesi icabeder. Halbuki bunlar yanlış bir surette intihabolunursa zannediyorum ki, neticei mâkûse husul bulur. Binaenaleyh teşkilâtı hariciyemize de Başvekil ve Hariciye Vekili Paşa Harzetlerinin bilhassa atfı nazarı dikkat buyurmalarını ve tahassulu yolunda ânasırın mutlaka tercih edilmesi lâzımgeleceğinin bir kaide ittihaz buyurulmasını ehemmiyetle arz ediyorum.

REİS — Buyurun Celâl Nuri Bey.

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Efendiler, Hükümet alettakrip bir milyon üçyüzbin liralık bir Hariciye bütçesi getiriyor. Bundan da alettakrip noksan. Bunu altın paraya tahvil edecek olursak yüzyirmibin lira kadar bir para olur. Bendeniz bu bütçeden hiçbir şey anlamıyorum. Sulha erdik. Seferberlik bitti. Bundan sonra zannediyorum ki, işi görecek siyasettir.

Diplomasi; bundan evvel ordunun ögrdüğü vazifeyi görecektir. Nasıl oluyor da yüzyirmibin altın liralık bir bütçe ile biz bu kadar mudilâtı umuru idare ederiz? Cihan buhranı katiyen ve kâtibeten sonuna gelmemiştir. Her dakika müteyakkız olmamız iktiza ediyor. Diplomasi şebekesini tenkis etmek şöyle dursun şimdiden tesis etmek iktiza eder. Dünyanın her tarafında rasat noktaları bulundurmak ve bu rasat noktalarından aldığımız malûmat üzerine siyasetimizi tâyin ve takdir etmek iktiza ediyor. Yeni bir Hükümet teşkil ettik, yeni bir şekil verdik, yeni bir Cumhuriyet ihdas ettik.

ŞÜKRÜ B. (İzmir) — Demokrat bir Cumhuriyet.

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Evet, Demokrat bir Cumhuriyettir. Hüsnü temsili iktiza eder. Demokrat Cumhuriyet Saltanatı Osmaniye gibi temsil edilemez. Demokrat demek, süflî ve halkın en âdi bir tabakasından mürekkep bir Hükümet demek değildir. (Gürültüler).

EMİN B. (Eskişehir) — Reddederim, sıfatınızı söylüyorsunuz.

CELÂL NURİ B. (Devamla) — Anlamadınız. Demokrat Cumhuriyet bütün milletten müntehip bir Cumhuriyet demektir ki, bunun hüsnü temsili iliktiza eder ve bütün cihana karşı bizim Hükümetimizin en yüksek mefkûreleriyle ve en âli fikirlerle hareket eder, derin fikirlerle yeni kuvvetli bir Devlet olduğunu ispat etmemiz icabeder. Halledilecek birçok mesailimiz var. Bendenizden evvel bu kürsüyü işgal eden zevat söylediler ki şu meselemiz vardır, bu meselemiz vardır. Bu meselenin hepsi halle iktiran etmek iktiza ediyor. Bunların hepsi için Hükümet bir milyon üç yüz bin lira gibi lâşi nisbetinde bir şey veriyor. (Ne iş görüyorlar sesleri) Ne iş görüyorlar değil, şu işleri görmek lâzımdır. Ortada bir vazife vardır. Bu vazifei milliyenin ifası iktiza eder ve bunun ifası için para lâzımdır.

MUSTAFA B. (İzmit) — O halde ehliyeti haiz olan sefirler gitmek lâzımdır.

CELÂL NURİ B. (Devamla) — Evet; ben de ehli gitsin diyorum. Başka türlü demiyorum. Fakat ortada bir vazife var. Bu zamana kadar ordunun gördüğü bir vazifeyi bundan sonra diplomasinin görmesi lâzımdır. Yoksa ehli gitmesin, nâehiller arasında kalsın gibi bir iddiada bulunmuyorum. Binaenaleyh çok para ile Hariciye Bütçemizi tarsin etmemiz lâzımdır. Eğer böyle olmazsa daha ziyade müşkülât içinden çıkmak için belki başka bütçelere zammetmekliğimiz iktiza edecek. İyice dikkat ettim ve diğer Hükümetlerin istatistikleri ile bir mukayese yaptım. Devletimizin Hariciye Bütçesi en küçük devletlerin hariciye bütçesinden daha küçüktür. Bunu yalnız Amerika'nın küçük devletlerinde gördüm. Efendiler bütün devletlerin istatistiklerini ve bütçelerini açınız. Meselâ Bulgaristan, Yugoslavya, Sırbistan Yunanistanın hariciye bütçesi bizimkinden pek yüksektir. Onlar bu paraları heder mi ediyorlar, heba mı ediyorlar?

MUHTAR B. (Trabzon) — Patagonya'dan aşağı yapıyorsunuz.

CELÂL NURİ B. (Devamla) — Fakat bir devleti muazzamanın muharebeden evvel Türkiye'deki süferasının ve şehbenderlerinin masrafı yüz elli bin İngiliz lirası idi. (Bütçesi ne kadardır sesleri). Yalnız Türkiye'den bahsediyorum. Bizdeki memurini siyasiyesinden. Binaenaleyh bizde bunlardan bir parça kıskanç davranmalıyız. Hattâ fazla para vermek ve bu vazifei diplomatikayı hüsnü suretle ifa ettirmek iktiza eder. Binaenaleyh tarizatım evvelâ Hükümettedir. Ondan sonra Muvazenei Maliye Encümeninedir. Hükümet bu kadar küçük bir bütçe ile karşımıza gelmemeliydi. Hükümete sorarım, bu kadar ufacık bir bütçe ile bu kadar müthiş vazaifi nasıl ifa edecektir? Şimdi Hükümet böyle cılız bir bütçe ile karşımıza çıktığı halde Muvazenei Maliye Encümeni bundan bir miktar daha kırpmıştır. (Gürültüler) Merhamet buyurunuz ortada bir vazifei milliye vardır. Devletin eşkâli hariciyesini göstermek vardır. Bu hususta kıskançlık etmek, hasislik etmek katiyen doğru olamaz. Hükümet muhabere masrafı almak üzere kırkbeş bin lira gibi lâşiy bir şey talebetmiştir. Bunu Muvazenei Maliye Encümeni otuz bin liraya indirmiş., Demek ki muhabere hususunda cimrilik gösteriyor.

Binaenaleyh, eğer istenilen onbeş bin lira sarf olunmazsa ne olacak? Bu bütçeden öteki bütçeye geçecek encümen her hususta bir cimri siyaseti takibetmiştir. Meselâ Hariciye Vekâleti misafirini ecnebiye tahsisatı olmak üzere onbin

lira talebetmiş, Muvazenei Maliye Encümeni sekizbin lira vermiş. Fakat bunun mukabilinin ne olduğunu biliyor musunuz? Meselâ bu paranın içinde Rusya'nın ve Afganistan'ın nezdimizde olan sefarethanelerinin kirası var. Buna mukabil o devletler de bizim sefarethanelerimizin kirasını veriyorlar. Yalnız Moskova'daki sefarethanemizin kirası bugünkü kambiyo üzerinden yirmibeş bin liradır. Muvazenei Maliye Encümeni bunun ikibin lirasını ondan kırpmıştır. Birtakım ufak tefek memuriyetleri ilga ediyorlar. Maaşları kesiyorlar. Bendeniz bunun üzerine elimi vicdanım üzerine koyarak Hariciye Vekili Paşa Hazretlerinden sorarım. Devletin bunca muazzam işleri, Devletin hukuku hariciyesini, halledilmemiş mesailini bir milyon üçyüzbin lira ile halledecekler mi? Kezalik Muvazenei Maliye Encümenine de soruyorum. Bu kadar para ile bu işi görebilecek miyiz, şu otuzdört bin lira gibi bir parayı nasıl oluyor da kesiyor? Biz umuru hariciyemizi hakkı saltanatımızın harice taallûk eden işlerini gördürmemek mi istiyoruz, nedir bu cimrilik?

EMİN B. (Eskişehir) — Bendeniz Celâl Nuri Beyin aksine, Celâl Nuri Beyin bayağı gördüğü tabakanın çok iyi vazife gördüğünü söylemek isterim.

CELÂL NURİ B. (Gelibolu) — Estağfurullah öyle söylemedim, iftira etmeyin. (Zaten söyliyemezler sesleri)

EMİN B. (Eskişehir) — Efendiler memleketin müdafaasını temin ettikten sonra memleketteki iktisadiyata sıra gelir. Bütün devletler, hattâ muharebeler binnetice iktisadiyat üzerine müesses olduğuna nazaran sefirlerimizin şehbenderlerimizin de bu vazife ile alâkadar olması icabeder. Bendeniz sefirlerimizi maalesef şöyle görüyorum. Müdafaai memlekete müteallik şeylerden haberdar olmuyor. İlânı harb oluyor.Haberdar olmuyor. İşitmiyorlar. (Kim sesleri) sefirlerimiz, şimdiye kadar olduğu gibi ilânı harb oluyor. Trabulusgarp muharebesi oldu. Yirmi sene evvel Pontus teşkilâtı yapılıyor, haberimiz olmuyor.

MUSTAFA B. (İzmit) — O dâhildir.?

EMİN B. (Devamla) — Müsaade ediniz efendim. Ben söyliyeceğim şaşırtmayın. Hattâ geçende bir sefirimiz gidiyordu. Kendisine dedim ki biraz alâkadar olsanız, meselâ İstanbul'da her hangi bir sefir tebaasından birisine ufak bir şey olursa ilânı harbe kadar ileri gidiyor. Tebaamızın zararı için siz biraz alâkadar olsanız ve bizi haberdar etseniz, memleketin iktisadiyatı ticareti hakkında ne tertibediliyor ve bizim burada ne gibi tertibat almamız lâzımgelir diye kendisinden rica etmiştim. İstiffaf etti. Âdeta kendisine fena bir şey söylüyormuşum gibi beyefendi hazretlerinin şerefine yakışmaz gibi bendenizi istihfaf etti. Şimdi efendim, görüyoruz ki devletimiz eski devlet değildir. Yaşamaya azmetmiş ve yaşamak adımlarını atıyor ve Avrupa da bunun farkındadır. Binaenaleyh biz hakikaten yaşamayı göstermek istediğimiz halde bu sefirleri bu kanaatte bu şekilde gönderirsek bize bunlar yine eski zihniyette eski insanlardır diyeceklerdir. Bu sefirlere bir mektep mi açacağız? Frenkçe staj mı derler ne ise bunları buraya çağıralım. Bunlara diyelim ki vazifeniz budur. Memlekette ilânı harb yapılmadan evvel aleyhimizde yapılan tertibatı siyasiyeden haberdar olacaksınız. Haberiniz olmazsa cezanız budur. (Alkışlar) Memleketimizin iktisadiyatına tesir edecek her hangi bir teşebbüsattan bizi haberdar edeceksiniz ve bunu da Ankara'da okuyacaksınız. Eğer böyle kabiliyetli ve hakikaten faidesi olacak teşkilât olmıyacaksa bendeniz lâğvedelim diyorum. (Hayır, hayır sesleri)

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Emin Bey galiba ilk sefir olmak istiyor.

EMİN B. (Devamla) — Efendim, bugünlerde yeni bir tertibat görüyoruz. Gazetelerde, Avrupada acaba sefirlerimiz bu bapta Başvekil ve Hariciye Vekili Paşa Hazretlerini tenvir buyurdular mı? Bu bapta şahsan tenevvür etmek ihtiyacındayım. Adaları alıp veriyorlar. Bâzı devletler çıkıp hedefimiz Şarktır diyorlar. Bunlar ne mâna ifade ediyor? (Bravo sesleri)

HALİL B. (Zonguldak) — Bravo, aferin Emin Bey.

EMİN B. (Devamla) Teşekkür ederim. Elyevm bizim dostluğumuzu kabul eden ve Lozan'da yaptığımız muahedeyi imza eden devletler halâ eski gaddar zihniyette mi? Yoksa biz mi aldanıyoruz. Âdeta kendi kendime seviniyordum, on, on beş sene istirahat edeceğiz. Çiftimizle, çubuğumuzla uğraşacağız diye, fakat

bugünlerde şahsan endişeye düşmüşümdür. Hakikaten devletimiz birçok buhranlar içinde idi. Tabiî bir hedefimiz olamazdı. Acaba bu vaziyette biz münferit yaşıyacak mıyız, yoksa her hangi bir şekilde bir zümre ile hareket etmek mi lâzım? (Bravo sesleri) Bendenizce bunu bilmek zamanıdır ve bu fırsat geçmek üzeredir. Zannediyorum bir inkılâp yaptık. Az değil, islâmiyeti kaldırıyorlar diye aleyhimizde bir sürü propaganda var. Hattâ Hükümet dâhilinde bu vazifeyi lâyıkı veçhile tenvir edememiştir. Acaba hariçte âlemi islâmı galatı rüyetten ikaz etmek lâzım değil midir? Bunu görmek istiyorum ve bunu da büyük bir mesele olarak görüyorum.

MUHTAR B. (Trabzon) — Allah habı gafletten ikaz eyliye.

EMİN B. (Devamla) — Ben eski Osmanlı İmparatorluğundan başlıyarak halen sefirlerimizin aldığı paraya acıyorum. Binaenaleyh Hariciye Vekilinden rica ederim. Allah rızası için bunları ıslah edelim; sefir ne demek, vazifesi ne demek? Onları öğretelim. Devlete hizmet edecek bir hale getirelim.

MAZHAR MÜFİD B. (Denizli) — Efendim umuru hariciyemize taallûk eden bâzı kıylükal hâdisat hakkında Muhterem Hariciye Vekilimizden bir kaç sual sorarak, tenevvür etmek istiyorum. Evvelâ Esad Efendi arkadaşımız mezalimden bahsettiler. Bu mezalimden bahse lüzum yok. Esasen bu mezalim elyevm caridir. Geçenlerde yine sual takririyle sorduğum veçhile elyevm Yunanistan'da devam etmekte bulunan bu mezalim durdurulmıyacak mıdır? Saniyen yine bu mesele hakkında bir defa mukabelei bilmisilden bahsetmiştim. Fakat Yunanlıların sene başında Selânikte mezarlarımızı açarak, İslâm mezarlarını açarak binlerce meftayı çıkarıp kefenlerini soyarak fecayi ika ettiler. Kavmi necip Türk bu gibi âdiliğe tenezzül etmez ve bu bir nevi âdiliktir.

KÂZIM VEHBİ B. (Ergani) — Yaparsa diriye yapar. Ölülere tenezzül etmez.

MAZHAR MÜFİD B. (Devamla) — Bendeniz Yunanlıların yaptığı gibi ölülerini mezardan çıkaralım veyahut kadınlarının ırzına tecavüz edelim veyahut fiilî sirkati irtikâbedelim tarzında mukabelei bilmisil yapılsın demiyorum. Milletim bundan münezzehtir. Bendeniz bunu teklif etmiyorum ve edemem. Teklifim, nasıl bütün Makedonya'da tatbik ediliyorsa bizde de rica ederim, İstanbul'da, onun yaptığı gibi Rum ağniyasının evine beşer, onar muhacirlerimizi koyalım. Benim istediğim budur ve gayet amelî bir tekliftir.

Efendim ikinci sualim İtalyan Başvekili geçenlerde iradettiği bir nutukta hakikaten nazarımız Şark'tadır demiştir ve bunu müteakıp evrakı havadiste görüyorum ve görüyorsunuz ki sâkıt Halife İtalya'ya davet ediliyor. Bunu müteakıp sâkıt Halife bir beyanname neşretmiştir. Acaba nazarımız Şark'tadır. Cümlesi bunların netayicinden midir, değil midir? Bununla hiçbir alâkası yoksa nazarımız Şark'tadır demek hissi nazarımıdır. Değil midir? Sualimin biri de budur. Bunu öğrenmek istiyorum.

Üçüncü sual, efendiler bütün gazetelerde velvelelerle okuduğumuz bir mesele vardır. İngilizler Bahrisefitte büyük bir mânevra yapıyorlar. Bu mânevranın bize dahil tesiri var mıdır, yok mudur? Dördüncü sualim, pek tazedir. Beyefendiler gazetelerde Adana hududunda, Fransız kuvevtleri, Ermeniler, Fransız askerleri ve Çerkezler iki köyümüzü yakmışlardır ve müsademe saatlerce devam etmiştir. Bu mesele hakkında da Hariciye Vekili Muhtereminin bizi tenvir buyurmasını rica ediyorum. (Dahiliye mi sesleri) Hariciye Vekili Beyefendi. Çünkü beyefendiler, bu şekavet meselesi değil, İzalei Şekavet Kanunu bunda cari olmaz. Fransız kuvvetleri hücum ediyor,

Yine son bir sualim de; geçenlerde yine bir sual takririyle istirham etmiştim. Selânikte'ki şehbenderimiz Yunan Jandarması tarafından tahkire uğramış dayak mı yemiştir? Elbisesi mi yırtılmıştır, ne olmuştur velhasıl ağır bir tahkire uğramıştır ve yine istihbaratımıza nazaran Hükümetimiz bu bapta tahkikatı seriaya tevessül etmiştir. Acaba bu tahkikat neticesi ne olmuştur ve mesele halledilmiş midir? Lûtfen bu suallerime cevap verilmesini Muhterem Hariciye Vekilimizden istirham ediyorum.

HALİD B. (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, arkadaşlarım gerçi Musul meselesinden bahsetitler. Fakat bendeniz Musul'un işgali esnasında Erkânı Harbiye Reisi olarak

orada bulunduğum için bu meselenin ehemmiyetini bir daha nazarı dikkati âlinize arz edeceğim. Musul'u İngilizler işgal ettiği zaman mütareke olmuştu. Hatırımda kaldığına göre tarihi 15 Teşrinisani idi ve mütarekenin ilânında İngilizler Musul'un altmış kilometre belki daha fazla Cenubunda idiler. Binaenaleyh işgal, mütarekeden sonra olmuştur. Musul'un işgali bilâmüsaade ve İngiliz kuvvetlerinin Musul'a doğru yürümeleri ve Musul'a girmeleriyle vâki olmuştur. O zaman bittabi Anadolu Hükümeti milliyesi yoktu. Tabiî İstanbul ile muhabere ediliyordu. Zannediyorum İzzet Paşa Kabinesi idi. İngilizlerin tazyikiyle İstanbul Hükümeti emir verdi ve mütarekeden sonra bir antatla Musul İngilizlere bilmüzakere teslim edildi. Binaenaleyh bu mesele müzakere edilirken Başvekil Hariciye Vekili Paşa Hazretlerinden çok rica ederim bu noktayı İngilizlerin nazarı dikkatlerine vaz'etsinler. Bizim hakkı sarihimizdir. Bir kere Musul'a mütarekeden sonra gelmişlerdir. O müzakere esnasında İngilizlerin ısrar ettikleri nokta şudur ve zannediyorum mütarekenamenin yedinci maddesidir. Onda diyordu ki «Düveli itilâfiye mühim gördükleri sevkulceyş nıkatını işgal etmek hakkını haizdirler». Onlar da bu maddeye istinaden Musul'u İran'a karşı, Şarka karşı mühim gördüklerini iddia ederek işgal ediyoruz dediler. Fakat bilâhara bütün Musul vilâyeti hududunu aldılar ve hattâ metalipleri çok büyük idi. O zaman Irak Başkumandanı Ceneral Kasel ve Ceneral Faşo ve daha bâzı vezat vardı ve Irak Hâkimi siyasisi de mevcuttu. Biz müzakere ederken arkadaşlar - ehemmiyeti olur diye arz ediyorum - bize bir harita verdiler. Dediler ki Müttefikiniz olan Almanların 1919 da yazmış oldukları bir kitaba melfuf bir harita vardır. O haritada çünkü yine mütarekede bir madde vardı, diyordu ki Irak'ta Hicaz'da, Yemen'de ve Elcezire'de olan muhafız kıtaatı teslim edilecektir. Bu maddeden istifade ederek diyorlardı ki «bu hudut dâhilinde ne kadar kuvvetiniz varsa eslihasını, toplarını vererek çekilecektir» Elcezire'nin hududu da bu haritada Fıratın, Diclenin membaına kadar geliyordu. Binaenaleyh - bunu netice olarak arz edeceğim - bilâhara uzun müzakerelerden sonra biz tabiî orduyu tamamen çektik ve bu esnada tabiî topumuzu, tüfeğimizi kurtardık. Onların bu iddialarını kabul etmedik ve yalnız Musul Vilâyetinin o zamanki hududiyle iktifa ettik ki Şimalen (Zaho) hudududur. Cenupta da demirkapı hudududur.

NECİB B. (Mardin) — Cizreye kadar.

HALİD B. (Devamla) — Evet Cizre bizde, Zaho onlarda kaldı ve şimdiye kadar bu vaziyet muhafaza edildi, Binaenaleyh arkadaşlar, şu mâruzatım gösterir ki, esasen İngilizler mütarekeden sonra haksız olarak Musul'u işgal etmişlerdir. Sonra tabiatın ve arazinin vaziyetine bakarsak, demin Feridun Fikri Bey arkadaşımız söylediler, Cebeli Hımrın Irak'ın hudududur. Malûmuâliniz arkadaşlar Irak sıcaktır. Ve oralarda hurma çok yetişir, Basra'dan itibaren, fakat Cebeli Himrinin biraz Cenubunda Tikrit vardır ki nahiye merkezidir. Tikrit'te tek bir hurma ağaçı vardır. Onun şimalinde tek bir hurma ağacı yoktur. Tabiat tamamen değişir, Musul vilâyeti Irak'a tabi değildir. Musul vilâyeti Irak'a merbut değildir. Kürdistan'dan maduttur, onun için bir hurma ağacı bile halkın dilindedir. Tikrit'te Irak'a aittir. Cebeli Himrin Kürdistan'ın Cenup hudududur. Binaenaleyh bugün Cebeli Himrinin üstünde ısrar etmelidir ve Musul Behemehal biz de kalmalıdır. Eğer arkadaşlar Musul bizde kalmazsa, demin arz ettiğim gibi bize ta o zaman vermiş oldukları haritadan çok mâna çıkar ve sonra bugün İngiltere'de bir Amele Partisi başa geçti. Fakat maalesef buna rağmen İngiltere havai filosunu tezyit için 2,5 milyon İngiliz lirası kabul ettiklerini gazetelerde görüyoruz ve bütün mevcudolan havai kuvvetten sekiz filosu Irak'tadır. Demek ki tezyidedeceği bu havai filoyu Irak'a koyacaktır. Irakı tahliye etmemeleri muhtemeldir. Bugün eski emelleri olan Musul'u alırlarsa ve keza biz Diyarbekir'e geldikten sonra Diyarbekirli olan arkadaşlar bilirler ki, İngilizler Şeyh Mahmud'a ilânı İstiklâl ettirdiler. Irak'a da Binbaşı Noil isminde birisini, Şeyh Mahmud'un bir adamı yanında olarak, Kürdistan'ı, bizden ayırmak için Diyarbekir ve havalisine kadar bir propaganda için gönderdiler ve yaptılar. Onun için Musul'un ve bilhassa Şimali Musul'un Kürdistan üzerinde çok ehemmiyeti vardır. Onun için çok rica ediyorum. Hükümet Musul meselesinde son derece ısrar etsin ve bütün millet bu

meselede arkasındadır ve bendenizce Musul meselesi İstanbul meselesi kadar mühimdir. Onun için bendenizin şimdiye kadar gördüğüm; Musul meselesine lâyık olduğu kadar ehemmiyet verilmemiştir. Onun için çok rica ederim, Hükümet Musul meselesini pek durbinâne takibetsin ve fevkalâde ehemmiyet versin. Diğerlerini arkadaşlar söylediler.

SABRİ B. (Saruhan) — Efendim, Heyeti Muhteremeye arz edeceğim mevaddın hemen ekseriyetine bendenize takaddüm eden arkadaşlar temas ettiler. (İşitmiyoruz sesleri) Efendim arz etmek istediğim şu ki mevzuubahsetmek istediğim mesailin ekserisini bendenizden evvel söz söyliyen arkadaşlarımız mevzuubahsettiler. Fakat bendeniz de muhtasar olmak üzere bir kaç kelime ilâve etmek isterim. Malûmu ihsanınız bugün harici mesailde iki noktayı nazarı itibara almak lâzımdır. Birisi mazinin tevlidettiği mesail ki, Musul düyunu umumiye ve emsali mesail gerek bu mesailin derecei ehemmiyeti ve gerekse diğer mebus arkadaşlarımızın tasvir ettiği mesailin ehemmiyeti ve Heyeti Âliyenizin cümlesinin de malûmu olduğu üzere müstağnii arzdır. Fakat ikinci bir mesele daha vardır ki o mesele nazarı itibara alınacak olursa teşkilâtı hariciyenin cidden pek mühim olduğunun tasdik edilmesi icabeder. Malûmu ihsanınız, bugün Avrupa'da ve hattâ hâdisatı ahîre münasebetiyle dünyanın her yerinde sulhün takarrürü için bir muvazeneti siyasiyemiz lâzımdır. Biliyorsunuz ki, Harbi Umumiden evvel Avrupa'da devletler iki zümreye inkısam etmişti. Bu zümrelere daima yekdiğerine karşı daima tedarikâtta bulunarak Avrupa'nın sulh ve asayişini muhafaza edebilirdi. Harbi Umumi muvazeneyi tutamadı, ihlâl etti. Halbuki âtiye ait sulhün tesisi için yeniden bir muvazenenin tesisi lâzımdır ve cereyan eden hâdisata atfı nazar edecek olursak görürüz ki, Avrupa'nın haricinde bulunan devletler de alâkadar olmak üzere yeni bir muvazene için çalışmaktadır. Harbi Umumi ikinci bir mesele daha gösterdi. Harbi Umumiden evvel sulhün muhafazası için lâzımolan muvazenede alelekser büyük devletler nazarı itibara alınır. Halbuki Harbi Umumide görülüyordu ki temini zafer için yalnız büyük devletlerin kuvvetleri kâfi değil. Zafer için evvelce ihmal edilen küçük devletlerin kuvvetlerinin de inzımam etmesi lâzımdır. Bu tecrübe neticesi olarak önümüzde teessüs edecek muvazenei siyasiyede küçük devletler de dâhil olmak üzere bir muvazenenin tesisi icabediyor. Halbuki bizim bu cereyanlar içerisinde ve dünyanın almakta olduğu yeni şekilde vaziyetimizin ne olduğunu tâyin ve tesbit etmek için bir meselei hayatiyedir. Eğer biz başlamak üzere bulunan bu cereyanı siyasiyi muntazaman takibedemiyecek olursak âtide maddi, mânevi birçok zararlara mâruz kalmaklığımız şüphesizdir. Zannederim ki, bunu ispat etmek için uzun uzadıya serdi mütalâaya lüzum yoktur. Gayet bedihi bir hakikattir. Bunun için Hariciye Vekili Muhtereminden bir temenni ile bir de sualde bulunacağım. Temennim şudur ki: Biz teşkilâtı hariciyeyi tesiste geçiktik esbabını tahlil etmek istemem. Belki esbabı zaruriyeden tevellüdetmiştir. Belki değildir. Fakat gecikmişizdir. İnsanlar için daima maziyi bırakarak âtiden süratle istifadeye çalışmaları en mâkul bir harekettir. Bunun için Hariciye Vekili Paşa Hazretlerinden istirham ediyorum ki teşkilâtı hariciyemizi dakika fevt etmiyerek sürati mümküne ile ikmale hasrı himmet buyursunlar. İkincisi, arz ettiğim bu esbaptan dolayı yani muvazene meselesinden dolayı bütçede mevcudolan bu teşkilât ile bu maksat temin olunabilir mi? Tabiî siyaseti hariciyede, siyasette malûmatı şâmile ile bu maksat temin olunabilir mi? Tabiî siyaseti hariciyede, siyasette malûmatı şâmile sahibi olmadığım için sarih olarak bir fikir, bir mütalâa dermeyan edemiyeceğim. Fakat rakamlara bakıyorum ve arz ettiğim veçhüzere en küçük devletlerden, en büyük devletlere kadar muvazenei siyasiyede aynı derecede alâkadar olduklarını görüyorum. Bu rakamlarla, bu mevcudolan sefirler adediyle bu meselenin matlup derecede takibedileceğinde tereddüt ve iştibahta bulunuyorum. Bunun için Hariciye Vekili Paşa Hazretlerinden onu istirham ediyorum ki bu teşkilât ile bu gayeyi bulmak mümkün müdür?

İkincisi gayet acı bir meseledir efendiler, o mesele de Celâl Nuri Bey arkadaşımız parmağını bastı. Tasavvur buyurunuz ki, küçük bir devletin menafii siyasiyesini takibetmek için koymuş olduğu para bizim umum dünyada menafii siyasiyemizi takip için koyduğumuz paraya faiktir.

Efendiler sefir iyi intihabedilmiş, fena intihabedilmiş bu mesele başkadır, esas başkadır. Esasın takibinde kullanılacak alâtın şekli başkadır. Olabilir ki bir sefir fena intihabedilir. Heyeti muhteremeniz takibeder, bulur. O sefiri tebdil eder. Sefirin fena intihabedilmesi, sefirin intihabı lüzumunu menedemez. Sonra bir sefarethaneye malik olmak kâfi değildir. Sefarethane demek bir adamın gidip bir binada, bir ecnebi memleketin Pâyitahtında sandalyede oturması demek değildir. Orada gidip iş görmesi çalışması demektir. Efendiler bugün hiçbir iş yoktur ki parasız görülebilsin. Bir sefirin iş görebilmesi için istediği kadar ehliyet ve liyakati olsun. Onun eline para vermezseniz onun ehliyet ve liyakatinin yüzde altmışından istifade edilemez. Heyeti sefaretin şimdiye kadar Avrupa'da gördüğümüz ahvalini teşrih ve tahlil etmiyeceğim efendiler. Ben öyle sefarethane gördüm ki zavallı müsteşarlar sabahleyin daireye gelir, dairede kâtip beyleri toplar. Hoş beşten ve biraz da dert yandıktan sonra akşam üzeri en ucuz lokanta nerede olduğunu düşünerek oraya gider. Acaba bu adamlar vazifelerini takdir etmez adamlar mı Hayır efendim ben gördüm ki bunların içerisinde pek ehliyetlileri, pek hamiyetlileri ve pek vazifesine merbut olanları vardı. Ne yapsın ki tahsisatları kâfi değil ki vazifesinin icabettirdiği mahallere gitmiş bulunsun. Efendiler bu âdi misalidir. Cemiyetlere devam etmek, kulüplere devam etmek, hariçi mahrumiyetimizi vazifesini görmek için lâzım olan şeylerdir ki biz bir çoğumuz bunu istihfaf ile telâkki ederiz. Bunun için bütçenin heyeti umumiyesini nazarı itibara alıyorum. Hiç bu para ile bizim muhtacolduğumuz vaziyeti siyasiyemizi temin ettireceğine kaani değilim. Bahusus geciktirmemize sebebolan şeylerden biri de paradır. Halbuki efendiler düşününüz Hâdisatı takibedecek olursanız önümüzde, mühim, mühim cereyanlar var. Meselâ görüyorsunuz, İngiltere Rusya ile mukarenet peyda etmek istiyor ve bu mukarenetin en büyük cereyanı Berlin bulunuyor. Halbuki Berlin'de bir mümessilimiz yoktur. Siyaseti hariciyemiz de, dâhil olmak üzere bizi en ziyade alâkadar eden mesele düyunu umumiye meselemizin diyebileceğim ki membaı, ruhu, Paris olsa gerek. Ama mesele mevzuubahsolmaz, o başka, efendiler resmen mevzuubahsolur olmaz, bunlar hiçbir vakit orada sefirin bulunup, bulunmamasına mâni değildir. Bilâkis meselenin açılacağı zamanda her türlü zemini istihsal etmek her türlü vakayie vâkıf olmak, Hükümeti haberdar etmek, tedabiri lâzimeyi ifa etmek için orada mümessili siyasimizin biran evvel bulunması lâzımgelir, halbuki yoktur. Onun için Hariciye Vekili Paşa Hazretlerinden ricamı tekrar ediyorum. Bir kere mevcudolan bütçe ile, bahusus tekrar ediyorum efendiler Avrupa'da teessüs edecek muvazenei siyasiyede kendi menfaatimizi tâyin ve takdir etmek için en küçük bir Hükümet nezdinde ufak bir mümessili siyasimiz bulunmak bizim için bir meselei siyasiyedir. Ama belki muvazene teessüs edip menfaatimiz takarrür ettikten sonra âtide birtakım devletler nezdinde sefaretler tayyolunabilir. O bahsi âhar, fakat bugün o kanaatteyim ki en küçük bir Hükümet nezdinde ve munhasıran o Hükümete aidolarak iki hükümete şâmil olmamak suretiyle birer mümessilimizi bulundurmak siyaseti hariciyemiz icabatındandır. Bu itibarla bütçeye konulan sefirler adediyle bu vazife temin edilebilecek midir?

İkincisini arz ettim efendiler, vazifenin görülmesi paraya mütevakkıftır. Kâtiplerden tutunuz, en küçük memurdan ta yukarıya kadar hepsinin vazifesini ifa edebilmeleri için bulundukları muhitte lâzımgelen siyasi memur sıfatiyle yaşayabilmeleri lâzımdır. Acaba bu koyduğumuz para ile bunlar yapılabilir mi? Buna vekâleti aidesi kaani midir?

Şehbenderlere gelince, ikinci bir temennim de şehbenderlere aittir. Vekâletten istirham ederim ki, şehbenderlerimizi süratle intihap ve izam buyursunlar. Şehbenderlerin adedi hakkında bir şey söyliyeceğim. Çünkü şehbenderlerin noksanlığından en ziyade canı yanan benim dairei intihabiyemdir. Üzüm, incir hasılatı bu sene olamamıştır. Bizim teşkilâtı ticariyemiz vücuda gelememiştir. Çünkü bir darbe ile mevcut teşkilâtımız yıkılmıştır. Bize elini uzatacak, yardım edecek, ancak teşkilâtı hariciyedir. Her yerde şehbenderler bize derakap vaziyeti ticariye hakkında, ihtiyacatı iktisadiye hakkında malûmat elde edecek hattâ bize vesait temin edip bize derhal bildireceklerdi.

Bu kadar felâket görmüş olan bizler o vesaitten, o malûmattan istifade ederek derdimizin bir kısmını tehvin, tahfif edecektik maatteessüf buna muvafak olamadık. Onun için şehbenderlik teşkilâtı, hayatımız olan iktisadiyatımız için fevkalâde lâzımdır. Bunun için ehil olmak şartiyle şehbenderlerin intihabedilip süratle sevk edilmesini Paşa Hazretlerinden istirham ederim.

NİYAZİ B. (Mersin) — Muhterem arkadaşlarım. Arkadaşlarım hudutlardan, muahedenin ademi tatbikinden ve muahedatla vâkı olan taahhüdatın ademi icarasından bahseylediler. Arkadaşların vâkı olan ifadatı Meclisin ve milletindir, vâkı olan sesleri, Meclisin ve milletin ifadesidir. Buna bütün arkadaşlarımız ve bütün milletimiz iştirak eder. Yalnız Hükümetimizden, siyasette, siyaseti hariciyede vuzuh isteriz, sarahat isteriz. Katiyet isteriz leyteleal ile geçirecek vaktimiz yoktur. Babıâli siyaseti iflâs etmiştir. Devletler «taahhüdatımızı ifa edeceğiz» diye muhabere ile bizi avutabilirler. Fakat Türkler bilhassa yeni teşekkül eden Türk Cumhuriyeti artık avutulacak bir Devlet ve Hükümet vaziyetinde değildir. (Bravo sesleri) Arkadaşımız Esad Efendi Trakya'da cereyan eden hâdisatı hikâye ve acıklı bir surette anlattılar. Hakikatı halde arkadaşlar, Firecik'te, Sofular'da, İskeçe'de müthiş mezalim ika edilmektedir ve bu mezalimin vasıtai icraiyesi Yunan jandarmalarıdır. Sonra daha şayanı dikkat olan bir cihet Lozan Muahedenamesiyle ilân olunan affı umumi esasını oradaki Türklere bin türlü bahaneler ile tatbik etmemişlerdir. Trakya'da ve diğer Yunan elinde bulunan dünkü Türk illerinde, Türk olan tarihî memleketimizde, bu hâdiseler cereyan ettiği gibi diğer cihetlerde de -Musul ve Suriye hudutlarında- bâzı hâdisat cereyan etmektedir. Malûmuâlileridir ki, Musul meselesinin halli için âtiyen tarafeyn arasında müzakere esası kabul edilmişti. Bilmiyorum, bu müzakereye ne zaman başlayacaktır? Bu gayritabiî vaziyet ne vakte kadar devam edecektir? Bilmiyoruz, orada statükoyu ihlâl eder ne gibi vaziyetler ihdas edilmektedir? Eğer böyle Musul'dan bir mebus Irak Meclisine gönderilirse Hükümetimiz bunun için ne yapmıştır? Eğer efendiler, Meclisimize, aramıza dâhil olmak istiyen oranın bir mebusu varsa niçin aramızda görmüyoruz? (Vardır sesleri) Bendeniz İstanbul Meclisi Mebusanında cereyan eden bir hâdiseden malûmattarım. O zaman Yemen'den, Musul'dan, Adana'dan mebuslar gelmişti ve Millî Meclise dâhil olmak istemişlerdi. Fakat Leytellâal ile vakit geçirilmişti. Türkiye Büyük Millet Meclisi bu siyaseti tanımaz. Millî haklarına çok kıskançtır. Efendiler biz Musul'u terk etmedik ve etmek emel ve gayesinde değiliz. (Alkışlar) Musul tarihî bir Türk vatanıdır. Halkı tamamiyle Heyeti içtimaiyemize merbut bir kütledir. Yahut harsen Türk veya Kürddür. Hepsi birdir. (Türk sesleri) bir millet ki müstevlilerine karşı isyan ediyor. Bir millet ki onların istilâlarını arzu etmiyor, vücutları kendisine fazla geliyor. O milletin o memlekete tahakkümü hukuku hâzıra ile, medeniyeti hâzıra ile ve beşeriyetin bütün esaslariyle gayrikabili teliftir.

Musul'da vaziyet böyle. Diğer cihetten muhterem arkadaşlarımızın izah ettikleri veçhile Suriye hududunda bâzı hâdisat cereyan ediyor: Efendiler Ankara İtilâfnamesiyle Lozan İtilâfnamesiyle teyidedilen birtakım taahhüdat vardır. İskenderun ve Antakya havalisinde idarei mahsusat tatbik edilecekti. Bu taahhüt bugüne ait değil bu, düne, evvelki güne aittir. Ankara İtilâfnamesinin akdine aittir. O günden ve Lozan muahedesinin akdinden bugüne kadar bu taahhüt ifa edilmemiştir. (Unutmuşlar sesleri) Taahhüdatımızı ifa ettik. İdarei mahsusayı tatbik ettik diyorlar. Rica ederim, eğer Türk Milletini, Türk Hükümetini eski Babıâli'yi aldattıkları gibi aldatırız zannediyorlarsa çok aldanıyorlar. Her gün gazetelerde okuyoruz, işitiyoruz, arazi ve ahaliyi bilmek itibariyle adım adım takibediyoruz. Oralarda ne gibi hâdisat cereyan ettiğini eşhasiyle biliyoruz. Efendiler oralardaki Türkler, Musul'daki Türkler, diğer yerlerdeki Türkler böyle mazlum ve mağdur bir vaziyette kalamaz. Türk Milleti taahhüdatına sadıktır. Türk Hükümeti millî menafiine muzır olmazla beraber imza ettiği taahhüdatı tanımaktadır. Fakat bu taahhüdatın aynı veçhile karşımızdan ifasını isteriz. Öyle arkadaşlarım boğazlanırken Ermenilerin ve muhtelif milislerin ve falan devletin askerlerinin, kuvvetinin mazlumu olurken biz

burada sükûnetle oturamayız. Bütün milletlerle hüsnü münasebatı idame etmek, muhafaza etmek fikrindeyiz. Bu münasebeti iktisadi ve siyasi olur. Fakat bütün bu vaziyetler bizim münasebatı haliye ve âtiyemizde ve iktisadi münasebatımıza müessirdir. Bunu cihan bilsin. Efendiler Türk Milleti, bugünkü Türk Cumhuriyeti her şeyden evvel milliyetiperverdir. Kardeşlerinin, ırkdaşlarının feryadını uzun müddet dinlemek istemez. Onların acıları, aynen bizim acılarımızdır. Bunu cihan bilsin. Tekrar arz ediyorum. Türk Milleti muahedatına sadıktır. Fakat Türk milliyetperverliğinin ruhunu biraz nazarı dikkate almasını o devletlerden, o milletlerden ve onların müdüri olan hükümetlerden beklemek bizim en büyük hakkımızdır. Türk Milleti sulhperverdir. Fakat hakkını müdafaaya muktedirdir. Bunu cihan bilsin.

REİS — Efendim Seyri Sefain bütçesi hakkında reylerini istimal etmiyen rüfeka varsa lûtfen istimal buyursunlar.

(İstihsali âra muamelesi hitam bulmuştur.)

RUŞEN EŞREF B. (Karahisarı Sahib) — Hayır efendim, rey getiriyorum.

REİS — İstihsali âradan sonra verildiği için şayanı kabul olmaz. Şimdi Hariciye Vekili Paşa Hazretleri cevap verecekler. (Cumartesiye kalsın sesleri)

REİS — Paşa Hazretleri vaktin geç olması hasebiyle bâzı arkadaşlar Cumartesine tehirini teklif ediyorlar. Ne dersiniz?

HARİCİYE VEKİLİ İSMET Pş. (Malatya) — Pekâlâ.

REİS — O halde Cumartesi günü Hariciye Vekâletinin bütçesine devam olunacaktır. Müsaade ediniz efendim, celseyi tatil etmedim. Vakit kalırsa Matbuat ve Emniyet Sandığı bütçelerine de başlıyacağız efendim. Yarın bermûtat ve mukarrer olan ruznamemizle işe başlıyacağız.

Efendim 1340 senesi Ziraat Bankası Bütçe Kanunu için verilen reylerin neticesini arz edeceğim. Reye iştirak eden âzanın adedi 168 olduğu için muamele tamamdır. 148 kabul 19 ret ve 2 müstenkif rey vardır. Binaenaleyh Ziraat Bankası bütçesi ve Kanunu ekseriyetle kabul edilmiştir.

Seyri Sefain bütçesi hakkındaki reylerin neticesini arz edeceğim. Reye iştirak eden âzanın adedi 137 dir. 136 kabul, bir müstenkif vardır. Nısabı ekseriyet hâsıl olamadığından ikinci defa reye koyacağım. Yarın saat birbuçukta içtima edilmek üzere celseyi tatil ediyorum.

Hitamı müzakerat; saat : 7,10

1340 senesi Seyri Safain İdaresinin Bütçe Kanunu hakkındaki neticei âra (Nısabı ekseriyet hâsıl olmamıştır)

Reye iştirak edenler : 137
Kabul edenler : 136
Müstenkifler : 1

(Kabul edenler)

Hilmi B. (Artvin), Mustafa Vehbi B., Besim Atalay B. (Aksaray), Nafiz B., Ali Rıza Ef., Esad B. (Amasya) Talât B. (Ardahan), Hasan B. (Antalya), İhsan B. (Ankara), Faik B., Hüseyin Rıfkı B. (Edirne), Recai B., Faik B. (Ordu), Cazım Ef., Ziya B., Raif Ef. (Erzurum), İhsan Hâmid B., İhsan B. (Ergani) Şükrü B., Osmanzâde Hamdi B., Mahmud Esad B. (İzmir), Mükerrem B. (İsparta), Süleyman Sırrı B. (İstanbul), Emin B., Arif B. (Eskişehir), Mustafa B., Hüseyin B. (Elâziz) Yahya Kemal B., Ali Ef. (Urfa), Saffet B., Mustafa B. (İzmit), Refet B. (Bursa), Hüseyin Bâki B. (Burdur), Salih B. (Bozok), Dr. Emin Cemal B., Falih Rıfkı B. (Bolu), Şükrü B., Mehmed B. (Biga), Cemil B. (Tekirdağ), Mustafa B. (Tokad), Süleyman Necmi B., Talât B., Cavid Pş. (Canik), Dr. Mustafa B., İsmail Kemal B., Ferid B. (Çorum), Nazmi B. (Hakkâri), Feridun Fikri B. (Dersim), Haydar Rüşdü B., Mazhar Müfid B., Dr. Kâzım B., Yusuf B. (Denizli), Zülfü B. Şeref B.., Mehmed B. (Diyarbekir), Fuad Ali B., Fuad B. (Rize), Halil B., Yusuf Ziya B. (Zonguldak), Mahmud Ef., Halil Hulki Ef. (Siirt), Rasim B., Ömer Şevki B., Halis Turgud B., Ziya B. (Sivas), Mahmud B. (Siverek), Süleyman Sırrı Ef., Hasan B., Abdullah B., Ahmed Muhtar B. (Trabzon), Kılıç Ali B., Ali Cenani B. (Gaziantep), Mehmed Cavid B., Kâzım Pş., Ahmed Süreyya B., Haydar Âdil B., Hulûsi B. Mehmed Vehbi B., Ali Suuri B. (Karesi), İsmail B. (Karahisarı Şarki), Musa Kâzım B., İzzet Ulvi B., Ruşen Eşref B. (Karahisarı Sahib), Hasan Fehmi Ef., Halid B., Ali Rıza B., Mehmed Fuad B. (Kastamonu), Ali Şadi B., Ali Saip B. (Kozan), Refik B., Eyüp Sabri Ef., Hacı Bekir Ef., Kâzım Hüsnü B., Naim Hâzım Ef. (Konya), Yahya Galib B. (Kırşehir), Dr. Halid B., Nuh Naci B. (Kayseri), Celâl Nuri B. (Gelibolu), Hasan Fehmi B., Veysel Rıza B., Zekeriya B. (Gümüşane), Mustafa Abdülhalik B., Ziya B., Talât B., Rifat B. (Kângırı), Mehmed Nuri B., Ragıp B., Ahmed Ferid B., Receb B. (Kütahya), Hakkı Tarik B., Hacim Muhiddin B., Şevket Ef., Kâzım B. (Giresun), Abdülgani B., Abdülrezzak B., Yakup Kadri B., Devriş B. (Mardin), Besim B., Niyazi B. (Mersin), Hacı Mehmed Ef., Mithad B. (Maraş), Dr. Hilmi B., İsmet Pş., Reşid Ağa (Malatya Yunus Nâdi B., Esad Ef. (Menteşe), İsmet B., Galip B., Ebubekir Hâzım B. (Niğde) İbrahim B., Münip B. (Van)

(Müstenkif)

Rıza B. (Muş)

Türk Şairi Abdülhak Hâmid Beye kaydı hayat şartiyle hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisi hakkındaki Kanunun netice ârâsı

(Kanun kabul edilmiştir.)

Reye iştirak edenler	:	150
Kabul edenler	:	132
Reddedenler	:	16
Müstenkifler	:	2

(Kabul edenler)

Hilmi B. (Artvin), Safa B. (Adana), Mustafa Vehbi B. (Aksaray), Esad B., Nafiz B., Rıza B. (Amasya), Murad B., Hasan B., Ahmed Sâki B. (Antalya), İhsan B., Şakir B. (Ankara) Hüseyin Rıfkı B., Faik B. (Edirne), Faik Be., Recai B. (Ordu), Sabit B. (Erzincan), Rüşdu Pş. (Erzurum), Halil B., Rasim B., İbrahim B. (Ertuğrul), İhsan Hâmid B., Kâzım Vehbi B. (Ergani), Şükrü B., Rahmi B., Osmanzade Hamdi B. (İzmir), Hâfız İbrahim Ef., Hüseyin Hüsnü Ef., Mükerrem B. (İsparta), Fethi B., Süleyman Sırr B. (İstanbul), Abdullah Azmi Ef., Emin B., Arif. (Eskişehir), Muhiddin B., Mustafa B., Hüseyin B. (Elâziz), Ali Ef., Şeyh Safvet Ef., Yahya Kemal B. (Urfa), Dr. Tevfik B. (İçal), Mustafa B., İbrahim B. (İzmit), Şefik B. (Beyazid), Refet B., Mustafa Fehmi Ef. (Bursa), Hüseyin Faik B. Burdur), Salih B., Hamdi B. (Bozok), Dr. Emin B., Cemal B. (Bolu), Şükrü B., Mehmed B. (Biga), Cemil B. (Tekirdağ), Şakir B. (Çatalca) Dr. Mustafa B., Münir B., Ferid B., İsmet B. (Çorum), Feridun Fikri B., Ahmed Şükrü B. (Dersim), Yusuf B., Mazhar Müfid B., Haydar B., Necib Ali B. (Denizli), Mehmed B., Feyzi B., Zülfü B. (Diyarbekir), Ali B., Rauf B., Fuad B. (Rize), Halil B. (Zonguldak), Mahmud B., Halil Hulki Ef. (Siirt), Muammer B., Rasim B., Ziya B., Halis Turgut B. (Sivas), Kadri Ahmed B. (Siverek), Nebizade Hamdi B., Rahmi B., Şefik B., Hasan B., Ahmed Muhtar B. (Trabzon), Hâfız Şahin Ef., Kılıç Ali B., Ali Cenani B. (Gaziantep), Ömer Ef. (Kars), Kâzım Pş., Ali Şuuri B., Mehmed Cavid B., Haydar Âdil B., Osman Niyazi B., Hulûsi B., Mehmed Vehbi B., Ahmed Süreyya B. (Karesi), İsmail B. (Karahisari Şarki), İzzet Ulvi B. (Karahisarı Sahib), Ali Rıza B., Veled Çelebi Ef., Mehmed Fuad B., Halid B., Necmeddin B. (Kastamonu), Ali Saip B. (Kozan), Naim Hâzım Ef. (Konya), Ahmed Hilmi B., Nuh Naci B., Sabit B. (Kayseri), Celâl Nuri B. (Gelibolu), Zeki B. (Gümüşane), Rifat B., Ziya B., Talât B. (Kângırı), Şeyh Seyfi Ef., Ragıp B., Nuri B. (Kütahya), Musa Kâzım B., Hakkı Tarik B., Hacim Muhiddin B., Şevket B. (Giresun), Abdürrezzak B., Derviş B., Necip B. (Mardin), Besim B., Niyazi B. (Mersin), Dr. Hilmi B. (Malatya), Yunus Nâdi B. (Menteşe), Osman Kadri B. (Muş), Atâ B., Galip B., B., Münip B. (Van).

Ebubekir Hâzım B. (Niğde), İbrahim B., Hakkı

(Reddedenler)

Ahmed İffet B. (Ertuğrul), Cazıf Ef., Ziya B. (Erzurum), Naci B. (Elâziz), İhsan B. (Ergani), Mustafa B. (Tokad), Cavid Pş. (Canik), Yusuf Ziya B. (Zonguldak), Mahmud B. (Siverek), Kemal B. (Saruhan), Mustafa Feyzi Ef., Eyüp Sabri Ef. (Konya), Mahbup Ef., Yahya Galip B. (Kırşehir), Hacı Bedir Ağa (Malatya), Hacı Mehmed Ef. (Maraş).

(Müstenkifler)

Besim Atalay B. (Aksaray), Veysel Rıza B. (Gümüşane).

1340 senesi Ziraat Bankası Bütçe Kanununun neticei ârası

(Kanun Kabul edilmiştir)

Reye iştirak edenler	:	168
Kabul edenler	:	148
Reddedenler	:	19
Müstenkifler	:	1

(Kabul edenler)

Hilmi B. (Artvin), Talât B. (Ardahan), Safa B. (Adana), Besim Atalay B., Mustafa Vehbi B. (Aksaray), Esad B., Ali Rıza Ef., Nafiz B. (Amasya), Hasan B. (Antalya), Şakir B., İhsan B. (Ankara), Hüseyin Rıfkı B., Faik B. (Edirne), Faik B., Hamdi B., Recai B. (Ordu), Ziya B., Cazım Ef. (Erzurum), Rasim B., Dr. Fikret B., İbrahim B. (Ertuğrul), İhsan B., Kâzım Vehbi B., İhsan Hâmid B. (Ergani), Rahmi B., Şükrü B., Osmanzâde Hamdi B., Mahmud Esad B. (İzmir), Mükerrem B., Hafız İbrahim Ef., Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Fethi B., Süleyman Sırrı B. (İstanbul), Emin B. (Eskişehir), Naci B., Hüseyin B., Mustafa B. (Elâziz), Yahya Kemal B., Ali Ef, (Urfa), Dr. Tevfik B. (İçel), Süreyya B., Mustafa B., Saffet B. (İzmit), Osman Nuri B., Refet B., Necati B. (Bursa), Hüseyin Baki B. (Burdur), Salih B. (Bozok), Emin Cemal B., Falih Rıfkı B. (Bolu), Şükrü B., Mehmed B. (Biga), Cemil B. (Tekirdağ), Mustafa B. (Tokad), İsmail Kemal B., Dr. Mustafa B., Münir B., Ferid B., İsmet B. (Çorum), Talât B., Süleyman Necmi B. (Canik), İhsan B. (Cebelibereket), Ahmed Şükrü B., Feridun Fikri B. (Dersim), Necip Ali B., Haydar Rüşdü B., Mazhar Müfid B., Dr. Kâzım B. (Denizli), Feyzi B., Zülfü B., Şeref B., Mehmed B. (Diyarbekir), Fuad B. (Rize), Halil B., Yusuf Ziya B. (Zonguldak), Halil Hulki Ef., Mahmud B. (Siirt), Muammer B., Ziya B., Ömer Şevki B., Halis Turgud B., Rahmi B., Rasim B. (Sivas), Kadri Ahmed B. (Siverek), Mehmed Sabri B., Kemal B. (Saruhan), Süleyman Sırrı Ef., Nebizâde Hamdi B., Şefik B., Abdullah B., Rahmi B., Ahmed Muhtar B. (Trabzon), Kılıç Ali B., Ali Cenani B. (Gaziantep), Dr. Fuad B. (Kırkkilise), Mehmed Cavid B., Ali Suuri B., Kâzım Pş., Hulûsi B., Ahmed Süreyya B. (Karesi), İsmail B. (Karahisarı Şarki), Ruşen Eşref B., Musa Kâzım B. (Karahisarı Sahib), Mehmed Fuad B., Hasan Fehmi B., Necmeddin B., Halid B., Ahmed Mahir Ef. (Kastamonu), Ali Saip B., Ali Şâdi B. (Kozan), Hacı Bekir Ef., Mustafa Feyzi Ef., Eyüp Sabri Ef. Naim Hâzım Ef., Kâzım Hüsnü B., Refik B., Tevfik Fikret B. (Konya), Dr. Halid B., Ahmed Hilmi B., Nuh Naci B. (Kayseri), Rifat B., Mustafa Abdülhalik B., Talât B. (Kângırı), Ragıp B., Recep B., Cevdet B. (Kütahya), Hacim Muhiddin B., Şevket Ef. Hakkı Tarik B. (Giresun), Necip B., Devriş B., Abdülgani B., Yakup Kadri B., Abdülrezzak B., (Mardin), Besim B., Niyazi B. (Mersin), Abdülkadir B., Hacı Mehmed Ef. (Maraş), İsmet Pş., Reşid Ağa, HilmiB. (Malatya), Yunus NâdiB. (Menteşe), Ata B., Galib B., Ebubekir Hâzım B. (Niğde),

(Reddedenler)

Arif B. (Eskişehir), Raif Ef. (Erzurum), Şeyh Saffet Ef. (Urfa), Mustafa Fehmi Ef. (Bursa), Şefik B. (Bayezid), Nazmi B. (Hakkâri), Mahmud B. (Siverek), Haydar Âdil B. (Karesi), Ömer Ef. (Kars), Yahya Galib B. (Kırşehir), Celâl Nuri B. (Gelibolu), Hasan Fehmi B., Zeki B., Veysel Rıza B. (Gümüşane), Rıza B. (Muş), Hacı Bedir Ağa (Malatya), İbrahim B., Münip B., Hakkı B. (Van)

(Müstenkifler)

Ahmed İffet B. (Ertuğrul)

1340 senesi Seyri Sefain İdaresi Bütçesi

Türkiye Cumhuriyeti
Başvekâlet
Kalemi Mahsus Müdüriyeti
Karar : 146
Aded : 6/183

Ankara
13 . 1 . 1340

B. M. M. Riyaseti Celilesine

Türkiye Seyri Sefain İdaresinin 1340 senesi Bütçesine mütedair olup Müdafaai Milliye Vekâleti Celilesince bittanzim İcra Vekilleri Heyetinin 13 . 1 . 1340 tarihli içtimaında Meclisi Âliye arzı takarrür eden lâyihai kanuniye bu baptaki bütçe ve esbabı mucibe ile leffen takdim kılınmıştır. Muktezasının ifasına müsaadei Riyasethenahilerini istirham eylerim efendim.

Başvekil
İsmet

1340 senesi varidat bütçesi esbabı mucibesi

1340 senei maliyesine aidolarak tanzim kılınan varidat bütçesi idarece senei mezkûrede icra edilecek seferler ve hidemat ve senei sabık varidatının vasatisi nazarı dikkate alınmak suretiyle altı fasıl üzerine tertibedilmiş ve yekûnu umumisi dört milyon dörtyüz seksendokuz bin liraya baliğ olmuştur.

Birinci fasıl

Sevahili baide hasılatı namiyle beş maddeyi muhtevi olup birinci maddede muharrer Trabzon hattına haftada birer seferden senede icra kılınacak elliiki seferin beher seferi onbeş bin liradan ve varidatı muhammininiyesi yüzseksen bin lira ile beş günde bir doğru posta olarak bir senede icra kılınacak yirmialtı seferin beherinden onbin liradan ikiyüz altmışbin lira ki ceman bir milyon kırkbin lira konulmuştur ki mubayaa olunacak birinci sınıf vapurlar ve mevcut birinci sınıf gemilerle icra kılınması mutasavver olan hattı mezkûr seferlerinin bu miktar varidat temin edeceğine cereyanı muamele itibariyle kanaat hâsıl edilmiştir.

İkinci madde : Bartın hattına haftada birer seferden icra kılınacak elliiki seferin beher seferi ikibin beşyüz liradan bir senede yüzotuzbin lira ve Ereğli havzasından kömür nakline tahsis kılınacak sefainden yirmi seferde ikişeryüz liradan dötbin lira ki ceman yüzotuz dörtbin lira varidat temini emsaline kıyasen memul bulunmuş olmakla bu miktar vaz'olunmuştur.

Üçüncü madde : İzmir - Mersin hattı : İşbu hat, biri Dersaadet - İzmir - Mersin, ikincisi Dersaadet - İzmir ekspres, üçüncüsü Edremit - Ayvalık - İzmir, dördüncüsü İzmir - Antalya beyninde posta yapmak üzere dört kısımdan mürekkebolarak Dersaadet - İzmir - Mersin hattı haftada birer seferden bir senede icra kılınacak elliiki seferin beherinden altıbin liradan üçyüz onikibin lira ve Dersaadet - İzmir ekspres seferleri keza haftada birer seferden bir senede icra kılınacak elliiki seferin beherinden dörtbin liradan ikiyüz sekizbin lira ve Edremit - Ayvalık - İzmir beyninde keza haftada bir seferden bir senede icra kılınacak ekli iki seferin beherinden üçbin liradan yüzelli altıbin ve İzmir - Antalya beyninde keza haftada bir seferden bir senede icra kılınacak elliiki seferin beherinden ikibin beşyüz liradan yüzotuzbin lira ki dört kısımdan ibaret olan İzmir - Mersin hattından bir senede sekizyüz altıbin lira varidat tahmin ve terkim kılınmıştır.

Mubayaası mutasavver gemiler ile hattı mezkûrun mâruz seferlerinin muntazaman icrası ve varidatı muhamminenin istihsal edilebileceği memul bulunmuştur.

Dördüncü madde : Yunanistan'la mübadelei ahali muamelâtının bir kısmı mühimmi bin üçyüz kırk senesi zarfında vâkı olacağına göre işbu maddede mevzu yüz elli bin lira muhacirin nakliyatı ücuratının istihsali de memuldür.

Beşinci madde : Hudut ve esfarı muntazama haricinde zuhurat olarak icra kılınacak seferler ile buğday ve kömür ve saire nakliyatından keza yüz bin liranın temin edileceği memul bulunmuş olmakla işbu maddeye bu miktar vaz ve terkim kılınmıştır.

İkinci fasıl

Marmara havzasını teşkil eden ikinci fasıl beş maddeden ibaret olup birinci maddedeki Mudanya hattına vasati olarak haftada dört seferden bir senede icra kılınacak iki yüz sekiz seferin beherinden bin liradan iki yüz sekiz bin ve Bandırma hattına haftada iki seferden bir senelik yüz dört seferin beherinden bin beş yüz liradan yüz elli altı bin ve Karabiga hattına yeni vapurlar nazarı dikkate alınmak ve hattı mezkûr ihtiyacı tamamen temin ve bütün iskelelere uğratılmak üzere haftada iki seferden bir senede icra kılınacak yüz dört seferin beherinden iki bin liradan iki yüz sekiz bin ve İzmit hattına haftada üç seferden bir senelik yüz elli altı seferin beherinden altı yüz liradan doksan üç bin altı yüz lira ve Silivri - Ereğli hattına haftada iki seferden bir senelik yüz dört seferin beherinden üç yüz iradan otuz iki bin dört lira varidat temini senei haliye varidatına nazaran tahmin edildiği cihetle bu miktar konulmuştur.

Üçüncü fasıl

Sevahili mütecaviride senei âtiyede yeniden küşadı memul bulunan Ayastafonus hattından muhammin seksen bin lira ve Yalova'ya icra kılınacak kaplıca mevsim seferlerinden istihsal olunacak on bin lira varidatı muhammine ilâve edilmek suretiyle bir milyon kırk bin lira varidat tahmin edilmiştir ki, varidatı mâruzanın da istihsali kaviyen memul bulunmuştur.

Dördüncü fasıl

Nakliyat ve sevkiyatı askeriye hâsılatı : Bütün sevahil aralarında icra kılınacak askerî nakliyat ücuratının miktarı muhammininden ibrettir.

Beşinci fasıl

Kılavuzluk, romörkörcülük hâsılatı : İdare uhdesinde bulunan cer ve kılavuzluk işlerinden elyevm şehrî vasati on bin lira hâsılat vukubulmakta ve bunun muvakkat ihtilâf mucibince sülüsani kılâvuzlara ita ve sülüsü idareye iradedilmektedir. Bu tarzı muamele işgal dolayısiyle mütehassıl zaruretten ileri geldiği ve işbu mahzur 1 Kânunusani 1340 tan itibaren mülga olup senei âtiyede garimevcut bulunduğu cihetle usulü müttehizeye tevfikan varidatı umumiyenin doğrudan doğruya tamamen irat ve kılavuzların aidat ve masraflarının dahi masraf bütçesinden tediye ve tesviyesi ve kılavuz ve cer muamelâtının limanda mecburi ve boğazları da ihtiyari olduğu esası nazarı dikkate alınarak bu miktar vazı ve terkim kılınmıştır. Muamelâtın inkişafı ve halihazırı itibariyle bu miktarın temini memul bulunmuştur.

Altıncı fasıl

Hâsılatı Muhtelife : Üç maddeye hasredilmiş ve birinci maddeyi teşkil eden kahve ocakları hasılatı icrası mutasavver seferlere göre bittecrübe kabili temin olduğu ve ikinci maddede muharrer emakin icar bedelâtı dahi kısmen mukavelâtı hâzıraya ve kısmen âtiyen vâkı olacak ihalelerle temin kılınacak icarat nazarı dikkate alınarak vaz ve terkim kılınmıştır. Varidatı müteferrika maddesine vaz ve terkim kılınan seksen bin lira sinini sabıkada olduğu gibi hamule senedat bedeli, havalâtın ücuratı tahliyesi, yolcu ve eşya ücuratı nakliyesine zamimeten istîfa edilmekte olan iskele ve palamar hasılatı aidoldukları hutut varidatı meyanında tahakkuk ettirilmek teshili muameleyi mucip ve bunların ayrıca iraesinde ise bir faydayı ameliyeyi bugüne kadar temin etmemiş ve hususiyle icabında bunlar hakkında malûmatı ihsaiye istihsaline acantalar hesabatı müsaidolmasına mebni tevhidedilmiştir. Bunlardan maada satılacak hurda eşya ve saire esmanı ve fabrikada harice yapılan tamirat bedelleri ve senesi geçmiş is-

tirdat ve tazminat ve memurin cezaları velhasıl bu kabîl müteferrik ve zuhurata tabi varidat olarak işbu maddeye vaz ve terkim kılınan miktarın husulü emsaline göre memul bulunmuştur.

Müdürü Umumi Muhasebe Müdürü
Sadullah

1340 senesi masraf bütçesi esbabı mucibe lâyihasıdır

Malûmuâlileri bulunduğu üzere idare her ne kadar mülhak bütçe ile idare olunur bir müessesei resmiye ise de muamelâtı itibariyle ticari bir mahiyeti de haiz bulunmasına mebni bin üçyüzkırk senesi bütçesinin hini tanziminde ihtiyacatı hakikiye derpiş edilmekle beraber matlubolan sürat ve sühuletin istihsali dahi teemmül edilerek bütçenin fusul ve mevaddı mümkün olduğu kadar tevhit ve taksir edilerek maaşat faslı beş madde üzerine tertibolunmuş, ihtiyacatı hâzıra ve derecei iktidar ve kıdemlerine göre bâzı memurine birer miktar zammiyat icra kılınmıştır .

Birinci madde : Müdürü umumi ve muavininden ibarettir. Her ne kadar geçen sene müdürü umumi muavinliği kaldırılmış ise de esasen öteden beri idarede muavinlik mevcudolup mütareke esnasında idare muamelâtının pek çok azalması dolayısiyle bizzarure yapılan tenkihat meyanında kaldırılmıştır. Halbuki müdürü umumi tahammül eylediği vazaifi muhtelife ve teftişiyeyi daha serbest icra edebilmesi ve gaybubetinde ona vekâlet etmesi zımnında bir müdürü umumi muavinliğine lüzumu katî görülmüş ve ilâve edilmiştir.

İkinci madde : İdarei merkeziye, fabrikalar, ambarlar memurin ve müstahdemini maaşatından ibarettir. İdarece istihdamları zarureti katiye halinde olup her nasılsa akdemce bütçeden tayyedilmiş ve binüçyüz otuzdokuz senesinde olbaptaki karara tevfikan masraf tertibinden ücretle istihdam kılınmış olan müfettişler ile güverte enspektörlüğüne merbut bulunan kontroller heyeti teftişiye namı altında birleştirilmiştir. Mütekaidîn ve eytam ve eramil maaşatı ile idarenin bilûmum memurin ve müstahdemini maaşatına bakmak üzere muhasebede üç, güvertede bir, evrakta sicil memuru namiyle bir ki cem'an beş memurun muhtelif şubelerde aynı vazife ifa etmeleri matlubolan gayeyi temine gayrikâfi görüldüğünden muamelâtı zatiye şubesi namı altında bir şubede birleştirilmiştir.

Muhasebe, ifa eylediği hidematı itibariyle sabıkı misillû mevzu ise de tabeylediği biletlerin gişelere sureti muntazamada ve seriada tevziini temin zımnında matbaaya bir tevzi memuru ilâve ve şiddeti lüzum hâsıl olan hesabatı atikanın rüyeti için mevcut mümeyyiz unvanı hesabatı atika memurluğuna tahvil kılınmış ve vapurların her seferindeki kâr ve zararlarını fennî bir surette ihzar etmek üzere istatistik memuruna kâr ve zarar mukayyidi namiyle bir memur terfik edilmiştir.

Güverte enspegtörlüğü teşkilâtiyle büsbütün başka bir mahiyette bulunan işletme muamelâtı dahi bihakkin ifa edilemiyeceği derkâr bulunmuş ve işletme ve güverte hususatı ayrı ayrı işler olduğu cihetle bu namlarda iki müdüriyet teşkili muktazi görülmüş ise de bin üçyüzkırk senesinde hâsıl olacak tecrübeye göre bu cihet âtiyen teemmül edilmek üzere şimdilik işletme ve güverte müdüriyeti teşkili ile biri işletme ve diğeri güverte işlerine bakmak üzere iki muavin terfiki münasip görülerek bütçeye ona göre tahsisat vaz'olunmuş ve transit eşyası muamelâtına bakmak üzere bir transit memuru da ilâve kılınmıştır.

Makina enspektörlüğü makina müdüriyetine bittahvil bir ecnebi fen müşaviri ile ayrıca ücretle bir mimar kadrosuna ilâve kılınmıştır.

Fabrika ehemmiyetiyle mütenasip ve fenne âşina bir müdüre tevdi kılınmak ve elyevm perakende ve müteferrik bir halde bulunan imalâthaneleri bir yere cemederek ona göre inşaat ve tamiratı icra eylemek menafii idareye daha muvafık görülerek ona göre kadrosu tanzim edilmiş ve amele matlubatını idareden alarak perakende yerlerde bulunan ameleye tevziatını icra etmek üzere mükeffel bir mutemet ilâve kılınmış ve idarenin yeniden teessüsü tasavvurunda olduğu merkez telsiz telgraf istasyonu memurları da nazarı dikkate alınarak elektrik memurları kadrosu ihtiyaca göre tanzim kılınmıştır.

Tababet : Birinci sınıf sefainde bulunması mecburi olan ve senei haliyede masraf tertibinden ücretle müstahdem bulunan etibba ile fabrika tabibi ve ikinci sınıf sefainde istihdam kılınacak sıhhiye memurları ve tathiratı fenniye memurları sertababet kadrosuna ithal edilmiş ve idarenin bilûmum memurin ve müstahdemini ile amelesinin ve onların ailesinin idare tabipleri vasıtasiyle tedavi ettirilmeleri ve mualecatın dahi idareden meccanen verilmesi muvafıkı merhamet ve nasafet görülerek masraf tertibine mualecat esmanı ilâve edildiği gibi sertababet kadrosuna da bir eczacı vaz'edilmiştir.

Hukuk müşavirliği : Müşavirlik öteden beri mukavelenameye rapten ücretle istihdam kılınmakta olduğu cihetle elyevm ücretle müstahdem dâvavekiline işlerin kesret ve ehemmiyetine mebni bir aded daha ilâvesiyle kadroya iki dâvavekili ithal edilmiş ve evrak şubesindeki hukuk müşavirliği kâtibi buraya naklen aynen ipka kılınmıştır. Evrak şubesi kalemi mahsus vazifesini ifa etmekle beraber meclisi idarenin mukarreratını zabıt ve tahrire memur bulunduğundan kadrosu ona göre tertibedilmiş ve levazım şubesindeki mahzeni evrak memuru buraya naklolunmuştur.

Levazım müdüriyeti : İfa eylediği vazaifin kesret ve tenevvüü ve kömür ve levazımı saire gibi mühim hususatı da rüyet eylemesi hasebiyle ona göre kadro tertip ve tanzim kılınmıştır.

Kılavuz ve romörkör müdüriyeti : Teşkilâtı sabıkası ihtiyacatı hazıraya göre tadil edilerek kadrosu tertibedilmiş ve İzmir'deki kılavuzların hesabat ve muamelâtına bakmak üzere mükeffel bir mutemet ilâve olunmuştur.

Müstahdemini müteferrika : İdarei merkeziye ambarlar ve kılavuz şuabatı ve ihtiyacatı sair nazarı dikkate alınarak tertibedilmiştir.

Üçüncü madde : Sevahili mütecavire memurin ve müstahdemini kadroları sabıkı misillû tertibolunmuş ve şimdiye kadar ayrı bulunan köprü, Kadıköy ve Haydarpaşa iskeleleri memurini birleştirilerek tasarruf icra edilmiş ve bâzı memurların ifa eyledikleri vazaifin kesret ve ehemmiyetine göre bâzı maaşata ufak miktarda zammiyat icra kılınmıştır.

Bin üçyüz kırk senesinde Makriköy, Ayastafenos iskelelerine vapur işletebilmek ihtimali nazarı dikkate alınarak kadroya icabeden memurlar ithal edilmiştir. İdare Tekaüt Nizamnamesi mucibince maaşat ve ücurattan kat'edilmekte bulunan aidatı tekaüdiyenin tesviye kılınacak mütekaidin ve eytam ve eramil maaşatına âdemi kifayesi halinde bütçeden verilmek üzere icabeden tahsisat dördüncü madde olarak emsali misillû terkim edilmiş ve idareye mensup bâzı üsera elyevm mahallî esaretinden avdet edememiş ve bunların mecmu maaşatı şehriyeleri âzami maazam yüz otuz lira bulunmuş olmasına nazaran üsera ve aileleri maaşatı ilâve kılınmıştır.

Beşinci madde : Bilûmum sefaini ve merakibi bahriye ve memurin ve müstahdemini maaşatı, sevahili mütecavire vapurları, römorkörler, istimbotlar, motorlar, mavnalar ve su dubaları memurin ve müstahdemininin maaşatı ifa eyledikleri hidemat ile mütenasibolmadığından bu cihet nazarı dikkate alınarak kadroları ihtiyacata göre tertibedilmiş ve mubayaa edilmiş ve edilecek römorkörler ve mavnalar ve dubalar memurin mürettebatı kadroya ithal kılınmıştır.

Sevahili baide ve karibe birinci ve ikinci ve üçüncü sınıf sefain zâbitan ve müstahdemininin maaşatı hâzıraları deruhde eyledikleri vazaife ve sair kumpanyalardaki emsali sefain maaşatına nazaran pek dûn bir raddede bulunmasından naşi ehliyet ve kifayeti haiz memurin tedarikinde idare müşkülât görmekte olduğundan bâzı kumpanyalar fazla maaşla idare memurinini celbetmeleri ihtimali kavisine binaen maaşata makadiri mütenasibede zam icrasını menafii idare icabatından telâkki etmiş ve kadrolarını ona ve ihtiyaca göre tertibeylemiştir. İdare kadrosuna ithal edilen Cumhuriyet vapuriyle mubayaa edilecek ikinci birinci sınıf sefain kadroya ithal kılınmıştır. İhtiyat kaptan çarkçılarla kâtipler ihtiyacata göre ipka edilmiş ve indelhace istihdam kılınmak üzere iki seyir zâbiti ilâve kılınmıştır.

İkinci fasıl
Masarifat

Masraf faslına dâhil olan bâzı mevaddaki senei sabıkaya nazaran olan tezayüt hututu cedide ihdası ve yeniden bâzı vapurların mubayaasından münbais bulunmuştur.

Birinci madde : Acantalar, simsar, kılâvuzluk, römorkörcülük ücuratı aidat ve masarifatı:

Acantaların bir nisbeti muayyene dâhilinde almakta oldukları aidat ile İstanbul acantasının ücuratı şehriyeleri ve simsariyeler ve ahiren idarece tamamiyle vaz'iyed edilmiş olan kılâvuzluk ve römorkörcülük hususatından dolayı verilecek bilcümle ücurat ve masarifat ve kılavuzluk hasılatı şehriyesi ondört bin lirayı tecavüz edince ücretlerine ilâveten kılâvuzlara fazlası üzerinden verilecek yüzde yirmi nisbetinde aidat bu maddeden verilecektir.

İkinci madde : Merakibi bahriyeye ait bilcümle rüsum bu maddeden verilecektir. Fener tahlisiye rümusu maddesi ile birleştirilecektir.

Üçüncü madde : Eşya ve levazım esmanı masarifi, bu madde eşyayı ticariye tahmil ve tahliye masarifi ve çamaşır tathiriyesi maddeleriyle birleştirilmiş ve bilcümle malzemei müstehlike, tamiriye, teçhiziye, tathiriye, demirbaş eşya, alât ve edevat ve makinaların bu maddeden tedariki muktazi bulunmuştur.

Dördüncü madde : Kömür, su, tenvir ve teshin esman ve masarifi, bu madde tenvir ve teshin ve kömür aktarma ve tahliye masrafı maddeleriyle birleştirilmiş ve ihtiyacatı hakikiyeye göre tahsisat vaz'edilmiş ve şimdiye kadar eşya ve levazım tertibinden verilmekte olan su masrafı bu tertibe ithal kılınmıştır.

Beşinci madde : Evrakı matbua, kırtasiye, telefon, ilânat, reklâm, kablo ve posta masarifi; bu madde dahi evrakı matbua ve kırtasiye ve telefon masarifi ve ilânat ücreti posta ve kablo ücreti maddeleriyle birleştirilmiş ve tezyidi rağbet ve menafi zımmında reklâm masarifi dahi bu tertibe ithal kılınmıştır.

Altıncı madde : Bedeli icar, kılavuzluk şuabatı idarehaneleriyle kızak mahalli ve saire bedelâtı icariyesi mukabilinde vaz'olunmuştur.

Yedinci madde : Vapurlar tamiratı ve amele ücüratı, bu iki maddenin tevhidi menafii idareyi mücibolacağı mülâhazasına müstenittir. Çünkü vapurlarının muhtacolduğu tamiratı idare için menfaat gördüğü takdirde vapurlar tamiratı tertibinden harice icra ettireceği gibi ledelicap kendi amelesiyle idare fabrikasında ifa ettireceğinden aynı işe aidolmak itibariyle tevhidi münasip görülmüştür.

Sekizinci madde : Meclisi idare ücüratı içtimaiyesi, meclisi idare reis ve âzalarına olbaptaki emre tevfikan bu tertipten ücret verilmektedir.

Dokuzuncu madde : Mahakim ve deavi ücürat ve masarifi, masarifi muhakeme ile indelicap istihdam kılınacak hukuk müşaviri ve dâvavekillerin ücüratı ve idare lehine intaceyledikleri dâvadan dolayı yüzde bir nisbeti muyyene dâhilinde verilecek aidat bu tertibe aittir.

Onuncu madde : Masarifi müteferrika ve mütenevvia, idare kendi hususatında istimal etmeyip de âhara icar eylediği emlâk ve mübaninin bermucibi kanun verilecek emlâk vergisi ve mukataatı vakfiye ve indelcap saati mesai haricinde çalıştırılanlara ve ledehalce kadro dâhilindeki bir hizmet için dahi olsa istihdam edilecek mütekaidin veya mütehassısa verilecek yevmiye veya ücüratı maktua bu tertiptem verilecektir.

Onbirinci madde : Harcırah ve yevmiye; vazaifi teftişiyenin bilhakkin ifası ve emsali nazarı dikkate alınarak bu tahsisat konulmuştur.

Onikinci madde : Mükâfatı nakdiye ve vefat eden müstahdemin aileleriyle müstahakkı tekaüt olmayıp da hizmeti idareden çıkarılacaklar ikramiyesi, bu iki madde tevhidedilmiş ve bir sene zarfında bir şahsa âzami olarak verilecek ikramiyenin iki yüz liraya kadar miktarı müdürü umuminin ve ondan yukarısı da meclisi idarenin takdir ve tensibine meşrut bulunmuş ve bu hususun kabulü gerek kömür tasarrufatında ve gerek idarenin vikayei menafiinde faideli bir tedbir olarak teemmül ve ona göre tahsisat vaz'edilmiştir.

Onüçüncü madde : Eşyayı ticariye ve posta zayiatı tazminatı, bu maddeden verilmekte ve müsebbipleri olduğu takdirde onlara tazmin ettirilmektedir.

Ondördüncü madde : Masarifi gayrimelhuza, hudanegerde vapurlarımızın bir kazaya düçar olduğu takdirde masarif tahlisiyesi veya müsademe dolayısiyle idarenin vermeye mecbur bulunduğu tazminat ve bütçede tertibi mahsusu bulunmıyan sair masarifat bu tertipten verilmektedir.

Onbeşinci madde : Sinini sabıkadan müdevver düyun, idare bütçesinin devrei mütemmimesi olmadığı cihetle Şubat gayesine kadar tesellüm edilen eşya esmanı ve senini sabıkada tahakkuk edip de keza Şubat gayesine kadar tesviye ve intacedilemiyen kâffei sarfiyat seneleri bütçesinde bakıyei tahsisat aranılmıyarak bu tertipten tesviye kılınagelmektedir.

Onaltıncı madde : Memurin ve müstahdemin ve amele ile aileleri mualecatı esman ve masarifatı, izahatı tababet kadrosunda arz edilmiştir.

Onyedinci madde : Sigorta, vapurlar ve ambarların ve emlâk ve mebaninin sigorta ettirilmesi zımmında bu miktar tahsisat konulmuştur.

Onsekizinci madde : Tenakusu kıymet tahsisatı, sermayenin miktarı hakikisini tebeyyün ettirmek üzere lieclülmuvazene işbu tahsisat vaz'olunmuştur.

Ondokuzuncu madde : Bâzı bahrî kumpanyalarla rekabet masrafı, menafii idareyi temin zımmında vaz'edilmiştir.

Üçüncü fasıl

İskeleler, mebani, fabrika inşaat ve tamirat masarifi

Şimdilik Makriköy ve Ayastafanos iskeleleri ve sair muhtacı tamir iskelelerin ve mebaninin tamirat ve ledelhace inşaatı ve bin üçyüz kırk senesinde fabrikada ve merkez telsizinin tesisi için icrası ehem ve elzem bulunan inşaat ve tamirat karşılığı olarak bu miktar tahsisat vaz'olunmuştur.

Dördüncü fasıl

Tahsisatı fevkalâde

İdarenin Tahsisatı Fevkalâde Kanunu mucibince memurin ve müstahdemini maaşatı ile ücuratı maktualı müstahdeminin ücuratı şehriyeleri nisbetindeki tahsisatı fevkalâde bu tertipten verilmekte ve İstanbul acantalığı memurini ile kılavuzların ücuratı mukabilindeki tahsisatı fevkalâde dahi bu tertibe dâhil bulunmaktadır.

Beşinci fasıl

Merakip ve sefaini bahriye mubayaat ve isticar esman ve masarifi idarenin âtiyen inkişafını bir kat daha temin için hututu cedide küşadı zımmında merakip ve sefaini bahriye mubayaa ve isticarı mukabilinde fazlai varidattan bu miktar bittefrik vaz'edilmiştir.

Altıncı fasıl

Müdürü umumi ve meclisi idare reisi ve âzalariyle memurin ve müstahdemini idareye yüzde bir nisbeti muayyene dâhilinde verilecek hissei temettü için bu fasıl kuruşsuz olarak tahrir edilmiş ve tahakkuk edecek miktarın aynen tahsisat olarak vaz'iyle sarfı icabeylemekte bulunmuştur.

Müdürü Umumi Muhasebe Müdürü
Sadullah

Seyri Sefain İdaresi esbabı mucibe lâyihası

1340 senei maliyesine ait tanzim kılınan varidat bütçesi senei mezkûrede icra edilebilecek seferler ve hidemat ve sabık senenin varidatının vasatisi nazarı dikkate alınmak üzere altı fasıl üzerine tertibedilmiş ve yekûnu umumisi 4 839 000 liraya bâliğ olmuştur. Tafsilât berveçhi âtidir:

Birinci fasıl : Savahili baide hasılatı namiyle beş maddeyi havidir.

Birinci madde: Trabzon hattı varidatıdır ki, haftada bir seferden senede icra kılınacak elli iki seferin beher seferi 15 000 liradan 780 000 ve onbeş günde bir doğru posta olarak icra kılınacak yirmialtı seferin beherinden 10 000 liradan 260 000 lira ki, cem'an 1 040 000 lira olmak üzere sabıkı nazarı dikkate alınarak konulmuştur. Mubayaası derdest birinci sınıf vapurlar ve elyevm mevcut bu sınıftaki vapurlarla icrası mutasavvar olan bu seferlerin arz olunan miktarda varidat temin edeceğine icra edilegelmekte olan seferlerin getirdiği varidat itibariyle kanaat hâsıl olmuştur.

İkinci madde: Bartın hattı varidatıdır. Kezalik haftada bir icra kılınacak elli iki seferin beher seferi 2 500 liradan bir senede 130 000 ve Ereğli havzasında kömür nakline tahsis kılınacak sefainden yirmi seferde ikişer yüz liradan 4 000 lira ki, ceman 134 000 lira varidat temin edileceği emsaline kıyasen memulü kavi bulunmuştur.

Üçüncü madde: İzmir - Mersin seferidir. İşbu hat biri Dersaadet - İzmir - Mersin, ikincisi Dersaadet - İzmir ekispres, üçüncüsü Edremit - Ayvalık - İzmir, dördüncüsü İzmir - Antalya olmak üzere dört kısımdan mürekkebolarak bunlardan İzmir - Mersin hattı haftada bir seferden beheri 6 000 liradan 312 000 lira ve ikincisi keza haftada bir ve beherinden 4 000 liradan 208 000 ve kezalik üçüncüsü beheri 3 000 liradan elli iki seferi 156 000 ve dördüncüsü beheri 2 500 liradan elli iki sefer için 130 000 lira ki ceman işbu seferlerin 806 000 lira varidat getireceği kezalik emsaline kıyasen tahmin edilmiştir.

Dördüncü madde: Mübadeleli ahali muamelâtının bir kısmı 1340 senesinde vâki olacağına göre bilhesap bunun için de 150 000 lira nakliyat ücuratı istihsali memuldür.

Beşinci madde : Hutut ve isfarı muntazama haricinde zuhurat olarak icra edilecek seferlerle buğday ve kömür ve saire nakliyatına mahsus olup bundan 100 000 liranın temin edileceği memul bulunmuştur.

İkinci fasıl : Bu fasıl Marmara havzası hasılatına şâmil olmak üzere beş maddeden ibarettir. Mudanya hattına vasati olarak haftada dört seferden bir senede icra kılınacak ikiyüzsekiz seferin beherinden 1 000 liradan 208 000 ve Bandırma hattına haftada iki seferden beherinden bin beşyüz liradan 156 000 ve Karabiga hattının yeni vapurlar nazarı dikkate alınmak ve bütün iskelelere uğratılmak üzere icra kılınacak haftada iki seferden beheri 2 000 liradan 208 000 ve İzmit hattının haftada üç seferden bir senelik yüzellialtı seferin beheri altıyüzliradan 93 600 lira ve Silivri Ereğli hattının haftada iki seferden beheri üçyüz liradan 32 400 lira ki, cem'an 698 000 lira varidat temini senei haliye varidatına nazaran tahmin edilmiştir.

Üçüncü fasıl : Savahili mütecavere hasılatı olup altı maddeyi camidir. Bu fasıldaki varidat esbakındeki varidata göre tahmin edilmiştir.

Dördüncü fasıl : Bütün savahil aralarında icra kılınacak askerî nakliyat ücuratının miktarı muhammininden ibarettir.

Beşinci fasıl : Römorkörcülük, kılâvuzculuk hasılatıdır. İdare uhdesinde bulunan cer ve kılâvuzluk işlerinde elyevm şehrî ve vasati olarak 10 000 lira hasılât vukubulmakta ve bunun muvakkat itilâf mucibince sülüsanı kılavuzlara ita ve sülüsü irat kaydedilmektedir. Bu muamele işgal dolayısiyle mütehassıl zarurettен ileri geldiği fakat 1 Kânunusani 1340 dan itibaren bittabi mülga olup usulü müttehizeye tevfikan varidatı umumiyenin doğruca ve tamamen irat ve kılavuzların aidat ve masraflarının dahi masraf bütçesinden tediye ve tesviyesi ve kılavuz ve cer muamelâtının limanda mecburi ve boğazlarda ihtiyarî olduğu esasları nazarı dikkate alınarak 250 000 lira olmak üzere konulmuştur.

Bu tahminde esas olarak muamelâtın inkişafı ve halihazır varidatı nazarı dikkate alınmıştır.

Altıncı fasıl : Üç maddeye munhasır olup birincisi kahve ocakları hasılatıdır ki, icrası mutasavver seferlere göre bittecrübe kabili temin olduğu ve ikinci madde icar bedelâtı olup kısmen bu baptaki mukavelelere ve kısmen âtide icra edilecek ihalelerle temin kılınacak icarat nazarı dikkate alınmak suretiyle konulmuştur. Varidatı müteferrika maddesindeki 80 000 lira senini sabıka misillû hamule senedat bedeli, havalâtın ücuratı tahsiliyesi, yolcu eşya ücuratı nakliyesine zaimeten ayrılmakta olan iskele ve palamar hasılatı gibi hususattan ibarettir.

Bunlardan başka satılacak hurda eşya ve saire esmanı ve fabrikada harice yapılan tamirat bedelleri ve senesi geçmiş istirdadat ve tazminat, memurin cezaları gibi zuhurata tâbi varidat dahi işbu madde dâhilindedir.

Masarif faslı

Seyrisefain idaresi mülhak bütçe ile idare olunur, bir müessesei resmiyedir. Muamelâtı itibariyle ticari bir mahiyeti haiz bulunduğundan 1340 senesi bütçesinin tanziminde ihtiyacatı hakiki-

ye nazarı dikkate alınmakla beraber matlubolan sürat ve sühuletin istihsali ile temin edilerek fusul ve mevad mümkün olduğu kadar tevhit ve maaşat faslı beş madde üzerine tertip ve kadrosunda görüleceği veçhile ihtiyacatı hâzıraya derecei iktidar ve kıdemlerine göre bâzı memurine birer miktar zammiyat icra kılınmıştır.

Birinci madde : Müdürü umumi ve muavini maaşından ibaret olup geçen sene Müdürü Umumi ve muavinliği lâğvedilmiş ise de bu lâğv ancak mütareke esnasında idare muamelâtının pek çok azalması dolayısiyle bizzarure yapılan bir tenkihtir. Halbuki bu sene, bir taraftan yeni vapurlar mubayaa edilmekte ve bir taraftan da müteaddit seferler icrasiyle muamelât tezayüdeylemekte ve bilhassa müdürü umuminin hatlar üzerinde vazaifi muhtelife ve teftişiyeyi daha serbest icra edebilmesi ve gaybubetinde ona vekâlet etmesi zımmında muaviliğe lüzumu katî görülmüş ve altmış lira maaş kabul ve ilâve edilmiştir. Müdürü Umumi maaşı sabıkı gibidir.

İkinci madde : İdarei merkeziye, fabrikalar, ambarlar memurin ve müstahdeminin maaşatından ibarettir. Müfredatı merbut kadroda gösterildiği veçhile istihdamları zarureti katiye halinde iken akdemce bütçeden tay ve 1339 senesinde ise olbaptaki karara tevfikan ücretle istihdam edilen müfettişlerle kontroller heyeti teftişiye namı altında birleştirilmiştir. Kezalik mütekaidin, eytam ve eramil maaşatı ile idarenin bilûmum memurin ve müstahdemini maaşatına bakmak üzere muhtelif devairde bu iş için zaten müstahdem olan beş memurun muhtelif şubelerde aynı vazife ifa etmeleri temini maksada kâfi görülmediğinden bu iş için zaten müstahdem beş memur muamelâtı zatiye Şubesi namı altında bir şubede birleştirilmiştir. Muhasebe, sabıkı misillû ise de tabeylediği biletlerin gişelere sureti muntazama ve seriada tevziini temin için matbaaya yalnız bir tevzi memuru ilâve ve lüzumu derkâr bulunan hesabatı atikanın rüyeti için mevcut mümeyyiz unvanı hesabatı atika unvanına tahvil edilmiş ve her seferdeki kâr ve zararı fennî bir surette ihzar etmek üzere de istatistik memuruna kâr ve zarar memuru namiyle bir memur tefrik edilmiştir.

İşletme ve güverte hususatı ayrı ayrı işler olduğu gibi bunlara güverte ve işletme enspektörlüğü denilmektense bu namlarda iki müdüriyet teşkili elzem görülerek fakat hâsıl olacak tecrübeye göre âtiyen icabı teemmül edilmek üzere şimdilik İşletme ve Güverte Müdüriyeti bitevhit yalnız bu müdüriyete biri işletme, biri güverte işlerine bakmak üzere iki muavin tefrikı ile muavinlere otuzbeşer lira maaş itası tensibedilmiş ve transit eşya muamelâtına bakmak üzere de bir transit memuru ilâve kılınmıştır. Makina enspektörlüğü makina müdüriyetine bittahvil bir ecnebi fen müşaviri ile ayrıca ücretle bir mimar kadroya ilâve kılınmıştır. Fabrika ehemmiyetiyle mütenasip ve fenne âşina bir müdüre tevdi kılınmak ve elyevm perakende ve müteferrik bir halde bulunan imalâthaneleri bir yere cemetmek menafii idareye muvafık görülerek ona göre kadro tanzim edilmiştir ve amele matlubatını idareden alarak perakende yerde bulunan ameleye tevzi için mükeffel bir mutemet ilâve kılınmış ve vapurlara telsiz telgraf vaz'edileceği cihetle merkezin seyrüseferde bulunan vapurlarla daima muhaberesini temini lüzumu derkâr olduğundan merkezde telsiz telgraf istasyonunun memurları da nazarı dikkate alınarak elektrik memurları kadrosu ihtiyaca göre tanzim edilmiştir.

Birinci sınıf sefainde bulunması mecburi olan ve senei haliye masraf tertibinde ücretle müstahdem bulunan etibba ile fabrika tabibi ikinci sınıf sefainde bulunan sıhhiye memurları ve tathiratı fenniye memurları sertababet kadrosuna ithal edilmiş ve idarenin bilûmum memurin ve müstahdemini ile bilhassa amelesinin ve ailelerinin idare tabipleri vasıtasiyle tedavi ettirilmeleri ve mualecatın da idareden meccanen verilmesi muvafık olacağından bütçeye mualecat esmanı ilâve ve sertababet kadrosuna bir eczacı konulmuştur.

Hukuk Müşavirliği : Müşavirlik öteden beri mukaveleye raptan ücretle istihdam kılınmakta olduğundan elyevm ücretle müstahdem dâvavekiline muamelâtın kesret ve ehemmiyetine mebni bir aded daha ilâve edilmiş ve evrak şubesindeki Hukuk Müşavirliği kâtibi buraya nakleden ve aynen kabul kılınmıştır.

Evrak Şubesi : Evrak şubesi hem kalemi mahsus vazifesini ifa etmekte ve hem de meclisi idare mukarreratını zabıt ve tahrir eylemekte bulunduğundan kadrosu ona göre tertibedilmiş ve levazım şubesindeki mahzeni evrak memuru buraya naklolunmuştur.

Levazım Müdüriyeti de vazaifinin kesret ve tenevvüü ve kömür ve levazımı saire gibi hususatı da rüyet eylemesi sebebiyle ona göre kadro tertip ve tanzim kılınmıştır.

Kılavuz ve Romorkör Müdüriyeti : Teşkilâtı sabıkası ihtiyacatı hâzıraya göre tadil edilmiş ve İzmir'deki kılavuzun hesabat ve muamelâtına bakmak üzere mükellef bir mutemet ilâve olunmuştur.

Müstahdemin ve müteferrikin; idarei merkeziye ambarları ve kılavuz şuabatı ve ihtiyacatı sairesi nazarı dikkate alınarak tertibedilmiştir.

Bu faslın üçüncü maddesi savahidi mütecavire memurin ve müstahdemini maaşatı havi olup kadroları sabıkı gibi tertibedilmiş ve fakat şimdiye kadar ayrı bulunan, Köprü, Kadıköy ve Haydarpaşa memurini birleştirilerek tasarruf edilmiş ve bunlardan bâzılarının vazaifinin kesret ve ehemmiyetine göre ufak miktarda maaşlarına zammiyat icra edilmiştir ve 1340 senesinde Makriköy ve Ayastafanos iskelelerine vapur işletebilmek ihtimali de nazarı dikkate alınarak kadroya icabeden memurlar ithal edilmiştir.

Dördüncü madde mütekaidin ve eytam ve eramil maaşatına şâmil olup idarenin Tekaüt Nizamnamesi mucibince maaşat ve ücurattan kat'edilmekte bulunan aidatı tekaüdiyenin ademi kifayesi halinde bütçeden verilmek üzere icabeden meblâğ konulmuştur ve idareye mensup bâzı üsera elyevm avdet edemediğinden ve bunların mecmu maaşatı şehriyeleri maazam 130 lira olduğundan buna göre üsera ve aileleri maaşatı bu maddeye ilâve edilmiştir.

Beşinci madde : Sevahili mütecavire vapurları, romorkörler, istimbotlar, mavnalar ve su dubaları memurin ve müstahdeminin maaşatını havidir. Maaşatı mezkûre ifa edilen hidemat ile münasibolmadığından bu cihet nazarı dikkate alınarak ona göre kadroları tertibedilmiş ve savahili biîde ve karibe vapurları kaptan ve müstahdeminin maaşları da sair kumpanyalardaki emsali sefain maaşatına nazaran pek dûn bir maddede bulunmasından bu cihetin idarenin ehliyet ve kifayeti haiz memur tedarikinde duçarı müşkilât olduğu ve bâzı kumpanyalar ehliyet ve kifayeti haiz elyevm müstahdem memurları fazla maaşla celbetmeleri gibi esbaba binaen işbu maaşata az olmakla beraber şimdilik bir miktar zamaim icrası idarenin menafii icabatından görülerek kadroları ona göre tertibedilmiştir. Gerek mubayaa edilen ve gerek edilecek birinci ve ikinci sınıf safain kadroya konulmuştur. İhtiyat kaptan çarkçılarla kâtipler ihtiyaca göre ipka edilmiş ve lüzumunda istihdam olunmak üzere iki seyir zâbiti ilâve kılınmıştır.

İkinci fasıl : Masarifatı camidir. Bu faslın bâzı mevaddında sabıkına nisbetle görülen tezayüt hututu cedide ihdası ve yeniden bâzı vapurların mubayaasından ileri gelmiştir. Bu faslın birinci maddesi acantalar, simsarlar, kılavuzlar ve saireye aittir. Acantaların bir nisbeti muayyene dâhilinde almakta oldukları aidat ile İstanbul acantasının ücuratı şehriyesi ve simsarlar ve ahiren vaziyed edilen kılavuzluk ve romörkörcülük hususatından dolayı verilecek ücurat ve masarifat ve kılavuzluk hâsılatı şehriyesi on dört bin lirayı tecavüz edince kılavuzlara ücretlerine ilâveten fazla üzerinden meclisi idarece münasip görülecek bir nisbette aidat bu maddeden verilecektir.

İkinci madde : Fener ve tahlisiye rüsumiyle birleştirilerek merakip ve sefaini bahriyeye ait bilcümle rüsumun masrafıdır. Eşya ve levazım esmanı masarifi, bu maddede eşyayı ticariyeye tahmil ve tahliye masarifi ve çamaşır tathiri masarifi, ile birleştirilmiş ve bilcümle müstehlik malzeme, tamiriye, teçhiziye, demirbaş eşya, alât ve edevat ve malzemelerin bu maddeden tedarik edileceği cihetle dört yüz bin olarak kabul edilmiştir. Kömür tenvir ve teshin, aktarma ve tahliye masrafı maddeleri dördüncü madde ile birleştirilmiş ve şimdiye kadar eşya ve levazım tertibinden verilmekte olan su masrafı da bu tertibe ithal kılınmıştır. Keza lik beşinci maddede evrakı matbua, kırtasiye telefon ve ilânat posta ve kablo ücreti maddeleri ile birleştirilmiştir ve tezyidi rağbet menafii zımnında reklâm masarifi dahi bu maddeye ithal kılınmıştır.

Vapurların muhtacolduğu tamiratı ve amele ücuratı maddelerinin tevhidi muvafık görülmüştür. Çünkü, lüzum görülecek tamiratı idare menfaat gördüğü takdirde harice de icra ettireceği gibi ledelicap kendi amelesiyle fabrikasında icra ettireceğinden aynı işe aidolmak itibariyle tevhidi münasip görülmüştür.

Sekizinci madde : Mecalisi idare ücuratı içtima iyesi ücreti huzur olarak bu tertipten verilecektir.

Dokuzuncu madde : Masarifi muhakeme ile indelicap istihdam kılınacak hukuk müşavirleri ve dâvavekilleri ücuratı ve idare aleyhine intaceyledikleri dâvadan dolayı % 1 nisbeti muayyene dahilinde verilecek aidata aittir.

Onuncu madde : İdare kendi hususatında istimal etmeyip de icar eylediği emlâk mebanisinin kanunen verilecek vergisi ve mukataatı vakfiye ve indelicap saati mesai haricinde çalıştırılanlara meclisi idare kararıyle ve kadro dahilindeki bir hizmet için dahi olsa istihdam edilecek mütekaidîn veya mütehassisine verilecek yevmiye ve ücuratı maktua tertibini havidir.

Mükâfatı nakdiye maddesine gelince : Bu maddeden vefat eden müstahdemin aileleriyle müstahakkı maaş olmayıp da verilmesi icabeden ikramiyeye ve bir sene zarfında bir şahsa âzami olarak verilecek yüz liraya kadarının müdürü umuminin ve ondan yukarısı için de meclisi idarenin takdir ve tensibi meşrut bulunan masarif karşılık olarak vaz'edilmiştir.

Ondördüncü madde : Masarifi gayrimelhuza ile bu maddeyi tahlisiye masrafı şekline ifrağ ile şu suretle madde tesbit edilmiştir.

Onbeşinci madde : İdare bütçesinin devrei mütemmimesi olmadığından Şubat gayesine kadar teslim edilen eşya esmanı ve senei sabıkada tahakkuk edip de keza Şubat gayesine kadar tesviye ve intacedilemiyen kâfi sarfiyata şâmildir.

Üçüncü fasıl : Şimdilik Makriköy ve Ayastafanos iskeleleri ve sair tamire muhtaç iskelelerin ve mebanisinin tamirat ve ledelhace inşaatı ve bin üçyüzkırk senesinde gerek fabrikadan ve gerek merkez telsizinin tesisi için inşası ehem ve elzem bulunan inşaat ve tamirat karşılığıdır.

Beşinci fasıl : Merakip ve sefaini bahriye mubayaası ve isticar ve esman ve masarifine aidolup bunun için 1 105 925 lira konulmuştur ki bu meblâğ sırf idarenin fazlai varidatından konulmuştur.

Hulâsa : Varidat 4 839 000 lira ve masraf da 4 839 000 lira olmak üzere tesbit edilmiş ve fazlai varidat tamamen vapur mubayaasına hasr ve tahsis edilmiştir.

Muvazenei Maliye Encümeni namına
Mazbata Muharriri
Denizli Mebusu
Mazhar Müfid

Bin üçyüz kırk senesi Türkiye sefain idaresi Bütçesinin lâyihai kanuniyesidir

Madde 1. — 1 Mart 1340 tarihinden gayei Şubat 1341 tarihine kadar imtidadeden bin üçyüz kırk senesi maliyesi zarfında Türkiye Cumhuriyeti Seyrisefain idaresi tarafından cibayet olunacak varidat merbut (A) cetvelinde muharrer olduğu veçhile dört milyon dörtyüz seksen dokuz bin lira olarak tahmin edilmiştir.

Madde 2. — İdarei mezkûrenin bin üçyüz kırk senei maliyesi masarifatı umumiyesi merbut (B) cetvelinde yazıldığı veçhile dört milyon üçyüz ondokuz bin beşyüz on üç lira yirmi kuruş olarak tahsis edilmiştir.

Madde 3. — Fasıldan fasla nakli Tahsisat Kanunu mahsusla yapılır. Aynı fasıl dâhilindeki mevad beyninde münakalât meclisi idare kararıyle icra edilir.

Madde 4. — Sininî sabıkadan müdevver düyun bütçelerinin fusul ve mevadda aidesinde bakıyei muhassasat olup olmadığı aranılmaksızın ikinci faslın onbeşinci maddesinden ve maddei mezkûre muhassasatının ademi kifayesi halinde tahsisatı müsaidolan maddelerden münakale suretiyle sarf ve tesviye olunacaktır.

Madde 5. — Kılavuzluk hasılatı şehriyesi on dört bin lirayı tecavüz edince ücretlerine ilâveten fazlası üzerinden kılavuzlara yüzde yirmi nisbetinde aidat verilecektir.

Madde 6. — İndelicap saatî mesai haricinde çalıştırılanlara ve kadro dâhilindeki bir hizmet için dahi olsa istihdamına lüzum hâsıl olacak mütekaidin veya müyehassısına yevmiye veya ücret makuta verilebilecektir.

Madde 7. — Bir sene zarfında bir şahsa âzami olarak verilecek ikramiyenin iki yüz liraya kadar miktarının takdir ve itası salâhiyeti Müdürü Umumiye ve ondan yukarısı meclisi idareye aittir.

Madde 8. — Hasılâtı sâfiyenin yüzde otuzu ihtiyat akçesi olarak tefrik ve yüzde beşi meclisi idare heyeti ile müdürü umumiye mütesaviyen ve yüzde yirmisi idarenin bilûmum memurinine maaşları nisbetinde tevzi kılınacak ve mütebaki yüzde kırk beşi de idarenin tevsii muamelesi için sermayeye ilâve olunacaktır. Tahakkuk edecek miktar masraf bütçesine tahsisat olarak zammedilecektir.

Madde 9. — İşbu kanunun icrasına Müdafaai Milliye Vekili memurdur.

13 . 1 . 1340

Başvekil	Şer'iye Vekili	Müdafaai Milliye Vekili	Adliye Vekili
İsmet	Mustafa Fevzi	Kâzım	Seyid
Dahiliye Vekili	Hariciye Vekili	Maliye Vekili	Maarif Vekili
Ferid	İsmet	Mustafa Abdülhalik	İsmail Safa
Nafıa Vekâleti V.	İktisat Vekili	Sıhhiye ve Mua. İç. V.	Erkânı Harbiye Umumiye Vekâleti V.
İsmail Safa	Hasan Hüsnü	Dr. Refik	İsmet

Mübadele, İmar ve İskân Vekili
Mustafa Necati

(Encümence kabul edilen)

1340 senesi Türkiye Cumhuriyeti Seyri Sefain İdaresi bütçesinin lâyihai kanunisidir.

Madde 1. — Seyri Sefain İdaresinin 1340 senesi Varidatı Umumiyesi merbut (A) cetvelinde muharrer olduğu veçhile 4 839 000 lira tahmin edilmiştir.

Madde 2. — İdarei mezkürenin 1340 senei maliyesi masarifatı umumiyesi merbut (B) cetvelinde yazıldığı veçhile 4 839 000 lira olarak tahsis edilmiştir.

Madde 3. — Fasıldan fasıla nakil ve tahsisat kanunu mahsusla yapılır. Aynı fasıl dâhilindeki mevad beynindeki münakalât Meclisi İdare kanalıyla icra edilir.

Madde 4. — Sinini sabıkadan müdevver düyun seneleri bütçelerinin füsul ve mevadı aidesinde bakıyei muhassasat olup olmadığı aranılmaksızın ikinci faslın onbeşinci maddesinden sarf ve tesviye olunacaktır.

Madde 5. — Bir sene zarfında bir şahsa azami olarak yüz lira kadar verilecek ikramiyenin takdir ve itası salâhiyeti müdüri umumiye ve ondan yukarısı Meclisi İdareye aittir.

Madde 6. — İşbu kanunun icrasına Müdafai Milliye Vekili memurdur.

(A) Cetveli

Lira	Fasıl	
2 580 000	1	Sevaili baide hâsılatı
698 000	2	Marmara havzası hâsılâtı
1 040 000	3	Sevaili mütecavire hâsılatı
150 000	4	Nakliyat ve sevkiyatı askeriye hâsılatı
250 000	5	Limanda mecburi ve boğazlarda ihtiyari olan kılavuzluk ve romorkürcülük hasılatı
121 000	6	Hasılatı gayri muhtelife
4 839 000		

(B) Cetveli

Lira	K.	F.	
293 074	40	1	Maaşat
2 460 000		2	Masarifat
150 000		3	İskeleler ve mebani, fabrika inşaat ve tamirat masarifi
830 000		4	Tahsisatı fevkalâde
1 101 925	60	5	Merakip ve sefaini bahriye mubayaat ve istical esman ve masarifi
4 000		6	Telgraf ücuratı
4 839 000			

1340 senesi varidatı muhammenesi

F.	M.	Nev'i varidat	Lira	K.
1		Sevahili baide hasılatı		
	1	Trabzon hattı	1 040 000	
	2	Bartın hattı	134 000	
	3	İzmir - Mersin hattı	806 000	
	4	Muhacirin nakliyatı	500 000	
	5	Zuhurat, kömür, buğday ve saire nakliyatı	100 000	
		Birinci faslın yekûnu	2 580 000	
2		Marmara havzası hasılatı		
	1	Mudanya hattı	208 000	
	2	Bandırma hattı	150 000	
	3	Karabiga hattı	208 000	
	4	İzmit hattı	93 600	
	5	Silivri - Ereğli hattı	32 400	
		İkinci faslın yekûnu	698 000	

F.	M.	Nev'i varidat	Lira	K.
3		Sevahili mütecavire hasılatı		
	1	Adalar hattı	300 000	
	2	Ayastafanos hattı	80 000	
	3	Kadıköy hattı	350 000	
	4	Haydarpaşa hattı	200 000	
	5	Anadolu hattı	100 000	
	6	Yalova hattı	10 000	
		Üçüncü faslın yekûnu	1 040 000	
4		Nakliyat ve sevkiyatı askeriye hasılatı	150 000	
5		Limanda mecburi ve boğazlarda ihtiyari olan kılavuzluk ve romorkörcülük hasılatı	250 000	
6		Hasılatı muhtelife		
	1	Kahve ocakları hasılatı	21 000	
	2	Emlakin bedeli icarı	20 000	
	3	Varidatı müteferrika	80 000	
		Altıncı faslın yekûnu	121 000	
		Yekûnu umumi	4 839 000	

F.	M.	Nev'i muhassasat	1339 senesi bütçesi Lira	K.
		Birinci kısım - Maaşat		
1		İdarei merkeziye maaşatı		
	1	Müdürü umumi	1 200	
	2	Muhasebe şubesi	7 596	
	3	Güverte enspektörlüğü	2 004	
	4	Makina enspektörlüğü	2 940	
	5	Heyeti fenniye	564	
	6	Levazım ve teçhizat şubesi	3 336	
	7	Memurini müteferrika	2 4448	
	8	Hademe ve odacılar	1 596	
		Birinci faslın yekûnu	21 684	
2		Sevahili karibe iskeleleri memurin ve müstahdemin maaşatı	15 744	
	3	Sevahili karibe ve mütecavire vapurları müstahdemini ile merakibi sagire memurin ve mürettebatı maaşatı		
	1	Sevahili karibe ve mütecavire vapurları müstahdemini ile merakibi sagire memurin ve mürettebatı maaşatı	33 122	80

F.	M.	Nev'i muhassasat	1339 senesi bütçesi Lira	K.
	2	Romorkörler, istimbotlar, su dubaları, mavnalar, motorbotlar, filikalar müstahdemini maaşatı	6 787	20
	3	Kılavuz ve romorkör müdüriyeti	2 076	
		Üçüncü faslın yekûnu	41 976	
4		Sevahili baide vapurları memurin ve müstahdemini maaşatı		
	1	Sevahili baide birinci sınıf vapurlar müstahdemini	3 707	
	2	Sevahili baide ikinci sınıf vapurlar müstahdemini	22 645	20
	3	Sevahili baide üçüncü sınıf vapurlar müstahdemini	12 394	80
	4	İhtiyat kaptan ve çarkçılar maaşatı	5 118	
		Dördüncü faslın yekûnu	83 865	
5		Mütekaidin ve eytam ve eramil ile üsera aileleri maaşatı		
	1	Mütekaidin ve eytam ve eramil maaşatı	4 000	
	2	Üsera aileleri maaşatı	3 600	
		Beşinci faslın yekûnu	7 600	
		Birinci kısmın yekûnu	170 869	

Türkiye Cumhuriyeti Seyri Sefain idaresinin 1340 senesi masraf bütçesi

F.	M.	Nevi Muhassesat	1340 senesi için Hükümetçe teklif olunan Lira	1340 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan Lira
1		Maaşat		
	1	Müdürü umumi ve muavini	1 920	1 920
	2	İdarei merkeziye, fabrika, ambarlar memurin ve müstahdemini maaşatı	44 904	44 904
	3	Sevahili mütecavire memurin ve müstahdemini maaşatı	17 976	17 976
	4	Mütekaidin ve eytam ve eramil ve üsera maaşatı	5 000	5 000
	5	Bilûmum merakip ve sefaini bahriye memurin ve müstahdemini maaşatı	223.374,40	223 274,40
		Birinci faslın yekûnu	293 074,40	293 074,40

F.	M.	Seyri Sefain Nevi muhassesat		1339 senesi bütçesi Lira
2		Masarifat		
	1	Acentalar, simsarlar, kılavuzluk, ve romorkörcülük ücürat ve aidat ve mesarifatı	286 000	286 000
	2	Merakip ve sefaini bahriyeye ait rüsumu muhtelife	150 000	150 000
	3	Eşya ve levazım esman ve masarifi	400 000	400 000
	4	Kömür, su, tenvir ve teshin esman ve mesarifi	1 000 000	1 000 000
	5	Evrakı matbua, kırtasiye, telefon, ilânat, reklâm, kablo ve posta masarifi	25 000	25 000
	6	Bedeli icar	12 000	12 000
	7	Vapurlar tamiratı ve amele ücuratı	250 000	250 000
	8	Meclisi idare ücuratı içtimaiyesi	5 000	5 000
	9	Muhakim ve deavi ücurat ve masarifi	5 000	5 000
	10	Masarifi müteferrika ve mütenevvia	22 000	22 000
	11	Harcırah ve yevmiye	10 000	10 000
	12	Mükâfatı nakdiye ve vefat eden müstahdemin aileleri ile müstahakkı tekaüt olmayıp da hizmeti idareden çıkarılacaklar ikramiyesi	40 000	20 000
	13	Eşyayı ticariye ve posta zayiatı tazminatı	10 000	10 000
	14	Tahlisiye ve müsademe masrafı	50 000	50 000
	15	Sininî sabıkadan rüdevver düyun	100 000	100 000
	16	Memurin ve müstahdemin ve amele ile aileleri muallecatı esman ve masarifi	7 000	7 000
	17	Sigorta ücreti ve sigorta sermaye bedeli	100 000	100 000
	18	Tenakusu kıymet tahsisatı	150 000	

İkinci kısım

6		Masarifat	
	1	Acentalar aidat ve mesarifatı	50 000
	2	Şamandıra, karantina, vize, rıhtım ve saire rüsumu	60 000
	3	Fener ve tahlisiye rüsumu	35 000
	4	Eşya ve levazım esmanı	217 000
	5	Bedeli icar	8 000
	6	Evrakı matbua ve kirtasiye	7 000
	7	Vapurlar tamiratı	73 000
	8	Amele ücuratı	170 000
	9	Meclisi idare âzalarının ücreti huzuru	4 000
	10	Kömür esmanı	620 000
	11	Kömür aktarma ve tahliye masrafı	26 000
	12	Mesarifi muhakeme ve daavi ücreti	3 000
	13	Masarifi mütenevvia ve müteferrika	50 000
	14	Harcırah ve yevmiye	4 000

15	Çamaşır tathiriyesi	3 000
16	Kablo ve posta ücreti	500
17	İlânat ücreti	10 000
18	Vefat eden müstahdemin aileleriyle müstahakkı tekaüdolmayıp da hizmeti idareden çıkarılacaklar ikramiyesi	1 500
19	Hidamatı hasenesi görüleceklere verilecek mükâfatı makdiye	8 000
20	Eşyayı ticariye ve posta zayiatı tazminatı	6 000
21	Eşyayı ticariye tahmil ve tahliye masrafı	12 000
22	Tenvir ve teshin masrafı	5 000
23	Telefon masrafı	1 500
24	Masarifi gayrimelhuze	22 000
25	Sininî sabıkadan müdevver düyun	95 000
26	Vapurlar müstahdeminı iaşe masrafı	1 000
27	Sigorta	4 000
28	Tenakusu kıymet tahsisatı	60 850
	Altıncı faslın yekûnu	1 557 350
7	İskeleler ve mebani tamirat mesarifi	40 000
8	İştira edilecek iki romorkör ile iki sandal bedeli ve masarifi	660 000
9	Tahsisatı fevkalâdei şehriye	400 000
	Yekûnu umumi	2 828 219

Seyri Sefain

F.	M.	Nevi muhassesat	1340 senesi için Hükümetçe teklif olunan Lira	1340 senesi için Muvazenei Maliye Encümenince teklif olunan Lira
	19	Bâzı bahrî kumpanyalarla rekabet masrafı	5 000	
	20	Emlâk vergisi ve murataatı vakfiye	8 000	8 000
		İkinci faslın yekûnu	2 635 000	2 460 000
3		İskeleler ve mebaliğ, fabrika inşaat ve tamirat masarifi	150 000	150 000
4		Tahsisatı fevkalâde	830 000	830 000
5		Merakip ve sefaini bahriye mubayaat ve isticar esmar ve masarifi	930 925,60	1 101 965,60
6		Telgrafiye ücuratı		4 000
		Yekûnu umumi	4 839 000	4 839 000

1338 senesi son dört aylığına nazaran mevzu olan 1339 senesi tahsisatı

F.	M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
1		Maaşat		
	1	Müdürü umumi	1	100
		Muhasebe		
	2	Müdür	1	50
		Müdür muavini	1	35
		Varidat mümeyyizi	1	22,50
		Varidat tahakkuk kâtibi	1	12
		Varidat acentalar mukayyidi	1	12
		Varidat acentalar mukayyit refiki	1	8
		Tetkik ve murakabe başkâtibi	1	17,50
		Tetkik kâtibi	1	10
		Birinci sınıf müdekkik	5	40
		Müdekkik	4	34
		Müdekkik	1	5
		Nakliyatı askeriye mazbataları mukayyidi	1	10
		Vapurlar kâr zarar mukayyidi	1	10
		Maaş ve masraf mümeyyizi ulâ	1	22,50
		Masraf mümeyyizi	1	20
		Masarifi tahakkukat kâtibi	1	12
		Merkezi idare ve köprü tetkik kâtibi	1	10
		Vapurlar maaş tetkik kâtibi	1	8
		Defteri kebir mümeyyizi	1	20

1340 senesi teklif olunan

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
1	Maaşat		
1	Müdürü umumi ve muavini (*)	2	160
2	İdarei merkeziye, fabrika, ambarlar memurin ve müstahdemin maaşatı		
	Heyeti teftişiye		
	Ser müfettiş	1	40
	Müfettiş	3	90
	Kontrol	3	45
		7	175
	Muamelâtı zatiye şubesi		
	Müdür	1	40
	Memur	2	40
	»	1	12
	»	1	12
	»	1	10
		6	114
	Muhasebe		
	Müdür	1	50
	Müdür Muavini	1	40
		2	90
	Vâridat kısmı		
	Kısım Âmiri	1	30
	Vâridat kalemi		
	Memur	1	15
	»	1	12
	»	1	10
		3	37
	Tetkik ve murakabe kalemi		
	Ser Memur	1	20
	Memur	1	12
	»	1	12
	»	1	12
		4	56
	Tadat kalemi		
	Ser müdekkik	1	10
	Müdekkik	5	40
	Mülâhazat		
	(*) Müdüri Umumi		10
	Müdüri Umumi Muavini		60
	Defteri Kebir Kâtibi	1	12
	Defteri Kebir Emanet Kâtibi	1	12
	Defteri Kebir Dosya memuru	1	10
	Serveznadar	1	25
	Veznedar	1	18
	Tahsildar	2	20
	Tekaüt Kâtibi	1	15
	Muhasip Evrak Memuru	1	8
	İstatistik Başkâtibi	1	20
	İstatistik Kâtibi	1	10
	Mutemet	1	20
	Tabi ve Tevzi Memuru	1	17,50
	Matbaa Ser Memuru	1	12
	Matbaa Memuru	1	10
	Matmaa Memuru	1	8
	Münhal Tahsisat		67
		42	633
	Güverte Enspaktörlüğü		
	Güverte Enspaktörü	1	50
	Güverte Başkâtibi	1	25
	Güverte Kâtibi	1	12
	Güverte Kâtibi	2	20
	Cer Memuru	1	10
	Müdekkik	4	24
		10	74
	Tabi ve tevzi kalemi		
	Ser Memur	1	20
	Tabi Memuru	2	27
	Tevzi Memuru	1	12
	Damga Memuru	1	10
		5	69

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Masraf ve bütçe kısmı		
	Kısım Âmiri	1	30
	Hesabatı Atika Memuru	1	20
	Masraf ve bütçe masası		
	Memur	1	15
	Refiki	1	12
		2	27
	Mutemet	1	20
	Evrak Memuru	1	10
	İstatistik Masası		
	Memur	1	25
	Kâr ve Zarar Mukayyidi	1	20
		2	45
	Vezne		
	Ser Veznedar	1	20
	Veznedar Kâtip	1	20
	Tahsildar	2	24
		4	74
	Defteri Kebir Kalemi		
	Ser Memur	1	25
	Memur	1	15
	»	1	12
	»	1	10
		4	62
		41	644
	İşletme ve güverte müdüriyeti		
	Müdür	1	50
	Muavin (Biri İşletme diğeri Güverte Muavinidir)	2	70
	Başkâtip	1	25
	Seyri Sefer Kâtibi	1	15
	Kâtip	1	12
	Kontrol Memuru	2	30
	Kontrol Memuru	1	10
		9	157

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Makina Enspektörlüğü		
	Makina Enspektörü	1	50
	Makina Başkâtibi	1	15
	Makina Enspektör Muavini	1	30
	Tersane Fabrikası Memuru	1	35
	Fabrika Başkâtibi	1	12
	Fabrika Tamirat Kâtibi	1	10
	Fabrika Ambar Kâtibi	1	12
	Elektrik Mühendisi	1	30
	Ustabaşı	1	12
	Telefon Memuru	3	24
	Hat Memuru	1	10
	Balat Kızak Kâtibi	1	10
	Münhal Tahsisat		5
		14	255
		23	412
	Heyeti Fenniye		
	Ser Tabib	1	35
	Dezenfektör	1	12
	Kâtip	1	10
	Cer Memuru	1	15
	Transit Memuru	2	20
		10	217
	Makina Müdüriyeti		
	Müdür	1	50
	Muavin	1	35
	Fen Müşaviri (Ecnebi) (Maktu zamsız)	1	600
	Kâtip	1	20
	Kâtip	1	12
	Mimar (Ücretle istihdam kılınacaktır.)	1	0
	Elektrik Mühendisi	1	40
		7	757
	Fabrika		
	Müdür (Fen mütehassısı olması sebebi tercihtir.)	1	60
	Formen	1	40
	Formen Muavini	1	35
	Ambar Memuru	1	15
	Ambar Kâtibi	1	12

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Başkâtip (Muhasebe işleriyle de meşgul olacaktır.)	1	15
	Memur	1	12
	Memur	1	10
	Memur	1	10
	Memur	1	8
	Mutemet (Mükeffel olacaktır.)	1	15
		11	232
	Elektrik memurları		
	Ustabaşı	1	15
	Fabrika ve merkez telefon memurları		
	Telefon Memuru	1	12
	Telefon Memuru	4	40
	Merkez Telsiz, Telgraf ve İşaret Memuru	3	45
	Hat ve Ambar Memuru	1	10
	Köprü Elektrik Memuru	1	12
		11	134
		39	1 340
	Tababet		
	Sertabip	1	40
	Muavin	1	25
		2	47
	Memurin Müteferrika		
	Evrak Müdürü	1	40
	Mümeyyiz	1	20
	Sicil Memuru	1	20
	İngilizce Mütercimi	1	20
	Fransızca Mütercimi	1	20
	Dosya Memuru	1	12
	Mübeyyiz	1	12
	Muakkıp	1	15
	Mübeyyiz	1	10
	Hukuk Müşavirliği Kâtibi	1	15
	Münhal tahsisat		8
		11	204
	Levazım ve Teçhizat Şubesi		
	Levazım Müdürü	1	50
	Levazım Mümeyyizi	1	20
	Mubayaa Masası Memuru	1	15
	Mubayaa Ser Memuru	1	12
	Mubayaa Kâtibi	1	9
	Kömür Masası Memuru	1	15
	Demirbaş Masası Memuru	1	12
	Demirbaş Masası Kâtibi	1	12
	Dosya ve Mahzen Memuru	1	10
	Emvali Gayrimenkule Memuru Levazım ve Ambar Ser Memuru	15	25
	Levazım Kâtibi	1	10
	Levazım Kâtibi	1	10
	Levazım Ambarcısı	1	10
	Kömür Memuru	1	25
	Kömür Memur Muavini	1	15
	Tabip	7	175
	Tabip	2	40
	Fabrika Tabibi	1	20
	Eczacı	1	20
	Sıhhiye Memuru	6	60
	Tathirat Memuru	2	22
		21	402
	Hukuk Müşavirliği		
	Hukuk Müşaviri (120 lira ücreti maktua verilmektedir.)		
	Dâva Vekili	2	80
	Kâtip	1	15
		3	95
	Evrak Şubesi		
	Müdür	1	40
	Başkâtip	1	20
	Mukayyit	1	12
	Dosya Memuru	1	12
	Mübeyyiz	2	24
	Evrak Deavi takip Memuru	1	17
	Tercüman	2	40
	Mahzen Evrak Memuru	1	12
		10	177
		13	272
	Levazım Şubesi		
	Müdür	1	50
	Müdür Muavini	1	30
		2	85

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Levazım ve Mubayaat Masası		
	Memur	1	20
	Memur	1	17
	Memur	1	12
		3	49
	Demirbaş ve Kömür Masası		
	Memur	1	20
	Memur	1	15
	Memur	1	12
		3	47
	Evrak ve Dosya Memuru	1	10
	Levazım Ambarı		
	Memur (Mükeffeldir.)	1	25
	Kömür Masası Kâtibi	1	10
	Ambar Memuru	1	10
	Ambar Kantarcısı		8
		18	278
	Kılavuz ve Romorkör Müdüriyeti		
	Müdür	1	40
	Murakıp Malî ve İdari	1	30
	Hesap Memuru ve Veznedar	1	30
	Kâtip	1	12
	Kontrol	1	12
	İşaret Memuru	1	10
	Tahsildar	2	24
	Hademe	1	6
	Çanakkale Şubesi Kontrol ve İşaret Memuru	1	12
	Karadeniz Boğazı Şubesi Kontrol ve İşaret Memuru	1	12
		11	173
	Hademe ve odacılar		
	Ser Hademe	1	10
	Hademe	1	9
	Hademe	1	7
	Hademe	12	72
	Hademe	2	15
	Gece Bekçisi	2	12
	Gece Bekçisi	1	8
		20	133

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Sevahili Mütecavire Memurîn ve müstahdemini maaşatı		
	Ser Memur	1	20
	Köprü - Adalar İskelesi		
	Ser Memur	1	12
	Muavin	1	15
	Kâtip	1	12
	Ambarcı	2	20
		5	72
	Kömür Ambarı		
	Memur (Mükelleftir, Umuru Bahriyeye de bakacaktır.)	1	25
	Muavin (Mükelleftir, Umuru Bahriyeye de bakacaktır.)	1	20
	Tevzi Memuru	2	24
	Ambarcı	2	20
		6	89
		20	352
	Kılavuz ve Romorkör Müdüriyeti		
	Müdür	1	50
	Muhasebe Memuru (Merkez Muhasebesine merbuttur.)	1	35
	Veznedar	1	17
	Kontrol	2	30
	Kâtip	1	15
	Tahsildar	2	30
	İzmir Mutemedi	1	25
		9	202
	Müstahdemini Müteferrika		
	Daire Memuru (1)	1	15
	Hademe (1)	6	60
	Gece Bekçisi (1)	8	72
	Hademe (1)	3	24
	Hademe (1)	10	70
		28	341

(1) Bir adedi İzmir, iki adedi Merkez Kılavuz Şubesi içindir. Dördü Merkez Kılavuz, iki adedi Kömür Ambarı ve iki adedi de Levazım Ambarı içindir.

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
3	Sevahili Mütecavire Memurini ve Müstahdemini maaşatı	184	3 742
	Sermemur	1	25
	Köprü - Adalar İskelesi		
	Sermemur	1	14
	Birinci Gişe Memuru	1	12
	İkinci Gişe Memuru	2	22
	Yük Memuru	1	11
	Tapu Memuru	4	40
	Kamarot	1	4,50
	Çımacı	1	4,50
		11	106
	Köprü - Kadıköy İskelesi		
	Köprü Adalar İskelesinin aynıdır	11	106
	Köprü - Haydarpaşa İskelesi		
	Köprü Adalar İskelesinin aynıdır	11	106
	Nefsi - Kadıköy İskelesi		
	Sermemur	1	12
	Birinci Gişe Memuru	1	12
	İkinci Gişe Memuru	4	44
	Yük Gişe Memuru	1	11
	Kapı Memuru	5	50
	Çımacı	1	4,50
	Kamarot	1	4,50
		14	138
	Nefsi - Haydarpaşa İskelesi		
	Sermemur	1	12
	Birinci Gişe Memuru	1	12
	İkinci Gişe Memuru	2	22
	Yük Memuru	1	11
	Kapı Memuru	4	40
	Kamarot	1	4,50
	Çımacı	1	4,50
		11	106
	Büyükada İskelesi		
	Sermemur	1	12
	Birinci Gişe Memuru	1	12
	İkinci Gişe Memuru	2	22
	Yük Memuru	1	11
	Kapı Memuru	3	30
	Çımacı	1	4,50
	Gişe Memuru	1	12
	Gişe Memuru	2	22
	Yük Memuru	1	11
	Kapı Memuru	4	40
	Kamorot	2	12
	Çımacı	1	16
		12	117
	Köprü - Kadıköy ve Haydarpaşa İskelesi		
	Ser Memur	1	15
	Gişe Memuru	2	24
	(İkinci Sınıf)	4	44
	Yük Memuru	1	11
	Kapı Memuru	8	80
	Kamorot	2	12
	Çımacı	2	12
		20	198
	Nefsi Kadıköy İskelesi		
	Ser Memur	1	13
	Gişe Memuru	1	12
	Gişe Memuru (İkinci Sınıf)	4	44
	Yük Memuru	1	11
	Kapı Memuru	5	50
	Kamorot	1	6
	Çımacı	1	6
		14	142
	Nefsi Haydarpaşa İskelesi		
	Ser Memur	1	13
	Gişe Memuru	1	12
	Gişe Memuru (İkinci Sınıf)	2	22
	Yük Memuru	1	11
	Kapı Memuru	4	40
	Kamorot	1	6
	Çımacı	1	6
		11	110
	Büyükada İskelesi		
	Ser Memur	1	13
	Kamorot	2	9
		11	100,50

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Heybeliada İskelesi		
	Ser Memuru	1	12
	Birinci Gişe Memuru	1	12
	İkinci Gişe Memuru	1	11
	Kapı Memuru	3	30
	Kamorot	1	4,50
	Çımacı	1	4,50
		8	74
	Boğaz İskelesi		
	Birinci Gişe Memuru	1	11
	Kapı Memuru	2	20
	Çımacı	1	35,50
		4	35,50
	Kınalıada İskelesi		
	Burgaz İskelesinin aynıdır	4	35,50
	Moda İskelesi		
	İkinci gişe Memuru	1	10
	Kapı Memuru	1	11
	Çımacı	1	4,50
		3	25,50
	Kalamış İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	25,50
	Caddebostan İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	25,50
	Bostancı İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	25,50,
	Maltepe İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	25,50,
	Kartal İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	25,50
	Pendik İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	25,50
	Kadıköy Hattı Mevki Memurları	8	80
	Haydarpaşa Hattı Mevki Memurları	2	20
	Gişe Memuru	1	12
	Gişe Memuru (İkinci sınıf)	1	22
	Yük Memuru	1	11
	Kapı Memuru	3	30
	Kamorot	1	6
	Çimacı	1	6
		10	100
	Heybeli Ada İskelesi		
	Ser Memur	1	12
	Gişe Memuru	1	12
	Gişe Memuru (İkinci sınıf)	1	11
	Kapı Memuru	3	30
	Kamorot	1	6
	Çimacı	1	6
	Burgaz İskelesi		
		4	37
	Gişe Memuru	1	11
	Kapı Memuru	2	20
	Çımacı	1	6
		8	77
	Kınalı Ada İskelesi		
	Burgaz İskelesinin aynıdır	4	37
	Moda İskelesi		
	Gişe Memuru	1	11
	Kapı Memuru	1	11
	Çımacı	1	6
		3	28
	Kalamış İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	28
	Cadde Bostan İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	28
	Bostancı İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	28
	Kartal İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	28
	Maltepe İskelesi		
	Moda İskelesinin aynıdır	3	28
	Adalar ve Anadolu hattı mevki memurları	8	80

F.	M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
		İhtiyat gişe memurları	3	33
		Koto ve ihtiyat memurları	6	60
		Torba Memuru	1	60
		Abonman Gişe Memuru	1	12
		Abonman Vesika Memuru	1	11
			30	306
			137	1 312
		Mütekaidin ve eytam ve eramil maaşatı, usera aileleri maaşatı		
3		Sevahili karibe vapurları müstahdemini ile merakibi sıhıre memurin ve müret-tebat maaşatı		
1		Sevahili karibe ve mütecavire vapurları memurin ve müstahdemini		
		Burgaz Vapuru		
		Suvari	1	30
		Lostromo	1	10,50
		Tayfa	6	36,60
		Birinci Kamorot	1	6,50
		İkinci Kamorot	1	6
		Muavin Kamorot	2	10
		Pendik İskelesi		
		Moda İskselesinin aynıdır	3	28
		Mevki Memurları Kadıköy hattı	8	88
		Haydarpaşa hattı	2	22
		Adalar ve Anadolu hattı	10	110
		İhtiyat Mevki Memuru	4	44
		İhtiyat Kapı Mevki Memuru	4	44
		İhtiyat Gişe Memuru	2	22
		Torba Memuru	1	10
		Köprü Abonman Gişe Memuru	1	12
		Vesika Memuru	1	11
			33	363
		Bakırköy veya Ayastefanos İskeleleri		
		Gişe Memuru	4	44
		Kapı Memuru	4	40
		Çımacı	2	12
			10	96

F.	M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
		4 Mütekaidin eytam ve eramil ve süera maaşatı 5 Bilûmum merakib ve sefaini bahriye memurin ve müstahdemini maaşatı		
		Burgaz Vapuru		
		Süvari	1	35
		Lostromo	1	12
		Tayfa	5	30,50
		Ser Kamarot	1	6,50
		Kamarot	1	6
		Muavin Kamarot	2	10
		Ser Çarkçı	1	29
		İkinci Çarkçı	1	20
		Lostromo	1	10,50
		Yağcı	1	8
		Ateşçi	4	32
		Kömürcü	2	12,20
			22	211,30
		Moda Vapuru		
		Burgaz Vapurunun aynıdır	22	211,30,
		Kadıköy Vapuru		
		Burgaz Vapurunun aynıdır	22	211,30
		Maltepe Vapuru		
		Süvari	1	30
		Lostromo	1	10,50
		Tayfa	6	36,60
		Birinci Kamarot	1	6,50
		İkinci Kamarot	1	6
		Muavin Kamarot	1	5
		Ser Çarkçı	1	29
		İkinci Çarkçı	1	20
		Lostromo	1	10,50
		Yağcı	2	16
		Ateşçi	4	32
		Kömürcü	2	12,30
			22	214,30
		Kınalıada Vapuru		
		Maltepe Vapurunun aynıdır	22	214,30
		Pendik Vapuru		
		Maltepe Vapurunun aynıdır	22	214,30

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Halep Vapuru		
	Süvari	1	25
	Lostromo	1	10
	Tayfa	5	30,50
	Birinci Kamarot	1	6
	İkinci Kamarot	1	5
	Muavin Kamarot	1	5
	Ser Çarkçı	1	24
	İkinci Çarkçı	1	16
	Ateşçi	4	32
	Kömürcü	2	12,20
		18	165,70
	Serçarkçı	1	32
	İkinci Çarkçı	1	25
	Lostromo	1	12
	Yağcı	1	8,50
	Ateşçi	4	34
	Kömürcü	2	12,20
		21	223,70
	Moda Vapuru		
	Burgaz Vapurunun aynıdır	21	223,70
	Kadıköy Vapuru		
	Burgaz Vapurunun aynıdır	21	223,70
	Maltepe Vapuru		
	Burgaz Vapurunun aynıdır (Bir aded yağcı fazladır.)	22	232,20
	Kınalıada Vapuru		
	Burgaz Vapurunun aynıdır (Bir aded yağcı fazladır.)	22	232,20
	Pendik Vapuru		
	Burgaz Vapurunun aynıdır (Bir aded yağcı fazladır.)	22	232,20
	Halep Vapuru		
	Süvari	1	30
	Lostromo	1	12
	Tayfa	4	24,40
	Kamarot	1	6
	İkinci Kamarot	1	5
	Muavin Kamarot	1	5
	Serçarkçı	1	27
	İkinci Çarkçı	1	20
	Ateşçi	4	34
	Kömürcü	2	12,20
		17	175,60

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Bağdat Vapuru		
	Halep Vapurunun aynıdır	17	175,60
	Basra Vapuru		
	Halep Vapurunun aynıdır	17	175,60
	İhsan Vapuru		
	Süvari	1	30
	Lostromo	1	12
	Tayfa	4	24,40
	Kamarot	1	6
	İkinci Kamarot	1	5
	Bağdat Vapuru		
	Halep Vapurunun aynıdır	18	165,70
	Basra Vapuru		
	Halep Vapurunun aynıdır	18	165,70
	İhsan Vapuru		
	Süvari	1	25
	Lostromo	1	10
	Tayfa	5	30,50
	Birinci Kamarot	1	6
	İkinci Kamarot	1	5
	Serçarkçı	1	24
	İkinci Çarkçı	1	16
	Ateşçi	3	24
	Kömürcü	2	12,20
	Neveser Vapuru		
	İhsan Vapurunun aynıdır	16	152,70
	Fenerbahçe Vapuru		
	İhsan Vapurunun aynıdır	16	152,70
	Haydarpaşa Vapuru		
	İhsan Vapurunun aynıdır	16	152,70
	Anadolu Vapuru		
	Süvari	1	25
	Lostromo	1	10
	Tayfa	4	24,40
	Birinci Kamarot	1	6
	İkinci Kamarot	1	5
	Serçarkçı	1	24

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Lostromo	1	10,50
	Ateşçi	4	38
	Kömürcü	2	12,20
		16	194,10
	Yakacık Vapuru		
	Süvari	1	20
	Lostromo	1	10
	Tayfa	3	18,30
	Birinci Kamarot	1	6
	İkinci Kamarot	1	5
	Serçarkçı	1	18
	Muavin Kamorot	1	5
	Ser Çarkçı	1	27
	İkinci Çarkçı	1	20
	Ateşçi	3	25,50
	Kömürcü	2	12,20
		16	167,10
	Nuvaser Vapuru		
	İhsan Vapurunun aynıdır	16	167,10
	Fenerbahçe Vapuru		
	İhsan Vapurunun aynıdır	16	167,10
	Haydarbaşa Vapuru		
	İhsan Vapurunun aynıdır	16	167,10
	Anadolu Vapuru		
	Suvari	1	30
	Lostromo	1	12
	Tayfa	4	24,40
	Kamarot	1	6
	Muavin Kamarot	1	5
	Ser Çarkçı	1	27
	Lostromo	1	12
	Ateşçi	4	34
	Kömürcü	2	12,20
		16	162,60
	Yakacık Vapuru		
	Suvari	1	25
	Lostromo	1	12
	Tayfa	2	12,20
	Kamarot	1	6
	Ser Çarkçı	1	20
	Lostromo	1	12
	Ateşçi	3	25,50
	Kömürcü	2	12,20
		12	124,90
	Yüzbaşı Murat Bey Vapuru		
	Suvari	1	25
	Lostromo	1	12
	Serdümen	1	8,50
	Tayfa	2	12,20
	Muavin Kamarot	1	5
	Ser Çarkçı	1	20
	İkinci Çarkçı	1	13
	Ateşçi	3	24
	Kömürcü	2	12,20
		14	126,50
	Yüzbaşı Murat Bey Vapuru		
	Suvari	1	185,50
	Mülâzım Kaptan	1	6
	Lostromo	1	10
	Serdümen	1	6,10
	Tayfa	2	12,20
	Kamarot	1	5
	Ser Çarkçı	1	15
	Lostromo	1	9
	Ateşçi	2	12,20
	Kömürcü	1	6,10
		12	99,10
2	Romörkörler, istinbotlar, su depoları, mavnalar, motorbotlar, filikalar müstahdemini maaşatı		
	Gayret Romörkörü		
	Suvari	1	25
	Lostromo	1	10
	Serdümen	1	7,10
	Tayfa	2	14,20
	Ser Çarkçı	1	15
	Lostromo	1	9
	Ateşçi	2	14,20
	Kömürcü	1	6,10
		10	100,60

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Suna Romörkörü		
	Suvari	1	12,50
	Tayfa	2	14,20
	Çarkçı	1	12
	Lostromo	1	9
	Ateşçi	2	14,20
		7	61,90
	Lostromo	1	12
	Ateşçi	2	17
	Kömürcü	1	6,10
		11	117,80
	Romörkörler, istimbotlar, su dolapları, mavnalar, motorbot ve saire memurin ve müstahdemin maaşatı		
	Gayret romörkörü		
	Süvari	1	30
	Lostromo	1	12
	Tayfa	2	12,20
	Ser Çarkçı	1	20
	Lostromo	1	12
	Ateşçi	2	17
	Kömürcü	1	6,10
		9	109,30
	Gayret gibi iki aded romorkör	18	218,60
	Suna romorkörü		
	Süvari	1	15
	Tayfa	2	12,20
	Çarkçı	1	15
	Lostromo	1	10
	Ateşçi	2	17
		7	71,20
	Tekirdağ ramörkörü		
	Suna romörkörünün aynıdır	7	71,20
	Levazım İstimbotu		
	Suna romörkörünün aynıdır	7	71,20
	Akbaş İstimbotu		
	Suna romörkörünün aynıdır	7	71,20
	Gazal Romürkörü		
	Suna romörkörünün aynıdır	7	71,20
	İhtiyaten vaz'olunan		
	Suna romörkörünün aynıdır	7	71,20
	Bağdat İstimbotu		
	Süvari	1	12,50
	Tayfa	2	14,20
	Çarkçı	1	10
	Ateşçi	2	14,20
		6	50,90
	Nil İstimbotu		
	Süvari	1	12,50
	Tayfa	2	12,60
	Çarkçı	1	10
	Ateşçi	1	7,10
	Kömürcü	1	5,30
		6	47,50
	Berk Motoru		
	Süvari	1	10
	Tayfa	2	10,60
	Çarkçı	1	9
		4	29,60
	Çarkçı Motoru		
	Süvari	1	10
	Tayfa	1	5,30
	Çarkçı	1	9
		3	24,30
	Y 2 Motoru		
	Süvari	1	10
	Tayfa	3	10,90
	Çarkçı	1	9
		5	34,90

F.	M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
		B 1 Motoru		
		Süvari	1	10
		Tayfa	1	5,30
		Çarkçı	1	9
			3	24,30
		Süvari	1	10
		Tayfa	3	10,90
		Çarkçı	1	9
			5	34,90
		Rağbet İstimbotu		
		Suvari	1	15
		Tayfa	2	12,20
		Çarkçı	1	15
		Ateşçi	2	17
			6	59,20
		Nil İstimbotu		
		Rağbet İstimbotunun aynıdır	6	59,20
		Berk Motoru		
		Suvari	1	10
		Tayfa	1	6,10
		Çarkçı	1	9
			3	25,10
		B 1 Motoru		
		Berk Motorunun aynıdır	3	25,10
		Yeni Motor		
		Berk Motorunun aynıdır	3	25,10
		Çakıcı Motoru		
		Suvari	1	12,10
		Tayfa	1	6,10
		Hizmet Motoru		
		Çakıcı Motorunun aynıdır	2	18,60
		Filibe Motoru		
		Suvari	18	18,50
		İkinci Kaptan	1	10
		Lostromo	1	12
		Serdümen	12	17
		Ambarcı	1	8,50
		Tayfa	2	12,20
		Ser Çarkçı	1	16,50
		İkinci Çarkçı	1	13,50
		Vinççi	2	17
		Su dubaları 4 aded		
		Reis	4	36
		Tayfa	4	24,40
			8	60,40
		1 numaralı su dubaları		
		Reis	1	6,10
		Tayfa	1	5,30
			2	11,40
		2, 3, 4 numaralı Su dubaları		
		Bir numaralı Su dubasının aynıdır	6	34,20
		Bir numaralı Mavna		
		Reis	1	6,10
		Tayfa	2	10,60
			3	16,70
		6 numaralı Mavna		
		Bir numaralı Su dubasının aynıdır	2	11,40
		10, 12, 13 numaralı Mavnalar		
		Altı numaralı Mavnanın aynıdır	6	34,20
		Filikacılar		
		Reis	1	6,10
		Filikacı	5	30,50
		Makina Filikacısı	2	12,20
		Sevahili baide vapurları memurin ve müstahdemini maaşatı		
4	1	Reşit Paşa Vapuru		
		Suvari	1	32,50
		İkinci Kaptan	1	20
		Üçüncü Kaptan	1	12
		Mülâzım Kaptan	2	12
		Kâtip	1	18
		Lostromo	2	18
		Marangoz	1	7,50
		Serdümen	4	24,40

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	12	63,60
	Birinci Kamarot	1	6
	Mavnalar 10 aded		
	Reis	10	90
	Tayfa	10	61
		20	151
	Motorlu sac duba 2 aded		
	Süvari	2	30
	Tayfa	4	24,40
	Çarkçı	2	30
	Yağcı	2	17
		10	101,40
	Y 2 motoru ve alınacak 3 motor		
	Süvari	4	50
	Tayfa	8	48,80
	Çarkçı	4	36
		16	134,80
	Birinci sınıf sefain Reşit Paşa Vapuru		
	Süvari	1	40
	İkinci Kaptan	1	25
	Üçüncü Kaptan	1	15
	Mülâzim	2	16
	Kâtip	1	20
	Lostromo	1	12
	Marangoz	1	8,50
	Serdümen	3	25,50
	Ambarcı	3	25,50
	Tayfa	12	73,20
	Birinci Sınıf Kamarot	1	6
	İkinci Kamarot	1	5
	Sıra Kamarot	8	36
	Muavin Kamarot	4	16
	Birinci Aşçı	1	8
	İkinci Aşçı	1	6
	Aşçı yamağı	1	4
	Serçarkçı	1	30,50
	İkinci Çarkçı /	1	20
	Üçüncü Çarkçı	1	24
	Dördüncü Çarkçı	2	20
	Mülâzim Çarkçı	1	6
	Mülâzm Çarkçı	1	5
	Telsiz Telgrafçı	2	24
	Elektrikçi	2	24
	Kazancı	1	12
	Lostromo	3	27
	Makina Kamarotu	1	5
	Vinççi	5	30,50
	Kömürcü	12	36,60
	Ateşçi	13	79,30
		91	672,60
	Akdeniz Vapuru		
	Süvari	1	32,50
	İkinci Süvari	1	20
	Üçüncü Süvari	1	12
	Mülâzim	2	12
	Kâtip	1	18
	Lostromo	2	18
	Marangoz	1	7,50
	Serdümen	4	24,40
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	14	74,20
	Birinci Kamarot	1	6
	İkinci Kamarot	1	5,50
	Sıra Kamarot	4	18
	Muavin Kamarot	9	36
	Birinci Aşçı	1	8
	İkinci Aşçı	1	6
	Aşçı Yamağı	2	8
	Serçarkçı	1	30,50
	İkinci Çarkçı	1	20
	Üçüncü Çarkçı	1	12
	Dördüncü Çarkçı	1	10
	Mülâzim Çarkçı	2	11
	İkinci sınıf Kamorot	1	5,50
	Sıra sınıf Kamorot	5	25
	Muavin sınıf Kamorot	5	20
	Aşçı sınıf Kamorot	1	10
	Aşçı Yamağı	1	5
	Çarkçıbaşı	1	38
	İkinci Çarkçı	1	25
	Üçüncü Çarkçı	2	30
	Dördüncü Çarkçı	2	24
	Mülâzım Çarkçı	2	16
	Telsiz Telgrafçı	1	14
	Elektrik Memuru	1	12
	Kazancı	1	12
	Lostromo	1	24

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Vinççi	5	42,50
	Aşçı	12	102
	Kömürcü	12	73,50
	Makina Kamorotu	1	6
		83	750,90
	Akdeniz Vapru		
	Suvari	1	40
	İkinci Suvari	1	25
	Üçüncü Suvari	1	15
	Mülâzım	2	16
	Kâtip	1	20
	Lostromo	1	12
	Marangoz	2	8,50
	Serdümen	3	25,50
	Ambarcı	3	25,50
	Tayfa	12	73,20
	Birinci Kamorot	1	6
	İkinci Kamorot	1	5,50
	Sıra Kamorot	1	15
	Muavin Kamorot	5	20
	Aşçı	1	10
	Aşçı Yamağı	1	5
	Ser Çarkçı	1	38
	İkinci Çarkçı	1	25
	Üçüncü Çarkçı	1	15
	Dördüncü Çarkçı	1	12
	Mülâzım Çarkçı	1	8
	Telsiz Telgrafçı	2	24
	Elektrikçi	2	24
	Kazancı	1	12
	Lostoromo	2	18
	Vinççi	5	30,50
	Ateşçi	10	91,50
	Kömürcü	9	47,70
	Makina Kamorotu	1	5
		91	604,50
	Gülcemal Vapuru		
	Suvari	1	32,50
	İkinci	1	20
	Üçüncü	1	12
	Mülâzım	2	12
	Kâtip	1	18
	Lostromo	2	18
	Marangoz	1	7,50
	Serdümen	4	24,40

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	18	90,40
	Birinci Kamorot	1	6
	İkinci Kamorot	1	5,50
	Sıra Kamorot	8	36
	Muavin Kamorot	12	48
	Birinci Aşçı	1	8
	İkinci Aşçı	1	6
	Ahçı Yamağı	2	8
	Ekmekçi	2	10,60
	Ser Çarkçı	1	30,50
	İkinci Çarkçı	1	30
	Üçüncü Çarkçı	1	12
	Dördüncü Çarkçı	1	10
	Mülâzım Çarkçı	2	11
	Telsiz Telgrafçı	2	24
	Elektrikçi	2	24
	Kazancı	1	12
	Lostromo	3	27
	Vinççi	5	30,50
	Ateşçi	18	109,80
	Kömürcü	18	95,40
	Telsiz Telgrafçı	1	14
	Elektrikçi	1	12
	Kazancı	1	12
	Lostroma	1	12
	Vinççi	5	42,50
	Ateşçi	14	119
	Kömürcü	9	54,90
	Makina Kamorotu	1	6
		76	692,60
	Gül Cemal Vapuru, Cumhuriyet ve iki yeni ce'man dört vapur		
	Süvari	4	160
	İkinci	4	100
	Üçüncü	4	60
	Mülâzım	6	48
	Kâtip	4	80
	Lostromo	4	48
	Marangoz	4	34
	Serdümen	16	136
	Ambarcı	8	68
	Tayfa	56	341,60
	Birinci Sınıf Kamorot	4	24
	İkinci Sınıf Kamorot	4	22
	Sıra Sınıf Kamorot	20	100

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Muavin Sır Kamorot	24	96
	Aşçı	4	40
	Aşçı Yamağı	4	20
	Çarkçıbaşı	4	152
	İkinci Çarkçı	4	100
	Üçüncü Çarkçı	4	60
	Dördüncü Çarkçı	4	48
	Mülâzım Çarkçı	4	32
	Telsiz Telgrafçı	4	56
	Elektrikçi	4	48
	Kazancı	4	48
	Lostromo	10	120
	Vinççi	20	170
	Ateşçi	66	561
	Kömürcü	64	390,40
	Makina Kamorotu	1	5
		117	791,30
	Giresun Vapuru		
	Süvari	1	32,50
	İkinci Kaptan	1	20
	Üçüncü Kaptan Mülâzım Kaptan	1	20
	Mülâzım Kaptan	2	12
	Kâtip Kaptan	1	18
	Lostromo	2	18
	Marangoz	1	7,50
	Ser Dümen	4	24,40
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	10	53
	Birinci Kamorot	1	6
	İkinci Kamorot	1	5,50
	Sıra Kamorot	6	27
	Muavin Kamorot	10	40
	Birinci Açşı	1	8
	Aşçı Yamağı	1	4
	Ser Çarkçı	1	30,50
	İkinci Çarkçı	1	20
	Üçüncü Çarkçı	1	12
	Dördüncü Çarkçı	1	10
	Mülâzım Çarkçı	1	6
	Elektrikçi	1	12
	Lostromo	2	18
	Vinççi	5	30,50
	Ateşçi	11	67,10
	Kömürcü	6	35,80
	Makina Kamorotu	1	5
		76	543
	Kızılırmak Vapuru		
	Süvari	1	32,50
	İkinci Süvari	1	20
	Üçüncü Süvari	1	12
	Mülâzım	1	6
	Kâtip	1	18
	Lostromo	1	9
	Ser Dümen	4	24,40
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	5	26,50
	Birinci Kamorot	1	6
	Makina Kamorotu	4	24
		366	3 187
	Giresun Vapuru		
	Suvari	1	40
	İkinci Suvari	1	25
	Üçüncü Suvari	1	15
	Mülâzım	1	8
	Kâtip	1	20
	Lostromo	1	12
	Marangoz	1	8,50
	Serdümen	3	25,50
	Ambarcı	2	17
	Tayfa	8	48,80
	Birinci Kamorot	1	6
	İkinci Kamorot	1	5,50
	Sıra Kamorot	3	15
	Muavin Kamorot	5	20
	Aşçı	1	10
	Aşçı Yamağı	1	5
	Çarkçıbaşı	1	38
	İkinci Çarkçı	1	25
	Üçüncü Çarkçı	1	25
	Dördüncü Çarkçı	1	12
	Mülâzım Çarkçı	1	8
	Lostromo	1	12
	Elektrikçi	1	12
	Telsiz Telgrafçı	1	14
	Vinççi	5	42,50
	Ateşçi	11	93,50
	Kömücü	6	36,60
	Makina Kamorotu	1	6
		63	595,90

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Kızılırmak Vapuru		
	Suvari	1	40
	İkinci Suvari	1	25
	Üçüncü Suvari	1	15
	Mülâzım	1	8
	Lostromo	1	12
	Serdümen	3	25,50
	Ambarcı	2	17
	Tayfa	4	24,40
	Birinci Kamorot	1	6
	Aşçı	1	10
	İkinci Kamorot	1	5,50
	Aşçı	1	8
	Marangoz	1	7,50
	Çarkçı	1	30,50
	İkinçi Çarkçı	1	20
	Üçüncü Çarkçı	1	12
	Mülazım	1	6
	Kazancı	1	12
	Telsiz Telgrafçı	2	24
	Elektrikçi	2	24
	Lostromo	1	9
	Vinççi	4	34,40
	Ateşçi	6	36,60
	Kömürcü	6	31,80
		47	417,90
	Şam Vapuru	722	563
	Sevahili baide ikinci sınıf vapurları müstahdemini maaşatı		
	Gülnihal Vapuru		
	Suvari	1	25
	İkinci Suvari	1	15
	Üçüncü Suvari	1	10
	Mülazım	1	6
	Kâtip	1	14
	Lostromo	1	9
	Marangoz	1	7,50
	Serdümen	4	24,40
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	6	31,80
	Birinci Kamorot	1	5,50
	İkinci Kamorot	1	5
	Sıra Kamorot	3	13,50
	Muavin Kamorot	3	12
	Aşçı	1	7
	Ser Çarkçı	1	23
	İkinci Çarkçı	1	15
	Üçüncü Çarkçı	1	10
	Mülazım	1	5
	Telsiz Telgrafçı	1	12
	Elektrikçi	1	8
	Lostromo	1	9
	Çarkçıbaşı	1	38
	İkinci Çarkçı	1	25
	Üçüncü Çarkçı	1	15
	Mülâzim	1	8
	Kazancı	1	11
	Lostromo	1	12
	Vinççi	4	34
	Ateşçi	6	51
	Kömürcü	6	36,60
		38	414,50
	İkinci sınıf sefain Gülnihal Vapuru ve beş aded yeni ceman altı aded vapur		
	Süvari	6	180
	İkinci Süvari	6	120
	Üçüncü Süvari	6	78
	Mülâzim Süvari	6	48
	Kâtip	6	96
	Lostromo	6	72
	Marangoz	6	51
	Serdümen	18	153
	Ambarcı	12	102
	Tayfa	024	146,50
	Birinci Sınıf Kamarot	6	36
	İkinci Sınıf Kamarot	6	33
	Sıra Kamarot	8	40
	Muavin Kamarot	10	40
	Aşçı	6	60
	Aşçı Yamağı	4	20
	Çarkçıbaşı	6	120
	Üçüncü Çarkçı	6	78
	Mülâzim	6	48
	Telsiz Telgrafçı	6	84
	Elektrikçi	6	72
	Vinççi	3	18,30
	Ateşçi	13	79,30
	Kömürcü	6	31,80
		57	409,30

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Bahri Cedit Vapuru		
	Süvari	1	25
	İkinci Süvari	1	15
	Üçüncü Süvari	1	10
	Mülâzim	1	6
	Kâtip	1	14
	Lostromo	1	9
	Marangoz	1	7,50
	Serdümen	4	24,40
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	7	37,10
	Birinci Kamarot	1	5,50
	İkinci Kamarot	1	5
	Sıra Kamarot	2	9
	Muavin Kamarot	1	4
	Aşçı	1	7
	Serçarkçı	1	23
	İkinci Çarkçı	1	15
	Üçüncü Çarkçı	1	10
	Mülâzim	1	5
	Lostromo	1	9
	Vinççi	2	12,20
	Ateşçi	6	36,60
	Kömürcü	3	15,90
		42	317,40
	Altay Vapuru		
	Süvari	1	25
	İkinci Süvari	1	15
	Üçüncü Süvari	1	10
	Kâtip	1	14
	Mülâzim	1	6
	Lostromo	1	9
	Marangoz	1	7,50
	Serdümen	4	24,40
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	5	26,50
	Birinci Kamarot	1	5,50
	İkinci Kamarot	1	5
	Lostromo	6	72
	Vinççi	18	153
	Ateşçi	72	612
	Kömürcü	36	219,60
		304	2 902

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Bahri Cedit Vapuru		
	Süvari	1	30
	İkinci Süvari	1	20
	Üçüncü Süvari	1	13
	Mülâzım	1	8
	Kâtip	1	16
	Lostromo	1	12
	Marangoz	1	8,50
	Ser Dümen	3	25,50
	Ambarcı	2	17
	Tayfa	5	30,50
	Birinci Kamorot	1	6
	İkinci Kamorot	1	5,50
	Sıra Kamorot	1	5
	Muavin Kamorot	1	4
	Ateşçi	1	10
	Çarkçıbaşı	1	28
	İkinci Çarkçı	1	20
	Üçüncü Çarkçı	1	13
	Mülâzım	1	8
	Lostromo	1	12
	Vinççi	2	17
	Ateşçi	6	51
	Kömürcü	3	18,30
		38	378,30
	Altay Vapuru		
	Süvari	1	30
	İkinci Süvari	1	20
	Üçüncü Süvari	1	13
	Kâtip	1	16
	Lostromo	1	12
	Serdümen	3	25,50
	Ambarcı	2	17
	Tayfa	4	24,40
	Birinci Kamorot	1	6
	İkinci Kamorot	1	5,50
	Sıra Kamorot	1	5
	Muavin Kamorot	1	4
	Sıra Kamorot	1	4,50
	Muavin Kamorot	2	8
	Aşçı	1	7
	Ser Çarkçı	1	23
	İkinci Çarkçı	1	15
	Üçüncü Çarkçı	1	10
	Mülâzım	1	5
	Elektrikçi	1	8

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Lostromo	1	9
	Vinççi	2	12,20
	Ateşçi	6	36,60
	Kömürcü	3	15,90
		41	314,30
	Ümit Vapuru		
	Süvari	1	25
	İkinci Süvari	1	15
	Üçüncü Süvari	1	10
	Mülâzım	1	6
	Kâtip	1	14
	Lostromo	1	9
	Marangoz	1	7,50
	Serdümen	4	24,40
	Aşçı	1	10
	Çarkçıbaşı	1	28
	İkinci Çarkçı	1	20
	Üçüncü Çarkçı	1	13
	Lostromo	1	12
	Vinççi	2	17
	Ateşçi	6	51
	Kömürcü	3	18,30
		34	347,70
	Samsun Vapuru		
	Suvari	1	30
	İkinci Suvari	1	20
	Üçüncü Suvari	1	13
	Mülazım	1	8
	Lostromo	1	12
	Serdümen	3	25,50
	Ambarcı	2	17
	Tayfa	4	24,40
	Kamorot	1	6
	Aşçı	1	10
	Ser Çarkçı	1	28
	İkinci Çarkçı	1	20
	Üçüncü Çarkçı	1	13
	Mülazım	1	8
	Lostromo	1	12
	Kazancı	1	12
	Vinççi	4	34
	Ateşçi	6	51
	Kömürcü	6	36,60
		38	380,50

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Ümit Vapuru		
	Suvari	1	30
	İkinci Suvari	1	20
	Üçüncü Suvari	1	13
	Mülazım	1	8
	Kâtip	1	16
	Marangoz	1	8,50
	Lostromo	1	12
	Serdümen	3	25,50
	Ambarcı	2	12,20
	Tayfa	6	31,80
	Birinci Kamorot	1	5,50
	İkinci Kamorot	1	5
	Sıra Kamorot	2	9
	Muavin Kamorot	1	4
	Aşçı	1	7
	Ser Çarkçı	1	23
	İkinci Çarkçı	1	15
	Üçüncü Çarkçı	1	10
	Lostromo	1	9
	Elektrikçi	1	8
	Vinççi	3	18,30
	Ateşçi	6	36,60
	Kömürcü	3	15,90
		42	321,20
	Alemdar Vapuru		
	Suvari	1	25
	İkinci Suvari	1	15
	Mülazım	1	9
	Lostromo	1	9
	Marangoz	1	7,50
	Serdümen	3	18,30
	Ambarcı	1	6,10
	Tayfa	4	21,20
	Birinci Kamorot	1	5,50
	Aşçı	1	7
	Ser Karkçı	1	23
	İkinci Çarkçı	1	15
	Üçüncü Çarkçı	1	10
	Lostromo	1	9
	Vinççi	2	12,20
	Ateşçi	6	36,60
	Kömürcü	3	15,90
	Dalgıç	1	20
	Dalgıç	1	15
	İntibah Vapuru	31	247,60

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Ambarcı	2	17
	Tayfa	4	24,40
	Birinci Kamorot	1	6
	İkinci Kamorot	1	5,50
	Sıra Kamorot	1	5
	Muavin Kamorot	3	12
	Aşçı	1	10
	Çarkçıbaşı	1	28
	İkinci Çarkçı	1	20
	Üçüncü Çarkçı	1	13
	Mülâzım	1	8
	Lostromo	1	12
	Elektrikçi	1	12
	Vinççi	3	25,50
	Ateşçi	6	51
	Kömürcü	3	18,30
		1	400,70
	Alemdar Vapuru		
	Süvari	1	30
	İkinci Süvari	1	20
	Lostromo	1	12
	Serdümen	2	17
	Tayfa	3	18,30
	Kamorot	1	6
	Birinci Çarkçı	1	28
	İkinci Çarkçı	1	20
	Dalgıç	1	20
	«	1	15
	Vinççi	2	17
	Lostromo	1	12
	Ateşçi	6	51
	Kömürcü	3	18,30
3	Üçüncü Sınıf Sefain Bandırma. Nimet, İnebolu, Gelibolu vapurları	25	284,60
	Süvari	4	74
	İkinci Süvari	4	40
	Kâtip	4	40
	Lostromo	4	36
	Serdümen	8	48,80
	Ambarcı	8	48,80
	Tayfa	16	84,80
	Birinci Kamorot	4	20
	İkinci Kamorot	4	18
	Muavin Kamorot	4	16
	Aşçı	4	24
	Ser Çarkçı	4	66
	İkinci	4	54
	Lostromo	4	36
	Vinççi	8	48,80
	Ateşçi	12	73,20
	Kömürcü ,	8	42,80
		104	770,80
	Ereğli Vapuru		
	Süvari	1	18,50
	İkinci Süvari	1	10
	Kâtip	1	10
	Lostromo	1	9
	Serdümen	2	12,20,
	Ambarcı	1	6,10
	Tayfa	2	10,60
	Kamorot	1	5
	Ser Çarkçı	1	16,50
	İkinçi Çarkçı	1	13,50
	Vinççi	1	6,10
	Ateşçi	2	12,20
	Kömürcü	2	10,60
		17	140,30
	Galata Vapuru		
	Süvari	1	18,50
	Mülâzım	1	6
	Kâtip	1	10
	Lostromo	1	10
	Üçüncü sınıf sefain Bandırma, Nimet, İnebolu, Gelibolu vapurları		
	Suvari	4	90
	İkinci Suvari	4	60
	Kâtip	4	52
	Lostromo	4	48
	Serdümen	8	68
	Ambarcı	8	68
	Tayfa	8	48,80
	Birinci Kamorot	4	24
	İkinci Kamorot	4	22
	Muavin Kamorot	4	20
	Aşçı	4	40
	Çarkçıbaşı	4	90
	İkinci Çarkçı	4	60
	Lostromo	4	48

F. M.	Nevi muhassesat	Aded	Şehri
	Vinççi	8	68
	Ateşçi	8	68
	Kömürcü	8	48,80
		92	923,60
	Ereğli ve Galata vapurları		
	Suvari	2	45
	İkinci Suvari	2	30
	Kâtip	2	26
	Lostromo	2	34
	Serdümen	4	34
	Ambarcı	2	17
	Tayfa	4	24,40
	İkinci sınıf Kamorot	2	11
	Aşçı	2	20
	Birinci Çarkçı	2	45
	İkinci Çarkçı	2	30
	Vinççi	2	17
	Ateşçi	4	34
	Kömürcü	4	24,40
		36	381,80
	Serdümen	1	6,10
	Tayfa	4	21,20
	Birinci Kamorot	1	5
	İkinci Kamorot	1	4,50
	Ser Çarkçı	1	15
	Lostromo	1	9
	Ateşçi	2	12,20
	Kömürcü	1	5,30
		16	121,80
	İhtiyat Kaptan ve Çarkçıları		
	İhtiyat Birinci Süvari	1	23,50
	İhtiyat Birinci Sınıf İkinci Kaptan	1	20
	İhtiyat İkinci Sınıf Süvari	1	25
	İhtiyat İkinci Sınıf İkinci Kaptan	1	15
	İhtiyat İkinci Sınıf Üçüncü Kaptan	1	10
	İhtiyat Üçüncü Sınıf Süvari	1	18,50
	İhtiyat Üçüncü Sınıf İkinci Kaptan	1	10
	Birinci Sınıf Köprü İhtiyat Kaptanı	2	60
	İkinci Sınıf Köprü İhtiyat Kaptanı	1	25
	Köprü Mülâzım Kaptanı	6	36
	İhtiyat Birinci Sınıf Ser Çarkçısı	1	30,50
	İhtiyat Birinci Sınıf İkinci Çarkçısı	1	20
	İhtiyat İkinci Sınıf Ser Çarkçısı	2	46
	Köprü Birinci Sınıf Ser Çarkçısı	1	29
	Köprü Birinci Sınıf İkinci Çarkçısı	1	20
	Köprü İkinci Sınıf İkinci Çarkçısı	1	14
	Köprü İkinci Sınıf Çarkçıcı	1	15
		24	426,50
	İhtiyat kaptan ve çarkçıları		
	Birinci sınıf Suvari	1	40
	Birinci sınıf İkincisi	1	25
	İkinci sınıf Suvari	2	60
	Birinci sınıf Çarkçıbaşı	1	38
	Birinci sınıf İkinci Çarkçısı	1	25
	İkinci sınıf Çarkçıbaşı	2	56
	Köprü birinci sınıf Suvari	2	70
	Köprü ikinci sınıf Suvari	1	30
	Mülazım	6	48
	Seyir Zâbiti	2	50
	Kâtip	1	15
	Köprü birinci sınıf Çarkçıbaşı	1	32
	Köprü ikinci sınıf Çarkçıbaşı	1	25
	Köprü birinci sınıf İkinci Çarkçısı	1	25
	Köprü birinci sınıf İkinci Çarkçısı	1	20
		24	559